BANKROT :

H. Levick

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ה. לייוויק

אַלע ווערק

ISBN: ISBN:0-657-14742-7
Barcode/EAN: 9780657147426

ה. לייוויק

באַנקראָט

דראַמע אין דריי אַקטן, און פיר בילדער

1927

ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

H. Leiwik — Bankrot (Dramat).

Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

פערזאָנען:

אורי
רײ — זײן פרוי.
לוריאָ — דאַנ'ס אַ חבר.
די אַלטע — דאַנ'ס מאַמע, נאָר וואָס געקומען קײן אַמעריקע.
סאָפיע — וואוינט אין שטוב בײ די דאַנ'ס.
דער אָנקעל.
די טאַנטע.
דער ברודער.
די שוועגערן.
ערשטער קאָזין.
צווייטער קאָזין.
ערשטע שכנה.
צווייטע שכנה.
דריטע שכנה.
ערשטער שכן.
צווייטער שכן.
אַ פעדלער.
אַנ'אַלטער איד מיט אַ שטעקן.
אַנ'אַלטע אידענע.
צוויי פאָליסלייט.
צוויי אַמבולאַנס דאָקטוירים.
אַ בחור'ל.
אַ בחור.
אַ מאַן.
און נאָך מענטשן פון גאַס.

קומט פאָר אין ניו יאָרק.

ערשטער אקט

אַן עס־צימער. בײַם פֿענסטער אַ הויכע ראַבער־וואַזאָנע, אַ סך בלעטער זענען געל און האַלטן בײַם אַראָפּפֿאַלן. לינקס אין ווינקל אַ שאַנק ביכער, לעבן אים אַן אַלטמאָדישער וויגער מיט אַ לאַנגען פּערפּענדיקל און שווערע וואָג איינגעפּאַסט אין אַ הילצערנעם קאַסטן. אַ דיוואַן מיט אַן אַלטן ליילעך איבערגעשפּרייט. רעכטס אַ טיר צו דעם צימער פֿון דער אַלטער מאַמען. דערבײַ דער אַרויסגאַנג אין אַ קליינעם האָל און קיך; לינקס — צוויי טירן און נאָך צוויי חדרים. ד ס הויז איז צוגעקליבן אָ־עם, אָבער מיט געשמאַק.

ווינטער. אָוונט. קאַלט. עס ברענט אַ טונקעלער גאַז. איבער די יוענט אומהיימלעכע שאָטנס:

י יי — אַ פֿרוי פֿון אַ יאָר דרייסיק, מיט אַ פּנים פֿון אויסגעצערטער שיינקייט. זוכט מיט אַלע מיטלען צו באַהאַלטן דאָס אָרעמקייט פֿון אירע קליידער. זי שטייט בײַם פֿענסטער און קוקט מיט אומעט אויף די שויבן, וואָס פֿאַרציִען זיך מיט פֿראָסט.

אורי דאָנס מאַמע — אַן אַלטע יידענע, נאָענט פֿון זיבעציק, געבויגן, האַלט זיך קוים אויף די פֿיס, גייט אַרום הין און צוריק, צום קיך און פֿון מורמלט עפּעס שטענדיק פֿאַר זיך, אַז מען הערט ניט וואָס

סאָניע — אַ יונג מיידל. זיצט איבערגעבויגן איבער אַ בוך.

דער אָנקל — אַ מענטש פֿון אַ יאָר פֿונף און פֿערציק, אַמעריקאַניש. אַ שאַרפֿער ענערגישער פּנים, וואָס גייט איבער אין בייזקייט:

ווען דער פֿאָרהאַנג הייבט זיך אויף דערפֿילט מען, אַז צווישן די מענטשן איז אָנגעגאַנגען אַ שווערער, ניט אָנגענעמער געשפּרעך. דער אָנקל זיצט בײַם טיש מיטן פּנים געווענדט אָן אַ זייט. דרייט מיטן האַנט דעם האַרטן הוט — אַלע שווייגן

אַלטע

צו רייזל

אָבער איך מעג דאָך וויסן, טאָכטער

רייזל

ניט אָפּקערנדיק זיך פון די שייבן

איך זאָג דאָך אייך, ס'איז גאָר נישט. שוויגער.

אַלטע

עפּעס הער איך דאָך דער אָנקל בייזערט זיך... עפּעס מיט אורילען?

אָנקל

ווי צו זיך אַליין

יאָ, מיט אורילען, מיט אורילען.

אַלטע

צו סאָפין

מען דערציילט מיר ניט, מען באַהאַלט פון מיר..

רייזל

אַז ס'איז ניט נויטיק... גייט אָפּ אָן אַ זייט און מורמלט און אורילע דער-ציילט מיר אויך גאָרנישט. איך בין שוין פיר חדשים אין אַמעריקע און אורילע דערציילט מיר גאָר נישט.

רייזל

וואָס זאָל ער אייך דערציילן?

אַלטע

איך זע דאָך, עפּעס איז ניט גוט ביי אייך... אורילע גייט אַרום אַ צעטראָגע־נער... איך דערקען דאָך אים גאָרנישט... ס'איז דאָך ניט דער אורילע, וואָס אין דער היים... אָט זאָג דו, סאָפילע, איז דאָס דער אורילע, וואָס אין דער היים?

ר יי

מאַלע וואָס אין דער היים. אורי איז דאָך שוין צען יאָר אין אַמע-ריקע.

ס אָ פ י

לאַכט

אורי איז אַוועק פון דער היים, ווען איך בין געווען אָט אַזאַ אָ ווײזט מיטן האַנט ווי קליין זי איז געווען מיר דאַרפן זיך ניט מישן, טאַנ-טע — מיר זענען דאָך ביידע גרינע... און דער אָנקל איז אַ זייער בייזער מענטש זעט זיך אָן —

אָ נ ק ל

קוקט אויף איר מיט שאַרפע אויגן

טאָ מישט זיך טאַקע ניט אַריין ווו מען באַדאַרף ניט —

ס אָ פ י

יאָ! איך מיש זיך ניט, אָבער אַז איר רעדט אַזוינע שלעכטע רייד אויף אורין פאַרדריסט עס מיך — אין דער היים ביי אונז איז אַ זכיה צו דערמאָנען נאָר אַפילו אוריס נאָמען — ווייסט איר?

אַ נ ק ל

נו טאָ נעמט אים און פאָרט צוריק אַהיים, אַז אייך געפעלט דאָ ניט.

ס אָ פ י

דאָ געפעלט מיר גראָד יאָ.

ר יי

כיט וויטיק

סאָפי, איך בעט אייך.

אָ נ ק ל

אין מיינע ביזנעס בעט איך קיינעם זיך ניט צו מישן, פאַרשטאַנען?

ריי, איך בין געקומען צו דיר און צו אורין. קענסטו ניט הייסן זיי-
טיקע מענטשן אַרויסגיין אויף אַ ווײַלע?

ר יי

זייט ניט אַזוי שטרענג, אָנקל.

אָ נ ק ל

איך בין ניט געקומען אויצוטענהן זיך מיט אוריס קרובים.

ר יי

איר זעט דאָך, שוויגער, דער אָנקל איז בייז. גייט בעסער צו זיך
אין צימער. איר זענט מיד.

אַ ל ט ע

זינט איך בין דאָ, זע איך אורילען שטענדיק צעטראָגן. און דו אַליין
ביזט אויך שטענדיק אומעטיק...

אָ נ ק ל

צו זיך

אַ שטיין וואָלט אויך אומעטיק געוואָרן אין אַזאַ הויז.

ר יי

קומט, שוויגער, איר דאַרפט בעסער ליגן.

נעמט זי אונטערן האַנט און פירט זי

אַ ל ט ע

איך וועל אַליין, טאָכטער. זיי זיך ניט מטריח. גייענדיק צו זיך אין צימער
און אַלט איז ער געוואָרן. כמעט גרוי. איך דערקען דאָך אים גאָר
ניט.

אָפּ זיפצנדיק. סאָפי דרייט זיך אָפּ מיטן פּנים צו אַ צווייטן
זייט, זיצט איינגעגראָבן אין בוך

אָנקל

צו זיך אַליין

אין די טורמעס, ווו ער האָט זיך געוואַלגערט ביי זיי איז אים בע-
סער געווען — אַלט איז ער געוואָרן... אין אַמעריקע איז ער אַלט-
געוואָרן.

ריי נעמט אַ שאַל, וויקלט זיך אין אים, צוקט מיט די אַקסלען,
קוקט עקשנותדיק אין די שויבן

אָנקל

ועדט אין דער לופטן אַריין

אַ קעלט. אַלע שויבן פרירן. אין אַ שטוב זאָל זיין אַזוי קאַלט.
האָסט ניט קיין באַזונדער אויוועלע אינם צימער?

ריי

ניטאָ.

אָנקל

אַ קינד אין אַ שטוב און קיין אויוועלע זאָל ניט זיין.

ריי

אַז ס'איז דאָ איז אַוודאי גוט.

אָנקל

און אַז ס'איז ניטאָ —

ריי

איז אויך גוט.

אָנקל

באַדאַרף זיין.

ר יי

וואָס פאַר אַ רייד אָנקל?

אָנקל

איך בין ביין.

שווער שווייגן

ר יי

מיט געבעט

אָנקל, נאָכאַמאָל אָנקל.

סאָפי

הויבט זיך אויף פון איר פּלאַץ, גייט צו צו ריי, נעמט זי אַרום און קושט זי

ניט אַזוי טרויעריק, ריי, ניט אַזוי טרויעריק.

ר יי

באַפרייט זיך פאַמעלעך פון סאָפיס הענט

נו, וואָס זאָל איך טון. אָט אַזאַ בין איך.

גלעט זי איבערן קאָפּ

סאָפי

מענטשן דאַרפן זיין שטאַרק ביי זיך, ניט אַראָפּפאַלן.

ר יי

צום אָנקל

איר פאַרשעמט דאָך מיך, אָנקל. איר זענט דאָך גאָר ניט אַזאַ שלעכטער מענטש.. איר זענט אפשר גערעכט...

אָנקל

אפשר?

ר יי

אָבער אורי איז דאָך פּאָרט ניט שולדיק.

אָנקל

אויב איך בין גערעכט איז ער שולדיק — שטעלט זיך אויף דער, וואָס קען אין דעם לאַנד קיין לעבן ניט מאַכן פאַר אַ ווייב און קינד איז שולדיק.

ר יי

גאָט מיינער, ווי אַזוי רעדט איר עס? נו, וואָס איז ער שולדיק, אַז ער טויג פּאָרט ניט צו ביזנעס?

אָנקל

ניטאָ אַזאַ מענטש אויף דער וועלט, וואָס זאָל ניט טויגן צו ביזנעס. און אַז מען גיט אים נאָך אַלע מעגלעכקייטן דערצו... און דאָ, אין דעם לאַנד דאַרף מען טויגן, מוז מען טויגן... אַ שווינדלער, אָט וואָס ער איז דיין אורי.

סאָפי

איך וואָלט פאַר אַזוינע רייד געוויזן די טיר.

אָפּ מיט כעס צו זיך אין צימער

אָנקל

אַן אויפגעשפּרונגענער

די טיר? מיר ווייזן די טיר?

ר יי

כאַפּט אָן דעם אָנקל פאַר די הענט

איך בעט אייך, איך בעט אייך... נו, וואָס קען איך העלפן?... אַ מיין גאַסט, ווער הייסט איר אַריינמישן זיך?...

אַ נ ק ל

דו ערלויבסט, אַז ביי דיר אין הויז זאָל מען צו מיר אַזוי רעדן.

ר יי

מיט טרערן

און אַז איר רעדט אַזוי בייז וועגן אורין... סאָפּי איז ניט קיין פרעמדע ביי אונז, עס פאַרדריסט איר אויך וואָס איר באַליידיקט אורין.

אַ נ ק ל

וויפיל איך באַליידיק אים איז נאָך אַלץ ווייניק. ער פאַרדינט עס.

ר יי

אין פאַרצווייפלונג

טוט וואָס איר ווילט. טוט וואָס איר ווילט.

אַ נ ק ל

איר זייט אַלע גאַרנישטן. דו אויך. אַז דו גיסט אים געדעכט צו אַלץ, וואָס ער טוט. איך האָב נאָך אַזאַ שטוב אויף מיין לעבן ניט געזען...

אַ נקל גג. ר יי גייט עפענען און קומט אריין מיט לוריאָן, אַן אַל־טער בחור פון אַ יאָר פערציק, אַ צוריקגעצויגענער. שעמעוודיקער מענטש

ר יי

איבעראַשט־צופרידן פון לוריאָס קומען שטאַרק צעטומלט סטאַרעט זיך איר צעטומלונג באַהאַלטן

אַזאַ גאַסט, אַזאַ גאַסט. וואָס שטייט איר ביים טיר, קומט אַריין...

באַקענט זיך. דאָס איז מיין אָנקל, מיסטער סטאָון, צום אָנקל אונ־זערער אַ פריינט, מיסטער לוריאַ.

אָנקל

נייגט זיך

הוי־דו־יו־דו, מיסטער לוריאַ.

לוריאַ נויגט זיך אויך

רי

גיט מיר אייער מאַנטל. נעמט פֿון אים דעם מאַנטל זיצט, לוריאַ.

לוריאַ זעצט זיך

לוריאַ

האָב איך אפשר געשטערט?

רי

אָ ניין, ניין. אדרבא מעו זעט, אַז זי וויל ניט פאַרטזעצן דעם געשפרעך מיטן אָנקל, ווייסט ניט וואָס צו טון. איר וועט נאָך זיצן. אָנקל, יאָ? איך וועל מאַכן טיי —

אָנקל

שאַרף

איך האָב איצט ניט קיין צייט פאַר אַזוינע זאַכן... איך בין ניט קיין לײדיקגייער

רי

נו גוט, אָנקל. איך וועל זען. אַז אורי זאָל אַרויפקומען צו אייך.

אָנקל

ער וועט דאָך אָבער ניט אַרויפקומען. איך ווייס דאָך. שוין דריי

וואָכן, אַז ער האָט אַוועקגעוואָרפן דעם סטאָר און איז נאָך קיין איינמאָל ניט געווען ביי מיר. ער ווייכט פון מיר. ער וועט ניט קומען, איך ווייס.

ז'ריאַ הערט זיך צו מיט פאַרווונדערונג צום אָנקלס רייד

ר יי

נו, דאָס מאָל וועל איך זען ער זאָל קומען צו אייך.

אָ נ ק ל

דו וועסט זען? דו האָסט ביי אים אַ גרויסע דעה, ווי איך פאַרשטיי...

ר יי

אָנקל, עס זיצט דאָך אַ גאַסט... ניט שען.

אָ נ ק ל

ער האָט ביי דיר אַ סך געפרעגט צי ער זאָל אויפגעבן די סטאָר?

ר יי

אַלץ וואָס אורי טוט, דאַרף ער מסתמא אַזוי טון. איך גלויב אים.

אָ נ ק ל

זייער שיין, זייער שיין. צו ז'וריאַ אַ פריינט? — וויל איך טאַקע הערן, וואָס אַ פריינט וועט דאַרויף זאָגן?!

ר יי

פאַרלאָרן

מיסטער ז'וריאַ איז שוין דריי יאָר ניט געווען ביי אונז — ער ווייסט דאָך פון גאָר נישט.

ז' ר י אַ

וועגן וואָס האַנדלט זיך דאָ?

ריי

אָט נאַ־ישקייטן,

אָנקל

נאַרישקייטן? רואיגירן א ביזנעס, אָנמאַכן אזויפיל חובות — דאָס איז ביי דיר נאַרישקייטן? איר דענקט אויך אַזוי, מיסטער לו־ריאָ? אַז מיט אַ כיון פירן ביזנעס צו באַנקראָט איז גאָר נישט?

לוריאָ

אַנטשולדיקט מיר, איך פאַרשטיי ניט וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך.

ריי

אויסער זיך

מיט אַ כיון, זאָגט איר? מיט אַ כיון?

אָנקל

פּעַסט

יאָ. מיט אַ כיון. איך זאָג עס. איך ווייס, וואָס איך רעד —

ריי

ס'איז ניט אמת.

אָנקל

איינגעעקשנט

איך וויל וויסן איין זאַך. מיר גייט ניט אַזוי אין דעם געלט, וואָס ער האָט מיר געפּטרט — איך וויל נאָר וויסן איין זאַך: רואינירן זיך און אַנדערע איז עפּעס, צי ס'איז גאָר נישט? צי עס קומט נאָך אַ דאַנק דערפאַר? אָט וואָס איך וויל וויסן... מיך קרענקט עס ביזן ביין אריין. איך בין באַליידיקט, פאַר־שטייסט? איך. צו לוריאָן אַז דו העלפסט אַרויס אַ מענטשן, ווילסט

אים שטעלן אויף די פיס — יעסט: אַ מענטש מאַטערט זיך, קען ניט מאַכן קיין לעבן — אָלרייט, זאָל זיין, אַז אייער פריינט אורי איז, איך ווייס וואָס פאַר אַ געוואַלדיקער, גרויסער מענטש, אַ געלערנטער, אַ גאַנצער אי־אי־אי — אָבער אַז שוין צען יאָר, אַז ער פּלאָגט זיך דאָ, וואַרפט זיך צו אַלע אַרבעטן, און טויג צו קיין זאַך ניט — געמסטו און ווילסט אים העלפן, עפנסט אים אַ סטאָר. לייגסט אַריין געלט לערנסט אים ווי אַזוי די ביזנעס צו פירן — שטייט דער מענטש אָפּ נאָך קיין האַלב יאָר ניט, און מאַכט פון אַלץ אַ תל. אַ חרבן — און נאָך ווי? מיט אַ כיון, אַבי פטור צו ווערן פון דער סטאָר — ווי איז דאָס אַזוינס געהערט געוואָרן?

ר יי

אָנקל, גענוג.

אָנקל

איך בין ניט אַזאַ גזלן, ווי דו מיינסט, אָבער דאָס מאָל וועל איך זיין שטרענג. פאַר אַזויגע מענטשן איז ניטאָ קיין פּלאַץ דאָ... דאָ דאַרף מען טון. מיטן נאָז די ערד אַקערן. אַליין, מיט די אייגענע כחות, און כחות מוזן זיין. ניטאָ קיין תירוץ — איך רעד מיט אַ כיון פאַר א פרעמדן מענטשן איר זאָלט זיך שעמען. שעמט זיך. דו שטייסט און ציטערסט, האָסט אַפילו ניט קיין רעכטן מאַנטל.

ר יי

אוי, אָנקל!

אָנקל

דאָ איז דאָך פינסטער, קאַלט אָפּגעלאָזן — איך וועל זיין

שטרענג. מיין הוב זאָל מיר דאָס מאָל זיין אָפּגעצאָלט. אַ בעל חוב דאַרף צאָלן.

אָפּ מיט כעס. לוריאַ הויבט זיך אויף, שטייט אַן איבעראַשטער, אַ געררירטער. ריי קוקט אויף אים אומעטיק, געפינט ניט קיין ווערטער צו רעדן

לוריאַ

אַן איבערקערעניש ביי אייך... ניט אין קיין גוטער צייט געקומען.

ריי

גוט וואָס איר זענט געקומען איצט. איך בין אַזוי צופרידן... וויפיל איז שוין, אַז איר זענט ניט געווען ביי אונז? שוין דריי יאָר, דוכט זיך... זיצט לוריאַ, פאַרוואָס זיצט איר ניט?...

לוריאַ

שטייט, קוקט זיך אַרום איבערן הויז, שווייגט שווער

ריי

צו, וואָס שווייגט איר, לוריאַ.

לוריאַ

מער צו זיך ווי צו ריי

מאָדנע, מאָדנע . . . און אַזוי, דוכט זיך, דאָס זעלבע הויז. גאָר ניט געענדערט.

ריי

עס האָט זיך באַדאַרפט ענדערן, וואָס?

לוריאַ

איך ווייס אַליין ניט. דריי יאָר, זאָגט איר? דער זעלבער זייגער. גייט צו צום זייגער, באַטראַכט אים

ר יי

איך האָב אים ליב דעם זייגער. אַן אמתער גוטער פריינט.

לוריאָ

יאָ ? און איר זענט חושד, ריי... גייט צו צו דער חזאָנגע און די וואַ-
זאָנע איז מיר אויך באַקאַנט. אויך אַן אַמאָליקע. יאָ ? . . . זי דאַרט,
דאַכט זיך, ביי אייך . . .

ר יי

איז דאָך שוין יאָ אַן ענדערונג פאַראַן . . .

לוריאָ

אייך פאַרדריסט, וואָס איך האָב עס געזאָגט ?

ר יי

יין, פאַרוואָס ? שמייכלט דער זעלבער לוריאָ

לוריאָ

ער האָט זיך באַדאַרפט ענדערן, וואָס ?

ר יי

לאַכט שטאַרקער כמעט ווי היסטעריש

לוריאָ

טרעט צו נאָענט צו איר

וואָס טוט זיך מיט אייך, ריי ? וואָס איז מיט אייך ?

ר יי

פאַרוואָס זיצט איר ניט? דערציילט וועגן זיך? ווו זענט איר געווען?
אַזוי פיל יאָרן, אַזוי פיל יאָרן . . .

לוריאָ

דערציילן? איר ווייסט דאָך ; אַלע באַגעגענישן זענען שטום. עס נעמט
אָפּ דאָס לשון.

ר יי

איך וועל אייך מאַכן טיי, יאָ?

לוריאַ

ניין, ניין, מען דאַרף ניט.

זעצט זיך און שווייגט

ר יי

ריי זעצט זיך אַנטקעגנאיבער אים

און איר זעט אויס גוט, לוריאָ, כמעט גאָר נישט עלטער געוואָרן. אייער פנים איז נאָר פעסטער געוואָרן, שטרענג אַזוי.

לוריאָ

איך בין כמעט די גאַנצע דריי יאָר ניט געווען אין ניו-יאָרק. אַרומגעשלעפּט זיך איבער אַמעריקע, געטרעמפּעוועט, ווי מען רופט עס.

ר יי

טאַקע? איר האָט אַרומגעטרעמפּעוועט, ווי קומט עס צו אייך?

לוריאָ

אָט אַזוי. עס קומט. באַזאָגט אַז מען שניידט אָפּ שלעכט אין איין שטאָט דאַרף מען אַוועק איבער אַנדערע שטעט.

ר יי

וואָס מיינט איר צו זאָגן?

לוריאָ

מען דאַרף אייך ניט אויסטייטשן.

ר יי

לאָזט אַרונטער דעם קאָפּ, שווייגט:

לוריאַ

איך האָב ניט געמיינט איך צו שטעכן, ריי. אַנטשולדיקט מיר.

ריי

מיט טרערן

איר האָט נאָך אַלץ מיר ניט פאַרגעבן?

לוריאַ

אייך האָב איך פאַרגעבן.

ריי

און אורין.

לוריאַ

זאָגן אייך דעם אמת? — נו, נו, מען דאַרף ניט... אַז די גייסט אַרום איבערן לאַנד פאַרגעסטו אָן אַלע קריוודעס, באַפרייסטו זיך פון זיי —

ריי

און אַז מען קומט צוריק פון לאַנד?

לוריאַ

איך בין שוין אַ דריי חדשים אין נ״י יאָרק, אַרבעט צוריק אין שאַפּ, וווין ביי פרעמדע, אַ באָרדער, גיי אַוועק אין דער פרי און קום צוריק אין אָוונט... דאַכט זיך אַלץ אין אָרדנונג ווי גאָט האָט געבאָטן... מיר איז נאָך קיינמאָל אויפן זינען ניט אַרויף, אַז איך וועל קומען צו אייך... און אָט בין איך געקומען צו אייך. איך ווייס אַליין ניט ווי אַזוי דאָס האָט פּאַסירט.

ריי

מיך פרייט זייער, וואָס איר זענט געקומען.

לוריאַ

איך האָב געמיינט, אַז איר וועט אויסשטעלן אַ פּאָר אויגן, ווען איך וועל אַריינקומען.

ריי

פון וואַנען ווייסט איר, אַז איך האָב ניט אויסגעשטעלט קיין פּאָר אויגן?

לוריאַ

ביי אייך איז עס אַ שפּאַס? איך בין געשטאַנען אַפּריער אַ צען מינוט ביי אייער טיר.

ריי

דערזעלבער לוריאַ.

לוריאַ

אַך, וואָס רעדט איר?... מאָדנע, איך האָב די גאַנצע צייט געהאַט אַ געפיל, אַז ביי אייך איז ניט גוט -- איר ווייסט, איך האָב די גאַנצע דריי יאָר געהאַלטן אין איין זוכן אוריס נאָמען.

ריי

ווו האָט איר געזאָלט זען זיין נאָמען?

לוריאַ

אין דער פּרעסע. אין דער אַרבעטער=באַוועגונג. איך בין געווען זיכער, אַז ער פאַרנעמט אַ גרויסן פּלאַץ.

ריי

אורי האָט זיך אינגאַנצן צוריקגעצויגן פון אַלץ און פון אַלעמען. און קיינער קומט ניט צו אונז און מיר גייען צו קיינעם ניט.

לוריאָ

יאָ? אינטערעסאַנט. און וואָס איז פאַר אַ געשיכטע מיט אייער אָנקל? קען איך פרעגן?

ר״

מען האָט איינגעשמועסט אורין ער זאָל גיין אין ביזנעס. אַ הסאָר עפּעגען.

לוריאָ

שפּרינגט אויף

אַ סטאָר? אורי אין אַ סטאָר?

ר״

איר וווּנדערט זיך. איך וווּנדער זיך אויך, און אורי נאָך מער. מיט טרויער מען ווערט מיד פון דער שטענדיקער דחקות... און דאָ האָט זיך אָנגעזעצט אויף אים אַ משפּחה... און אורי — איר ווייסט דאָך — וואָלט ער נישט געווען אַזאַ אומרויקער...

לוריאָ

ווי קומט אורי צו ביזנעס?

ר״

איז ער טאַקע אָפּגעשטאַנען אין דער סטאָר אַ פינף חדשים, און אין אַ שיינעם פרימאָרגן פאַרשלאָסן זי אויפן שלאָס און אוועק. אפילו מיר ניט אויסגעזאָגט.

לוריאָ

פשוט פאַרשלאָסן אויפן שלאָס און אַוועקגעגאַנגען?

ר״

יאָ. אַזוי אַ. איבערגעלאָזט אויף הפקר און פאַרטיק... און די סחורות האָט ער צעבראָכט. און חובות איבערן קאָפּ.

לוריאָ

פאַר אורין כּאַסט זיך עס.

ריי

איך וואָלט אים אָנגעקוקט — ס'איז פון אים אַ תּל געוואָרן... אָך, זאָל זיין געגוג וועגן דעם. דערציילט עפּעס וועגן זיך. איר האָט דאָך אַזוי פיל דורכגעריייזט...

לוריאָ

איך האָב דאָך אייך שוין געזאָגט: אַלע באַגעגענישן זענען שטום...

ריי

צו וואָס רעדט איר אַזוי, לוריאַ?

לוריאָ

איך האָב ניט באַדאַרפט קומען צו אייך.

ריי

איך בין געווען זיכער, אַז איר האָט מיך לאַנג שוין אַרויסגעשלאָגן פון מוח. ס'האָט דאָך ניט קיין זינען.

לוריאָ

שמייכלט ווך אייף

עס האָט ניט קיין זינען? און אייער לעבן האָט אַ זינען?

ריי

ביט אַ ציטער

לוריאַ, שווייגט!

עס קומט אַריין די אַלטע

אַלטע

געמאַטערט זיך, געמאַטערט זיך איינצודרעמלען, און קען ניט. אך קריינעלעך מיינע, מיר האַלט זיך אין איין חלומען, אַז עמעצער וויינט...

ריי

וואָס פאַלט אייך איין שווינער? צו לוריאָן דאָס איז דאָך אוריס מאַמע, ניט לאַנג געקומען פון רוסלאַנד.

לוריאָ

טאַקע? ניט לאַנג געקומען?

ריי

צו דער אַלטער

דאָס איז אונזער אַן אַלטער פריינט — מיסטער לוריאָ.

לוריאָ

שלום עליכם באָבע.

גיט איר אַ האַנט

ריי

געקומען צוזאַמען מיט אוריס אַ קוזינע. זי איז אויך דאָ, וווינט מיט אונז, רופט סאָפי.

לוריאָ

צו וואָס?

ריי

איר וועט זיך באַקענען מיט איר, אַ שיין מיידל און אַ ווילס —

לוריאָ

אַך, נו, ניט אויפגעלייגט איצט — צו וואָס?

סאָפי קומט אַרויס

ס אָ פ י

דער שרייבער איז שוין אַוועק? איר זענט בייז אויף מיר, ריי?

ר יי

ניט באַדאַרפט אַזוי אויפשפרינגען, סאָפי. ניט באַדאַרפט... נו, פילא... באַקענט זיך — מיסטער לוריאָ, מיס דאָן.

ל ו ר י אָ

גיט די האַנט

אייער נאָמען איז אויך דאָן?

ס אָ פ י

אודאי, אודאי. און מיין ערשטער נאָמען איז סאָפי. איך האָב ליב, אַז מען רופט מיך סאָפי.

אַ ל ט ע

צו לוריאָן

אַן אַלטער פריינט, זאָגט ריי, און מען זעט אייך צום ערשטן מאָל דאָ. איך בין שוין דריי חדשים אין אַמעריקע.

ל ו ר י אָ

איז דאָס אַ סך, באמת? אַזוי שטאַרק געפעלט אייך ניט אַמעריקע?

אַ ל ט ע

אַך, זון מיינער, וואָס האָב איך צו אַמעריקע? איך דאַנק גאָט אַלע טעג, וואָס ער האָט מיך געבראַכט אַהער. אויף אַלע יידן געזאָגט געוואָרן. איך האָב אַ שנור אַ טייערע און אַ שיין אייניקל.

ר יי

איר הערט, ווי מען לויבט מיך?

לוריאַ

מסתמא פאַרדינט איר.

אַלעט

געזונט זאָלסטו מיר זיין, טאָכטער. איך האָב די אויגן מיינע אויסגעוויינט ביז איך האָב דערלעבט אייך צו זען. ווען איך האָב דערהערט אין דער היים, אַז מיין אורילע האָט חתונה געהאַט דאָ אין אַמעריקע — אַך, אַך, ווער האָט זיך עס געריכט, אַז מיין אורילע זאָל זיך אַרויסראַטעווען פון סיביר קיין אַמעריקע.

לוריאַ

אַז מען לעבט, דערלעבט מען, באָבע.

אַלטע

אַ קליייניקייט — פון סיביר אַנטלאָפן... שוין געווען ציטן, אַז מיר האָבן אים שוין אַלע באַוויינט ווי מען באַוויינט אַ טויטן, ניט היינט געדאַכט. געווען קלאַנגען ביי אונז, אַז אורילע איז שוין ניטאָ — געדענקסט, סאָפּילע ?...

סאָפּי

צי איך געדענק.

אַלטע

אויף סאָפּין

זי האָט אויך געוויינט טרערן פאַרגאָסן דעמאָלט —

סאָפּי

אמת טאַקע, איך האָב זייער געוויינט — וואָס האָט איר זיך מיט אַמאָל דערמאָנט, טאַנטע ?

לוריאָ

אָט בין איך דאָך אויך אַן אַנטלאָפענער פון סיביר, באָבע. ס'איז ניט אַזוי שרעקלעך.

אַלטע

טאַקע? קריינעלעך מיינע.

לוריאָ

און מיט אייער אורין נאָך אין סיביר געקענט זיך. אין איין דאָרף מיט אים פאַרשיקט געווען.

סאָפי

איר זענט אויך געווען אין סיביר? אינטערעסאַנט. עפּעס דוכט זיך מיר, אַז ווען מען זאָל ניט אַ כאַפּ טון דאָ האָט יעדער דורכגעמאַכט שוין עפּעס גרויסעס אין זיין לעבן.

לוריאָ

איך האָף, אַז איר זענט ניט קיין אויסנאַם.

סאָפי

וואָס בין איך? סיידן דאָס גרויסע וועט נאָך קומען — כאָטש דורכגעמאַכט האָבן מיר אויך אַ סך פאַר די לעצטע יאָרן; ניט אמת באָבע?

אַלטע

זאָל זיך עס שוין מער ניט אומקערן, פאָטער האַרציקער.

סאָפי

אָבער וואָס איז צו דערמאָנען שטענדיק דאָס פאַרגאַנגענע?... מענטשן לעבן דאָך ניט מיט דער פאַרגאַנגענהייט אַליין, ניט אמת, מיסטער לוריאָ? — איך ווייס ניט ווי אַלע אַנדערע וואָס קומען אַריבער צהער, — איך בין אַזוי איבעראַשט פון דאָס נייע.

לוריאַ

איך געפעלט דאָ?

סאָפי

זייער. ס'איז עפּעס אַזוי ווי אַ חלום, אַ גרויסער חלום.

לוריאַ

זענט איר פון די ווייניקע גליקלעכע, מערסטע וואָס קומען אַהער בלאָזן זיך.

סאָפי

און איר? אַנטשולדיקט מיר פאַר דער פראַגע.

לוריאַ

טוט אַ מאַך מיטן האַנט

מיר זענען שוין גאָר עפּעס אַנדערש... איך מיין — איך, אייער קוזין אורי, און נאָך אַזוינע. . . ווענן אונז איז ניטאָ צו רעדן אפילו.

סאָפי

וואָס מיינט איר?

לוריאַ

מענטשן מיט צו לאַנגע נעז. פאַרשטייט איר מיך, וואָס טוט מען אַז מען האָט לאַנגע נעז? מען האַלט אין איין קרימען מיט זיי... און דערצו נאָך, פאַרשטייט איר מיך, מענטשן וואָס האָבן גע־טראָגן אויף זיך דעם טורעמנעם כאַלאַט. גייט מען אַרום אויף אַ פרייער וועלט און מען וויקלט זיך נאָך אַלץ אין דעם פאַר־לאַטעטן כאַלאַט — טפו.

ס אָ פ י

גייט צו צו ריי, וואָס שטייט די גאַנצע צייט אָן אומעטיקע

וואָס שטייט איר אַזוי אומעטיק ריי?

ר יי

גאָר נישט סאָפי.

ס אָ פ י

נעמט איר פאַר די הענט

זייט פריילעך, זייט פריילעך, איך בעט אייך — איר זענט דאָך אין סיביר נים געווען?

אַ ל ט ע

רעדט אַזוי ווי צו זיך אַליין

אָט ווי היינט געדענק איך נאָך. ווי די זשאַנדאַרן זענען אַריינגעקומען צו מיר אין שטוב און אים צוגענומען.

ס אָ פ י

טאַנטע, גענוג. וואָס ווידער?

אַ ל ט ע

און אורילע דאָ איז אַזוי מאָדנע געוואָרן, אַזוי דערשלאָגן איז ער. איך זע אויף אים קיין איין פריילעכע מינוט ניט. און ער איז דאָך געווען אַזאַ לעבעדיקער, אַזאַ פריילעכער... איך האָב געמיינט איך וועל קומען קיין אַמעריקע וועט ער מיר אַלץ דערציילן...

ר יי

אייך איז קאַלט, שוויגער. נאַט אייך מיין שאַל.

טוט אויף איר אָן דעם שאַל

אַ ל ט ע

געזונט זאָלט איר מיר זיין, טאָכטער. צו לוריאַ: איך דאַנק גאָט, וואָס

ער האָט מיך אַרויסגעראַטעוועט פון גהינום און געבראַכט צו מיי־נע קינדער, און זיי, מיינע קינדער, זע איך, זענען עפּעס, גאָר נים צופרידן דאָ. זענען אומעטיק.

ר יי

גייט זיך אַביסל דורך אין גאַס. אויפן גאַס איז שיין געוואָרן, גייט שוויגער. איר זיצט אַ גאַנצן טאָג אין שטוב. ס'איז ניט גוט פאַר אייך.

ס אָ פ י

איך וואָלט מיט אייך געגאַנגען, טאַנטע. איך בין אָבער נאָך ניט פאַרטיק מיט מיינע לעקציעס.

אַ ל ט ע

מען דאַרף ניט, סאָפיעלע. איך וועל בעסער אַריינגיין אויף אַ ווייַלע צו מיסעס גרין, פאַרברענגען אַביסעלע. צו לוריאָן אַ גוטן אייך. צו ריי דאַרפסט דאָך שוין באַלד גיין נאָך ווילקלען.

ר יי

ס'אַיז נאָך צייט, שוויגער

די אַלטע אָב

ל ו ר י אָ

אַ ווילע אַלטיטשקע. פּלאָנטערט זיך נעבעך אין אַ פרעמדער וועלט. און אורילע דערציילט איר גאָרנישט... כאַ, כאַ, כאַ.

ס אָ פ י

שמייכלט

וואָס לאַכט איר ?

ל ו ר י אָ

אָט אַזוי. עס לאַכט זיך מיר. אורילע דערציילט איר גאָרנישט... און איר מאַכט זיך לעקציעס ?

ס אָ פ י

וואָס מיינט איר מיט דעם צו זאָגן ?

ל ו ר י אָ

איר דאַרפט זיך ניט באַליידיקן. איך זאָג אַזוי זיך, ס'איז אייך גוט, אַלע גרינע איז גוט. און זיי פאַרשטייען עס ניט. מען קומט זיך צונויפאָרן און מען מאַכט זיך לעקציעס.

ס אָ פ י

סאַרקאַסטיש

איר, ווייזט אויס, האָט שוין אייערע לעקציעס אָפּגעמאַכט.

ל י ר י אָ

מאַכט מיט אַ האַנט

אָ, יאָ, שוין לאַנג אָפּגעמאַכט... שטערט אייך ניט איר זענט דאָך נאָך ניט פאַרטיק.

ס אָ פ י

יאָ, איך וועל גיין צו זיך. איר וועט מיר אַנטשולדיקן.

ל ו ר י אָ

געוויס. געוויס.

ס אָ פ י

צו ריי

איך וואָלט עס געלאָזט אויף ביי נאַכט, וועל איך אָבער ביי נאַכט קיין צייט ניט האָבן. איך גיי דאָך היינט אין טעאַטער מיט אורין. איר ווייסט דאָך מסתמא, ריי?

ר יי

אין טעאַטער? ניין. איך ווייס ניט פון דעם.

ס אָ פ י

איך האָב געמיינט, אַז אורי האָט אייך געזאָגט.

ר יי

ניין, ער האָט מיר ניט געזאָגט.

ס אָ פ י

טאָקע ניט? אין פאַרלעגנהייט — איך האָב געמיינט, אַז איר ווייסט.

ר יי

מיט געמאַכטער רויִקייט

עס מאַכט ניט. ער האָט פאַרגעסן, מסתמא. נו, וואָס איז? טאָ זייט פאַרטיק, סאָפי —

ס אָ פ י

איר זענט אַזאַ גוטע, ריי.

קושט זי, אָפּ צו זיך אונטערטאַנצנדיק

ר יי

ועמען-ועמען, איר איז גוט.

ל ו ר י אָ

ס'וועט איר זיין ניט גוט אויך.

ר יי

ווי ברוטאַל איר זענט.

ל ו ר י אָ

ברוטאַל? ניין. פשוט, איך וועל ניט נתפעל פון די טאַנצנדיקע ווענוס, מיר זענען ליבער די מיט אונטערגעהאַקטע פיס — וואָס, זי אַרבעט גאָר ניט?

ר יי

זי אַרבעט. היינט איז זי ניט געגאַנגען.

לוריאָ

וואָס טוט איצט, אורי?

ר יי

גאָר נישט. לויפט אַרום. זוכט אַרבעט. קומט אַהיים אַ מידער, אַ בערוועזער.

לוריאָ

וואָס פאַר אַן אַרבעט זוכט ער?

ר יי

וואָס ניט איז. אפשר וואָלט איר אים אַרויפגענומען אין שאַפּ, ווו איר אַרבעט?

לוריאָ

אין שאַפּ? צום מאַשין?

ר יי

וואָס איז אַזוינס? ער וועט זיך אויסלערנען.

לוריאָ

ער טויג ניט צו קיין מלאכה. ער וועט ניט טויגן, איך ווייס. ניט פאַר אורין.

ר יי

נעמט מיך אַרויף אַרבעטן. איך קען גוט נייען.

ל ו ר י אָ

איבעראַשט

איר ווילט גיין ארבעטן ?

ר יי

וואָס זענט איר אַזוי איבעראַשט ? אַ ווייב מעג ארויסהעלפן אין אַ שלעכטער צייט.

ל ו ר י אָ

אז איר פארשטייט מיך ניט. מיט ניט באַהאַלטענער פרייד געווײס: וואָס הייסט ?... ווען ווילט איר אָנהייבן — וועל איך קומען נאָך אייך... מיין באָס זוכט ארבעטער — מאָדנע, ווי מענטשן פאַר-שטייען זיך ניט —

ר יי

דערפילט לוריאָס פרייד און דערשרעקט זיך

א ך וועל זיך נאָך באַטראַכטן — איך האָב דערווייל נאָך גע-פרעגט... נו, זאָל זיין דערווייל —

ל ו ר י אָ

איר באַליידיקט מיך, ריי —

ר יי

נעמט אים פאַר אַ האַנט

לוריאָ, איר פאַרשטייט דאָך אליין.

ל ו ר י אָ

איך פאַרשטיי דאָך גאָר נישט — וואָס האָט איר מורא ? איר האָט דאָך מיך ניט ליב.

ר יי

איך בעט אייך.

לוריאָ

אַ צעטישטער דרייט זיך אַרום איבערן שטוב

וווּ איז מיין מאַנטל?

געפינט זיין מאַנטל לאָזט זיך צום טיר

ריי

פאַרהאַלט אים

טוט עס ניט, לוריאָ. מיט טרערן מיין גאָט, מיין גאָט — איך וויל ניט איר זאָלט אַוועקגיין פון דאַנען מיט אַזאַ שטימונג... איר זענט דאָך אַ קלוגער מענטש. אַ סך געזען — אַ סך געליטן. וויפיל אַ שיעור צו אַרומטראָגן זיך מיט אַ שווער הארץ? — אַ מענטש דאַרף דאָך מוחל זיין —

לוריאָ

שטייט ביים טיר, שווייגט שווער

ריי

לוריאָ, איך וויל איר זאָלט קומען צו אונז. מיר זענען אַזוי איינזאַם לעצטנס. אַזוי ווי מיר וואָלטן געוווינט אויף אַן אינזל.

לוריאָ

איך מיין, אַז ס'איז גלייכער צו לאָזן אייך אַליין אויפן אינזל — צו וואָס קומען זען, ווי די איינזאַמקייט אייערע ווייזט איבער אַלע ווינקלען?

ריי

איר ווילט גאָר נישט זען זיך מיט אורין?

לוריאָ

און ער מיך וויל יאָ זען?

ר יי

לוריאָ! נאָך אַ פּויזע קומט אויף סאַפּער צו אונז היינט.

לוריאָ

איך וועל זען. אַ גוטן.

לאָזט זיך גיין

ר יי

שרייט אים נאָך

וואַרט, לוריאָ, איך וועל אייך דורכפירן אַביסל. איך דאַרף גיין נאָך מיין יינגעלע —

אָפּ. אַביסל צייט בלייבט די סצענע ליידיק. עס קומט אַריין אורי אַ מאַן פון אַ יאָר צוויי און דרייסיק. שמילערהייט. די אַקסלען אַרונטערגעזעצטע, ווי ביי אַ מענטשן, וואָס טראָגט אויף זיך אַ גרויסן לאַסט. טיפע אויגן. בלאָנדזען אַרום אַזוי ווי אין אַ ליידיקער וועלט. אָפטמאָל פלאַקערט אויף אין זיי אַ טונקעלער, ניט היימלעכער פייער און דער מענטש ווערט אַרומגעכאַפּט מיט אַ פיבערישער קריגקלעכקייט. אין מערסטע מאָמענטן ווייעט פון דעם מענטשן אַן אויסגעליטענע געלייטערטקייט, אַ צוריקגעצויגנקייט, וואָס גייט איבער אין אַ מאָדנער רויקייט. רעדט אָפּגעהאַקט. אין מיטן רעדן, טרעפט, אַז ער האַלט זיך אָפּ און שווייגט לאַנג. ער קומט אַריין, שטייט אין מיטן שטוב ניט אויסטוענדיק זיין מאַנטל. מיינט אַז קיינער איז נישטאָ. טוט זיך אַ וואָרף אויפן דיוואַן אַט אַזוי ווי ער איז אָנגעטאָן

אורי

אין דער לופטן

מיד. מיד. צום טייוול... ריי! — קיינער נישטאָ... *שפּרינגט אויף פּלוצלינג* **אַן אידיאָט געוואָרן. בריוואַלעך צו אַ קליינשטעטלדיקן מיידל — ראָמאַנסן... עקלהאַפט —**

לאָזט זיך מיט ראַשיקע טריט צו סאָפּיס צימער. גיט אַן עפן די טיר און שמייסט זיך אָן אָן סאָפין, וועלכע האָט געהאַלטן ביים אַרויסגיין

ס אָ פ י

קומט ארויס, פלאַצט אוים אַ געלעכטער

אורי! איר האָט דאָך מיר שיער די נאָז ניט צעשלאָגן —

א ו ר י

פֿאַרשעמט

איך האָב געמיינט איר זענט ניטאָ. איר זענט אין דער היים גאָר?

ס אָ פ י

פֿאַרפוילט זיך היינט צו גיין אַרבעטן. אַרבעט איז סיי־ווי ווייניק ווען זענט איר אַריינגעקומען?

א ו ר י

נאָר וואָס?

לאָזט זיך גיין אין סאָפיס צימער

ס אָ פ

וואָס ווילט איר טון?

א ו ר י

איך דאַרף עפּעס אַ קוק טון ביי אייך אויף אייער טיש איז געלעגן אַ בוך.

ס אָ פ י

וואָס דאַרפט איר דאָס בוך?

א ו ר י

טאָלסטאָיס אַ בוך. איר האַלט אים איצט אין לייענען.

ס אָ פ י

ניין. איך האָב היינט ניט געלייענט. בין פאַרנומען געווען. ער ליגט ערגעץ.

אורי

איר האָט אים גאָרנישט געעפנט היינט?

סאָפי

צו וואָס פרעגט איר עס?

אורי

איך פרעג דאָך אייך.

סאָפי

ניין. איך האָב אים היינט נאָך ניט געעפנט אַפילו. וואָס זענט איר בייז?

אורי

רויק

איך בין ניט בייז — ס׳איז גאָרנישט. זעצט זיך ביים טיש ווו איז ריי? די מאַמע? וויליקעל איז נאָך אין סקול?

סאָפי

קוקט אים נאָך מיט ביידע אויגן

ריי איז נאָר וואָס געווען דאָ. אַוועק, ווייזט אויס, מיט אייער פריינט. אייערער אַ פריינט איז דאָ געווען, מיסטער לוריאָ.

אורי

איבעראַשט

טאַקע? לוריאָ?

סאָפי

וואָס וואונדערט איר זיך אַזוי?

אורי

ער איז שוין לאַנג ניט געווען ביי אונז. נו, עס מאַכט ניט — האָב איך גוט אָפּגעקלאַפּט? איך האָף, אַז ס׳איז גאָרנישט.

ס אָ פ י

גאָרנישט. גאָרנישט. וואָס זיצט איר אין מאַנטל ? טוט אים אויס.

א ו ר י

מען דאַרף ניט. איך ברויך נאָך צו פאָרן ערגעץ.

גייט אַרום איבערן שטוב הין און צוריק

ס אָ פ י

קוקט אים נאָך מיט ליבשאַפט

איר זענט מיד, זע איך. בלייבט שוין אין שטוב. וואָס וועט איר פאָרן איצט ?

א ו ר י

מען דאַרף גיין. מ׳דאַרף. אַ מאַן האָט מיר געהייסן קומען וועגן אַרבעט.

ס אָ פ י

וואָס פאַר אַן אַרבעט ?

א ו ר י

וואָס מאַכט עס אויס ? אַרבעט. וועמען גייט עס אָן וואָס פאַר אַן אַרבעט? פיינטינג. איר ווייסט וואָס דאָס איז? שמירן, שמירן ווענט

ס אָ פ י

מיט באַדויער

אוי, ניין. גייט ניט צו אַזאַ אַרבעט. איך וואָלט ניט געוואָלט אייך זען אַ פאַרשמירטן. אַזאַ ווי איר.

א ו ר י

וואָס בין איך?

ס אָ פ י

איך וואָלט דאַכט זיך אַלץ געטון אַבי איר זאָלט ניט דאַרפן גיין צו אַזאַ פּראָסטער אַרבעט.

א ו ר י

שמייכלט

וואָס וואָלט איר געטון? נאַריש מיידל וואָס איר זענט — אַן אַרבעט דאַרף זיין פּראָסט, שמוציק. נאָך בעסער. מען דאַרף אַרבעטן שווער, אין שוויס. מיטן גאַנצן גוף. מיט אַלע אברים. קימען אַהיים — אַני־דערפּאַלן ווי אַ סנאָפּ — אַבי ניט האַנדלען. אַבי ניט שטיין אין דער פּאַסקודנער סטאָר — גענוג, גענוג וועגן דעם.

ס אָ פ י

איר רעדט אַזוי מאָדנע, אַזוי שניידנדיק, און דאָך פיל איך עפּעס אַזאַ פרייד הערנדיק ווי איר רעדט.

א ו ר י

וואָס? אַ פרייד?

ס אָ פ י

עפּעס ווער איך אַזוי געהויבן, ווען איר רעדט צו מיר נאָענט — דאָס ביסל צייט, וואָס איר האָט נעכטן מיט מיר פאַרבראַכט האָט מיך אַ גאַנצע נאַכט ניט געלאָזט שלאָפן. איך האָב אַ גאַנצע נאַכט אָנגעוויינט און בין געווען עפּעס אַזוי גליקלעך.

א ו ר י

יאָ. דער וואָס קען וויינען איז גליקלעך.

ס אָ פ י

איר וויינט קיינמאָל ניט?

אורי

ניין.

סאָפי

אַ גאַנצע נאַכט האָט זיך מיר געהאַלטן אין איין פאַרשטעלן אַ מערקווירדיק בילד, ווי איך האָב אייך געזען אין דער היים אַמאָל, אַ חדשים צוויי איידער מען האָט אייך צוגענומען פון אונז — איך בין אַלט געווען דעמאָלט אַ יאָר פופצן, ניט מער. איר זענט שוין געווען אַ גאַנצער מענטש, כאָטש איר זענט ניט קיין סך עלטער פון מיר.

אורי

איז וואָס האָט איר געזען?

סאָפי

איר זענט געשטאַנען אויפן מיטן מאַרק אויף אַ הויכן לייטער. אַרום אייך אַ טויזנטקעפּיקער עולם. איר האָט גערעדט צום עולם, גערופן צו בונט. איך האָב ניט גוט פאַרשטאַנען דעמאָלט אַלע אייערע ווערטער, אָבער איר האָט גערעדט מיט אַזאַ אימפּעט, מיט אַזאַ קלינגעריקן קול, אַזוי ווי פון שטאָל געגאָסן. איר האָט אויסגעזען אַזוי שיין, אַזוי דין — אויסגעצויגן, מיט אַזאַ אויפגעהויבענעם קאָפּ... איך געדענק, איך האָב זיך געשטופּט צווישן עולם מיט ביידע עלנבויגנס, געוואָלט נאָענט צוקומען צו אייך.. איך געדענק נאָך ווי היינט, ווי איינער פון עולם, אַן עלטערער מאַן, האָט אַ געשריי געטון אויף מיר: וווהין שטופּסטו זיך מיידעלע? — מיט אַמאָל האָט דער עולם אייך אַ כאַפּ געטון פון לייטער און מיט אַ ווילדער פרייד אַוועקגעטראָגן אייך אויף די הענט איבער דער גאַנצער גרויס פון מאַרק — איך בין צוגעלאָפן צום לייטער, אַרויפגעקראָכן אויף אים און פון דער הויך געקוקט אויף דער גאַנצער סצענע — איך וועל קיינמאָל ניט פאַרגעסן די מינוט, וואָס איך בין געשטאַנען אויפן לייטער —

א ו ר י

נו — איז גוט צו שטיין אויף אַ לייטער?

ס אָ פ י

איר שפּאַסט? איך זאָג דאָך אייך, כ'וועל עס קיינמאָל ניט פאַר־געסן.

א ו ר י

נו וואָס? ווו איז דער לייטער היינט? ליגט ערגעץ אַ צעפּוילטער.

ס אָ פ י

און איר האָט קיינמאָל ניט געוווּסט. אַז ס'איז געווען אַ קליין מיידעלע, וואָס איז געווען פאַרליבט אין אייך.

א ו ר י

נו וואָס? דאָס קליינע מיידעלע איז אויפגעוואַקסן, געקומען קיין אַמעריקע און וווינט אין הויז ביי מיסטער דאָן.

ס אָ פ י

איך האָב ניט ליב, אַז מען רופט אייך מיסטער דאָן. פאַר מיר זענט איר יענער אורי, וואָס שטייט אויפן לייטער.

א ו ר י

אומזין. אומזין. — מיסטער דאָן און איר מעגט מורא האָבן פאַר אים.

ס אָ פ

מורא האָבן?

א ו ר י

מיסטער דאָן קען אונטערשפּרינגען צו יענעם יינגל, וואָס שטייט

אויפן לייטער, אַ כּאַפּ טון אים פאַרן קאַרק און אַ זעץ טון אָן דער ערד...

ס אָ פ

שפּרינגט צו צו אים, כאַפּט אים אָן פאַר די הענט. בעס זיך

רעדט ניט אַזוי, וואָס איז מיט אייך?

א ו ר י

זאָל ער ליגן אַביסעלע אויף דער ערד, אייער יענער אורי — אַ צעשלאָגענער, אַ באַדמטער. זאָל ער — איך האָב מיטלייד מיט אייך סאָפי. צו וואָס האָט איר באַדאַרפט קומען אַהער זיין אַ באָרדערקע ביי מיסטער דאָן?

ס אָ פ י

מיט טרערן

ווי פאַרצווייפלט איר זענט!

א ו ר י

פאַרצווייפלט? — איר האָט ניט באַדאַרפט קומען אַהער.

ס אָ פ י

באַדאַרפט.

א ו ר י

מיט כעס

אַלעמען פאַרטריבן פון זיך. פריינט. מעגלעכקייטן. וועל אייך אויך פאַרטרייבן.

ס אָ פ י

וועל אָננעמען מיט ליבשאַפט צו זיין פאַרטריבן פון אייך.

אורי

סאָפי רעדט דאָס? סאָפי? דאָס קליין מיידעלע? — אומזין, זאָג איך אייך. אלץ וואָס איך טו איז ניט דאָס, וואָס איך דאַרף טון — ווו איך זאָל ניט זיין איז דאָרטן ניט מיין פלאַץ... איך בין ניט אויף מיין פלאַץ. איר פאַרשטייט? — און דאָ איז אַ לאַנד, ווו יעדער דאַרף זיך האַלטן מיט אַלע נעגל אָן זיין פלאַץ. איינ־גראָבן זיך, צוקלעפּן זיך צו אים, סטיקען — איר ווייסט וואָס באַטייט „סטיקען"?

סאָפי

יאָ, איך ווייס.

אורי

אַלע טון אַזוי. מען סטיקט. אַלע, אָן אונטערשיד — אַ שאַפּ, אַ סטאָר, אַ ציימונג, אַ יוניאָן, אַ פּאַרטיי. מען סטיקט צו דעם. אַזוי דאַרף זיין מסתמא. מען דאַרף זיך אַרויפוואַרפן מיט אַלע פיר אויפן פלאַץ, וואָס איר פאַרנעמט, און זויגן, אַרויסזויגן, וויפיל עס לאָזט זיך נאָר. מען איז הונגעריק. אַ הונגעריקער מוז זיך אַרויפשליידערן אויפן לעבן ווי אַ הונט אויף אַ נבלה, און גריזשען, פרעסן. מען דאַרף הנאה האָבן. און ניט — אומגיין און קלאָגן זיך — ענדזשאָיען... איר פאַרשטייט ענדזשאָיען דאַרף מען... ניט — איז שלעכט. איר בלייבט אַליין. אין אַ טעמפּן ווינקל — אָט האָב איך, קען מען זאָגן, באַגאַנגען דעם גרעסטן פאַרברעכן.

סאָפי

וואָס רעדט איר?

אורי

גענומען אַ סטאָר, פרעמד געלט, פרעמדע סחורה און חרוב געמאַכט.

ס אָ פ י

וואָס זענט איר שולדיק?

א ו ר י

ביט געוואָלט „ענדזשאָיען", איר פאַרשטייט? דערזען פאַר זיך די סכנה פון „סטיקן". א ווייב. א קינד. צען יאָר דחקות — דערשראָקן זיך — חייל א סטאָר איז אייביק. איר פאַרשטייט? אייביק — צום טייוול. איך האָב געמאַכט א חרבן פון אַלץ.

ס אָ פ י

מיט התפעלות

ס'איז דאָך אָבער וואונדערבאַר, זאָג איך אייך. אין אַלץ, וואָס איר טוט איז דאָ אַזאַ שיינקייט: איך פאַרשטיי אייך אַזוי גוט.

א קלונג. סאָפי לויפט עפענען און קומט אריין מיט אַן אַלטן ייִדן, א פעדלער. ער טראָגט אַ פּאַק אויף די פּלייצעס. א שטעקן אין האַנט

פ ע ד ל ע ר

גריסט זיך

איז מיסעס דאָן אין הויז?

ס אָ פ י

ניין, אוועקגעגאַנגען. אויף וואָס דאַרפט איר מיסעס דאָן?

פ ע ד ל ע ר

אַז זי איז ניטאָ איז דאָך ניט שייך.

ס אָ פ י

וואָס האָט איר מורא צו זאָגן?

פ ע ד ל ע ר

מורא? איך האָב ניט מורא. פאַרוואָס זאָל איך מורא האָבן? בא דיר גאָר מורא האָבן?

ס אָ פ י

איר האָט עפּעס צום פּאַרקויפן ?

פ ע ד ל ע ר

שוין פאַרקויפט. איך וויל געלט, וויל איך. עס קומט מיר געלט.

א ו ר י

עס קומט אייך אַ סך ?

ס אָ פ י

צו אורין

מישט זיך ניט. צום בעטלער נו, וועט איר קומען אַ צווייטן מאָל.

פ ע ד ל ע ר

וואָס שייך ? אודאי וועל איך קומען. אפשר איז דער מיסטער אין דער היים ?

ס אָ פ י

אויף וואָס דאַרפט איר דעם מיסטער ?

פ ע ד ל ע ר

מיר איז אַלץ איינס, ווער עס זאָל ניט צאָלן, דער מיסטער צי די מיסעס. מיר איז אַלץ איינס.

ס אָ פ י

מיסטער דאָן איז אויך ניטאָ איצט אין דער היים.

א ו ר י

סאָפי, וואָס איז דאָס ?

ס אָ פּ י

וואָס אַרט אייך ? מישט זיך ניט צום פעדלער יאָ, דער מיסטער איז אויך ניטאָ.

א ו ר י

נערוועז

צו וואָס ? אַך.

פ ע ד ל ע ר

שוין דריי וואָכן, אַז איך גיי מאָנען, און די מיסעס לייגט אָפּ פון וואָך צו וואָך. איך בין ניט קיין גביר. איך קען ניט וואַרטן.

ס אָ פּ י

מיסעס דאָן וועט ניט אַנטלויפן.

פ ע ד ל ע ר

אַנטלויפן. ווער אַנטלויפט עס ? קיינער אַנטלויפט ניט. אָבער מען דאַרף צאָלן אַלע וואָך, אַז מען נעמט זאַכן ביי אַ פּעדלער, אַט וואָס. אַנטלויפן. קיינער אַנטלויפט ניט.

ס אָ פּ י

וויפיל זשע קומט אייך ?

פ ע ד ל ע ר

אַ סך. צי ניט אַ סך. אַמאָל איז אַ סך — אַביסל, און אַמאָל איז אַביסל — אַ סך.

ס אָ פּ י

איר רעדט קלוגע רייד, זיידע.

פעדלער

און דו ביזט מיר שוין, דוכט זיך אַביסעלע צו קלוג.

סאָפי

יאָ? איר זענט אין כּעס אויף מיר?

פעדלער

אין כּעס צי ניט אין כּעס — פון אַן אַלטן יידן דאַרף מען ניט אָפּלאַכן, אָט וואָס.

סאָפי

אַנטשולדיקט מיר, איך האָב גאָרנישט געמיינט, ייִדע. אַנטשולדיקט מיר.

פעדלער

וואָס שייך? איך בין ניט אין כּעס. איך קום אַריין אין אַ סך היי־זער. זע אַ סך מענטשן. אַלערלייאיקע מענטשן. איך זאָל אויף אַלעמען זיין אין כּעס, זייער שיין וואָלט עס אויסגעזען... אין כּעס — קיינער איז ניט אין כּעס. איך זאָג נאָר — מען דאַרף צאָלן, אָט וואָס. זי וועט זיך זאַמען די מיסעס דאָן?

סאָפי

איך קען אייך ניט זאָגן.

פעדלער

איך בין ניט קיין גביר. מען דאַרף צאָלן אַלע וואָך — גוד־ביי.

פעדלער אָפּ

סאָפי

לאַבט

נו?

א וּ ר י

איז די גאַנצע צייט געשטאַנען ווי אַ פרעמדער

מיר געפעלט עס ניט. צוּ וואָס האָט איר באַדאַרפט זאָגן, אַז איך בין אויך ניטאָ? כאָטש איך האָב קיין געלט איצט, אָבער —

ס אָ פ י

אוּנטערטאַנצנדיק, שפּאַסיק

מ י ס ט ע ר ד אָ ן איז ניטאָ אין דער היים איצט. פאַרשטאַנען? אוּרי איז דאָ און ס'איז ניטאָ קיין חובות און קיין חשבונות — און ס'איז מיר גלאַט געפעלן געוואָרן דאָס שפּיל — נוּ, וואָס נעמט איר עס אַזוי ערנסט? אַ שפּאַס געמאַכט. מיר וועלן גיין היינט אין טעאַטער, יאָ? איך האָב שוין בילעטן.

א וּ ר י

שוין?

ס אָ פ י

איר וועט גיין מיט מיר. מיר וועלן שמוּעסןביידע. יאָ? ריי וועט דאָך ניט פאַראיבל האָבן — איך האָב אַזוי ליב ריי.

א וּ ר י

אפשר יאָ פאַראיבל האָבן — אפשר ניט איך ווייס ניט — ווּ איז דאָס בוּך וואָס אויף אייער טיש געווען?

ס אָ פ י

ווידער דאָס בוּך. אויף וואָס דאַרפט איר אים?

א וּ ר י

איך דאַרף אים. גיט מיר דאָס בוּך אויף אַ ווײַלע.

לאָזט זיך צוּ סאָפים צימער

ס אָ פ י

אָט ברענג איך אים אייך לויפט צו זיך און בריינגט ארויס אַ בוך איך פאַרשטיי נאָך אַלץ ניט אויף וואָס איר דאַרפט אים איצט.

א ו ר י

בלעטערט דאָס בוך, נעמט ארויס פון דאָרט אַ בריוו

ס אָ פ י

וואָס איז דאָס? שטויסט זיך אָן אָ, איך פאַרשטיי שוין. שפּרינגט פון פרייד אייערס אַ בריוול צו מיר? איר האָט אַריינגעלייגט אַ בריוועלע צו מיר? גיט אים אַהער, גיט אים אַהער.

א ו ר י

ניין. מען דאַרף ניט.

צערייסט דאָס בריוול אויף שטיקלעך

ס אָ פ י

אַ פאַרציטערטע

וואָס טוט איר? כאַפּט אים פאַר די הענט ס'איז צו מיר. ס'איז מיינס. רייסט ניט. איר טאָרט דאָס ניט טון.

א ו ר י

שוין ניטאָ.

ס אָ פ י

מיט טרערן

וואָס האָט איר געשריבן צו מיר? זאָגט. וואָס איז דאָרט געשטאַנען?

א ו ר י

אומזין.

גייט אַרויס פון שטוב מיט ראַשע טריט

סאָפי

קלייבט פון דער ערד די שטיקלעך פּאַפּיר און איר פּנים קרומט
זיך פון געוויין

פאָרהאַנג

צווייטעס בילד

אינם זעלבן צימער. אָוונט. ר יי און אַ ש כ נ ה, אַן עלטערע
יידענע מיט אַ שיסל וועש אין האַנט

ש כ נ ה

אוי, איך האָב אייך אַודאי אויפגעװעקט, איר זענט געשלאָפן?

ר יי

יאָ איך האָב געדרימלט אַביסל. עס מאַכט ניט.

ש כ נ ה

איך וויל ביי אייך אַנטלייען אייער „ליין״, מיסעס דאָן.

ר יי

מיין קינד אָבער שלאָפט ביים פענסטער, מאָרגן, אַז איר װילט.

ש כ נ ה

אָלרייט, זאָל זיין מאָרגן.

ר יי

יאָ, מאָרגן, מאָרגן.

וואַרט מיט אומגעדולד זי זאָל אַרויסגיין

שכנה

אַלרייט, זאָל זיין מאָרגן. עס ברענט ניט. אייער שוויגער שלאָפט שוין אויך?

ר״

יאָ, צוגעלייגט זיך.

שכנה

אַ טייערע אַלטיטשקע, זאָג איך אייך. געווען ביי מיר היינט. האָט זייך אַזוי ליב. אייער מאַן איז נאָך ניטאָ אַזוי שפּעט?

ר״

צו וואָס פרעגט איר עס?

שכנה

אַזוי זיך. מיין מאַן איז שוין לאַנג געקומען פון דער אַרבעט. אייער מאַן אַרבעט אַזוי שפּעט?

ר״

אַנטקעגן וואָס פרעגט איר?

שכנה

אַזוי זיך. וואָס, אייער מאַן האָט שוין אַ דזשאַב?

ר״

פון וואַנען ווייסט איר, אַז מיין מאַן האָט ניט געהאַט קיין דזשאַב?

שכנה

מען ווייסט. פאַרוואָס זאָל מען ניט וויסן?

ר״

מיין מאַן אַרבעט נאָך ניט. ניין.

שכנה

ניין? און די סטאָר וויל טאַקע אייער מאַן ניט אָנהאַלטן מער?

ריי

אַך, מיין גאָט. פון וואַנען ווייסט איר עס אַלץ?

שכנה

ווייס. אַלע פון סטריט ווייסן. אַלע וווּנדערן זיך. אַ קליינינקייט — אויפגעבן אַ ביזנעס.

ריי

איך בעט אייך.

שכנה

מען דאַרף האַלטן אַן אויג אויף די מענער, מיסעס דאָן. טאַקע וויל אַמעריקע. אָט מיין מאַן —

ריי

צו וואָס דערציילט איר עס מיר?

שכנה

אַזוי זיך. מיין מאַן ברענגט מיט יעדן שבת די גאַנצע „פּיי" אין האַנט... אַמעריקע, מיין פריינט. אַמעריקע... היינט, אַז גאָט גיט נאָך אַ ביזנעס — אַ קליינינקייט — אַ ביזנעס... אָלרייט, זאָל זיין מאָרגן.

וויל גיין

ריי

אפשר ווייסט איר פון עפּעס אַ פרוי, וואָס וואָלט וועלן זיין ביי מיר אַכטונג געבן אויף מיין קינד?

ש כ נ ה

טאַקע, איר ווילט צונעמען אַ פּרווּ אין הויז? דאָס איז פיין — דאָס וואָלט איך אויך באַדאַרפט האָבן — מען דאַרף זיך נאָכ־פּרעגן — דאָס איז פיין...

עס קומט אַריין א ו ר י

א ו ר י

גיטן אָוונט, ריי... ווער איז דאָ נאָך מיט דיר? גיטן אָוונט.

ר יי

אָ, אַזוי שפּעט, אורי.

ש כ נ ה

האַו דו יו דו, מיסטער דאָן.

א ו ר י

זעט מיט אַמאָל אַריינגעצויגן אין זיך, פאַרכמאַרעט, ווייל די שכנה זאָל אַרייסגיי.

ש כ נ ה

נו, איר האָט שוין אַ דזשאָב מיסטער דאָן?

ר יי

אַך מיין גאָט.

א ו ר י

שרייט אַריין דער שכנה כמעט אין פּנים אַריין

צוויי דזשאָבס, צוויי. ווער זענט איר?

ש כ נ ה

אַ דערשראָקענע ריקט זיך צום טיר. פאַרשווינדט

אורי

ווער איז די יידענע?

ר יי

וואָס ביזטו אַזוי אויפגערעגט, אורי?

אורי

וואָס פאַר אַ שכנה?

ר יי

נעמט אים פאַר די הענט

זײַ ניט אַזוי נערוועז, איך בעט דיך.

אורי

נאָך מער אויפגערעגט

ווו קומט צוהער אַ שכנה? וואָס האָט צו טון מיט מיר אַ שכנה? כמעט מיט שרעק ווער איז די יידענע? אַלע מוזן וויסן. אַז איך האָב ניט קיין דזשאָב? אַלע?

ר יי

נעמט אים אײַן

האורי, טייערער... וואָס שטייסטו אין מאַנטל?

אור

רוהיקער

ע, איך האָב נאָך ניט אויסגעטון דעם מאַנטל. צעטומלט.

טוט אויס דעם מאַנטל, וואַרפט אים אויף אַ שטול

ר יי

נעמט דעם מאַנטל הענגט אים אויף.

אורי

וואָס מאַכסטו, רייז? נעמט זי אַרום און קושט זי האָסט געשלאָפן?

ר ייז

געוואַרט, געוואַרט אויף דיר און איינגעדרימלט... ביזט מיד זע איך

אורי

און דאָס יינגעלע וואָס טוט? שלאָפט שוין לאַנג?

ר ייז

פון אַ שטונדע שוין. די מאַמע האָט זיך אויך צוגעלייגט.

אורי

קוקט אַריין צום קינד אין צימער

ס'איז ניט וואַרעם דאָ, ווייסט?

זעצט זיך און זיצט אין אַ שטומענדיקער פּאָזע

ר ייז

ביזט פאַרצווייפלט, אורי איך זע דאָך.

אורי

אָ, ניין, ניין.

ר ייז

קום, מיר וועלן עסן

אורי

האָסט דען צום עסן?

ר ייז

איך האָב ניט ליב, אַז דו רעדסט אַזוי. בעטלען דאַרפן מיר נאָך ניט גיין.

אורי

איך האָב דאָך דיר ניט איבערגעלאָזט קיין געלט.

ר יי

רעדסט ווי א קינד. דער הימל פאַלט נאָך ניט צו דער ערד.

א ו ר י

איך בין דאָך בייטאָג אויך געווען דאָ, ווייסט? האָב געמוזט גלייך אַוועקגיין.

ר יי

יאָ. איך ווייס. סאָפי האָט מיר געזאָגט. איך בין אַרונטער מיט לו. ריאַן, לוריאָ איז דאָ געווען!

א ו ר י

וואָס מאַכט ער? איז ער נאָך אַלץ אָנגעשטויסן אויף מיר?

ר יי

ער וועט אפשר נאָך זיין היינט דאָ... קום עסן.

א ו ר

מיינסט איך בין הונגעריק? זעצט זיך אײַן; דרימלט; שפּאַרט זיך אָן מיטן קאָפּ צום וואַנט פאַרוואָס פרעגסטו ניט, וואָס האָב איך אויפגעגעסן פאַר'ן טאָג?

ר יי

עסט מיר מסתמא אַליין דערציילן.

א ו ר י

זעסט, די יידענע האָט גלייך געפרעגט. די יידענע איז גערעכט אַלע יידענעס זענען גערעכט. און דו ביזט צו גוט, ריי, שווייגסט צופיל . . .

ר יי

גייט אָפּ פֿון אים, זעצט זיך אָן אַ זייט; שווייגט. פּויזע

א ו ר י

יוי צו זיך אַליין:

אורי ווערט אונטערטרענלעך.

ר יי

מיט ווייטאָג

איך בעט דיך זאָלסט ניט רעדן אַזוי.

א ו ר י

און די וואַזאָנע דאָרט דאַרט, דאַרט. אַלע בלעטער — געל. פאַר־וואָס וואַרפסטו זי ניט אַרויס פון הויז, ריי?

ר יי

מיר געפעלן ניט דיינע רייד.

א ו ר י

דאָס, וואָס דאַרט דאַרף מען אַרויסוואַרפן. אַרויסוואַרפן. פּויזע באמת איך בין געוואָרן אומערטרעגלעך... פּויזע היינט נאָך אויך ניט געקראָגן קיין אַרבעט. ניט געקראָגן. די געלע בלעטער פון דער וואַזאָנע מאַכן מיך נערוועז.

זיצט פאַראומערט און שווייגט

א ו ר י

פאַרוואָס שווייגסטו, אַלע מאָל בין איך דער שווייגער, היינט — דו, שפרינגט אויף האָסט געהערט, אַן איינפאַל פון אַ יידענע — איר האָט שוין אַ דזשאַב?..

ר יי

איך בעט דיך.

אורי

האָסט רעכט, ריי. צו אַל די רוחות. — איך בין געוואָרן עקלהאַפט. ערשעפּט. הערסט, היינט האָב איך דערפילט ניו-יאָרק אויף זיך. גאַנץ ניו-יאָרק אויף מיינע אַקסלען . . . האָסט געזען, ריי, ווי אַ פערד שלעפּט אַ וואָגן, און מיטאַמאָל גיט ער אַ צעשפּרייט די פיס און פאַלט אַנידער אין מיטן גאַס? ליגט. קוקט מיט פאַרבלוטיקטע אויגן —

ריי

אַך, גאָט מיינער, גאָט מיינער.

אורי

שפּאַנט אַרום איבערן שטוב

ווייסט ריי, ס׳איז אַזוי משיקאַווע, ווען דו גייסט אַרויף אויפן סטיישאָן, ווילסט באַצאָלן אַ ניקל, און דו האָסט ניט מער ווי פיר סענט — קאָמיש.

ריי

ביזט געגאַנגען צו פיס אַהיים?

אורי

נו, וואָס איז? עס מאַכט ניט. איך בין דערווייל, גייענדיק, צוגעגאַנגען געוואָר ווערן וועגן מיין טאָטאַר. גאָליק מ יי ן ס ט אָ ר

ריי

וואָס ביזטו געגאַנגען אַהין?

אורי

די פיס האָבן מיך אַליין געטראָגן. שדים ווייסן. עפּעס דוכט זיך מיר. אַז איך פאַרליר דעם גאַנצן קאָנטראָל איבער זיך. וואָס טוט זיך מיט מיר? דו ווייסט ניט, ווי איך בין געלאָפן איצט אַהיים — געלאָפן צו דיר —

שטייט אין מיטן שטוב אַ צעטומלטער

ר יי

נעמט אים איין

נו, געווג. ביזט ווי אַ קינד, כ'לעבן. וואָס האָסטו געדאַרפט גיין צו דער סטאָר?

אורי

דו וואָלסט געזען ווי קאָמיש. די ט־רן פּאַרהאַקט. אין אַלע סטאָרס ברענען אַזוי ליכטיק די שילדן, און דאָ — אַן אויסגעלאָשן שילד הענגט און טאַרטשעט אין נאַרישן הימל אַריין... דאָן ענד קאָמפּאַני — כאַ כאַ. ענד קאָמפּאַני — דאַכט זיך וואָס? מען נעמט און מען הענגט אַרויס אַ שילד, מען צינדט אָן לעמפּלעך. לעמפּלעך ברענען, שימערן... אורי דאָן פּינקלט אין עלעקטרישע לעמפּלעך. איז דאָס ניט די אומפאַרמיידלעכקייט אַליין?

ר יי

עס געפעלט מיר ניט ווי דו רעדסט...

אורי

נו, וואָס זאָל מען טאָן, רייַ? די אומפאַרמיידלעכקייט. די יידישע אומפאַרמיידלעכקייט... נעמסט און באַליידיקסט אַזויפיל עלעקטרישע לעמפּלעך... אַלעמענס אויגן ברענען פון בענקשאַפט, פון תאוה נאָך סטאָר־לעמפּלעך... וואָס איז אַ יידישער מענטש? דער, וואָס גיט אַ ציטער. ווען ער דערזעט, אַז מען פאַרשווענכט סטאָר־לעמפּלעך... סטאָר־לעמפּלעך מוזן זיין אָנגעצונדן, ברענען אייביק...

ר יי

ס'איז אונערטרעגלעך, אורי.

אָפּ אַ ברוגזע

אורי

רופט

רייַ, רייַ, ציט זיך אויס אויפן דיוואַן לינקס. רעזאָנירט אַ לייטער. ברידער

און שוועסטער· פינסטער. וואַכט אויף. אַרבעטער, פּויערים, פינסטער. וואַכט אויף — שנעלער, וואַראָנע, מאַרש. פינסטער· קלינג=קלאַנג... אָן ברענען לעמפּלעך.., האָו דו יו דו· מיסטער דאָן... ליכטיק... ריי אַ מאַנטל... אַ קליין מיידעלע שטייט אויפן לייטער... וויליקלען — שיכלעך... ליכטיק, ברידער און שוועסטער... אַ קליין מיידעלע שטייט אויף אַ לייטער. הייבט זיך אויף, גייט אַרום איבערן שוטב, גייט צו צו דער וואָזאָנע, רייסט אַרונטער אַ בלאַט, דרייט אים צווישן די פינגער. רופט נאָך אַמאָל ריי, קום אַרויס. זיי ניט אין כּעס. ר יי קומט אַרויס איך האָב ניט געמיינט דיר ווי צו טון.

ר יי

איך האָב דאָס ניט געטראַכט גאָר.

א ו ר י.

פּשוט. עס ווילט זיך אַראָפּרעדן פון האַרץ.

ר יי

דו רעדסט מיט מיר אַזוי זעלטן לעצטנס, זינט דו האָסט זיך פאַרבונדן מיט דער סטאָר. אָבער דיינע רייד איצט פאַלן אויף מיר אַזוי שווער.

א ו ר י

פאַרשטייסט. איך האָב אַ געפיל, אַז דאָס לעבן, וואָס איך לעב דאָ אין אַמעריקע, איז עפּעס אַ געשוואָלן לעבן, אַ לעבן מיט אַ גרויסן וואַסערדיקן קאָפּ —

ר יי

איך בין דיר אויך שווער. איך ווייס.

א ו ר י

קוקט זי אָן

וואָס רעדסטו ?

ר יי

מיט טרערן

איך ווייס ניט. איך ווייס ניט... זינט דו האָסט אויפגעגעבן די סטאָר איז דיך ניט צו דערקענען. אפשר טראַכסטו, אַז איך האָב טענות צו דיר דערפאַר.

אורי

ניט טענות. אָבער דו ליידסט דאָך צוליב מיר.

איך וויל דאָס ניט הערן. דו הערסט. און גענוג זאָל זיין. אַן עקו ווערסט געפינען אַן אַנדער באַשעפטיקונג. זעסטו, דאָס וואָס ד. רופסט ניט צונויף די בעל=חובות.

אורי

איך האָב מורא פאַרן אָנקל.

ר יי

ער איז שוין געוועזן דאָ היינט.

אורי

מיט שרעק

געוועזן שוין ? ער איז דאָך פון זיין זייט גערעכט.

ר יי

האָסט באַדאַרפט אַרויפגיין צו אים.

אורי

ניין. איך קען ניט.

ר יי

זיי זענען אַלע אויפגעבראַכט געוואַלדיק.

אורי

די משפחה. הא? די משפחה — סאָפּי איז נאָך ניטאָ אַזוי שפּעט?

ר יי

זי דאַרף באַלד קומען, גייסט דאָך אין טעאַטער מיט איר היינט. האָסט מיר ניט געזאָגט וועגן דעם.

אורי

איך ווייס נאָך גאָר ניט צי איך גיי

ר יי

זי האָט דאָך שוין בילעטן.

אורי

נו, איז וואָס? און דיך וועט פאַרדריסן, אַז איך וועל גיין?

ר יי

ס'איז דאָך ניט דאָס ערשטע מאָל, אורילע

אורי

קוקט אויף איר לאַנג אַ געטראָפענער

אַזוי?

ריי

שיער וואָס זי צעוויינט זיך ניט

ס'איז מיר אומעטיק. איך בין צופיל אַליין.

אורי

ביזט אייפערזיכטיק? זאָג. נאָר דעם אמת.

רײ

איך ווייס ניט. ניין, ניט אייפערזיכטיק, אָבער ס'איז מיר אומעטיק. ס'איז מיר קאַלט —

אורי

ועצט זיך לעבן איר. קוקט איר אין פנים: לאָזט אַ־ונטער דעם קאָפּ

רײ

ני האָב קיין פּאַראַיבל ניט. זײ מיר מוחל — אַז דו ביזט אַזוי האַרט די לעצטע צייט, אַזוי פרעמד אין הויז, אַזוי ווייט פון מיר... גייסט אַרום אַזוי חי ניט אויף דער וועלט — ס'איז איבער מיינע כוחות —

אור

יאָ, איך ווייס. ס'איז דיר שווער מיט מיר לעצטנס. אַ סך מאָל ווילט זיך צוגיין צו דיר און זאָגן: שטראָף.

רײ

דו ביזט ניט זינדיק קעגן מיר.

אורי

ינדיק. איך בין פול מיט זינד — מיר דוכט, אַז איך האָב באמת איבערגעריסן מיט אַלץ אין דער וועלט... איבערגעריסן אויף איי. ביק... איך האָב באַדאַרפט ליגן ערגעץ אויף אַ בוידעם. אָפּגעזונ־דערט פון אַלעמען. ליגן אין פינסטערן.

רײ

מיט געשריי

זאָלסט ניט רעדן אַזוי

ס אָ פ י

גוטן אָוונט. שוין שפעט, האַ? נעמט אַרום ריי קאַלטלעך אויפן גאַס אָבער שיין. איר זעט אויס פאַרשלאָפן, ריי. איר האָט געשלאָפן?

ר יי

יאָ. אַביסל.

ס אָ פ י

ניט דרייסט צו אורין

איר זענט שוין לאַנג דאָ?

א ו ר י

ניט לאַנג.

ס אָ פ י

דער זייגער איז שוין האַלב נאָך זיבן.

ר יי

ס'איז דאָך שוין שפעט, אורי. דאַרפסט דאָך גיין אין טעאַטער. גיי עס אָפ.

ס אָ פ י

איר האָט נאָך ניט בעגעסן?

א ו ר י

איך ווייס ניט, צי כ'חעל גיין.

ר יי

וואָס הייסט דו וועסט ניט גיין? עס אָפ און גיי.

ס אָ פ י

אַז איר ווילט ניט, דאַרפט איר זיך ניט צווינגען, אורי.

ר יי

וואָס הייסט? איר האָט שוין בילעטן. דו דאַרפסט גיין אורי. ס'איז ניט שיין האָסט דאָ צוגעזאָגט גיין.

ס אָ פ י

עס מאַכט ניט, ריי, אַז ער האָט ניט קיין חשק.

ר יי

גיב עפּעס אַ ביס און גיי, איילט אים איך וויל זאָלסט גיין, איך בעט דיך — גיי, וואָס טראַכסטו נאָך? מאַך עס שנעלער.

א ו ר י

אַנטשלאָסן

איך קען היינט ניט — איר וועט מיר אַנטשולדיקן, סאָפּי — איך קען ניט, איר וועט ניט זיין ברוגז, יאָ סאָפּי? — ווייסט איר וואָס איך האָב אַ פּלאַן, גייט איר ביידע. יאָ ריי. איך וועל זיין אין הויז.

ר יי

דו דאַרפסט גיי

ס אָ פ י

ניי. אַז ער וויל ניט — איך בין ניט ברוגז. נעמט אַרום ריי קומט, מיר וועלן גיין ביידע. קומט, מיר וועלן ניט פאַרברענגען.

א ו ר י

ריי, איך בעט דיך.

ר יי

וואָס טוט זיך דאָ? ס'איז קאָמיש, אורי, כ'לעבן. מען האָט געקויפט

אַ בילעט פאַר דיר, דאַרפסטו גיין — איך האָב זיך ניט געגרייט, איך בין ניט געשטימט צו גיין אין טעאַטער היינט — איך פאַרשטיי עס ניט. מיר געפעלט עס ניט, אורי.

א ו ר י

בעט זיך

טו מיר אַ טובה -- זעסט דאָך איך בין מיד — אַלע שטייען מיט אַרונטערגעלאָזטע אויגן. שווערע פויזע. ריי, זיי ניט איינגעשפאַרט — נו טאַקע, דו ביזט שוין לאַנג ניט געווען אין טעאַטער. טו זיך אָן און גיי. שנעל — ווו איז דיין מאַנטל? דרייט זיך אַרום און זוכט דעם מאַנטל, געפונט אים נעם ריי, טו זיך אָן. איך בעט דיך.

ס אָ פ י

געקלעמט

איר ווילט ניט גיין מיט מיר, ריי?

ר יי

צערטלעך צו סאָפי

עס האַט ניט צו אייך, סאָפי — מיט אייך האָט עס ניט צו טון, אָבער — איך ווייס אַליין ניט — איך זאָג דיר נאָכאַמאָל אורי, עס געפעלט מיר ניט —

א ו ר י

באַשטייט אויף זייניקע

ביזט נאָך אַ גרעסערער עקשן פון מיר. טוט אָן אויף ריי דעם מאַנטל מיט גוואַלט מאַכסט אַ ווען איך ווייס אַליין ניט פון וואָס.

ר יי

יזט זיך אונטער, ניט חילגדיק, טוט אָן דעם מאַנטל. שווייגט פאַרביסן, זאָגט צו זיך אַליין

נו, מילא, קומט סאָפי. צו אורי: אַ גוטע נאַכט, דיין עסן שטייט נאָך.

ס אָ פ י

גוט נאַכט כאַפּט ריי אונטערן אָרעם מיר האָבן נאָך אַביסל צייט. מיר וועלן נאָך שפּאַצירן ביזן טריין.

ביידע אָפּ

אוּ ר י

שפּאַנט אַרום איבערן שטוב אַן אַריינגעצויגענער אין זיך. מאַכט קלענער דעם גאַז, לאָזט זיך אַראָפּ אויפן דיוואַן. פאַלט צו מיטן קאָפּ צום וואַנט. ליגט אַ שטומער מיט די פיס אַרונטערגעהאָנגען צום דיל. — עס דערהערט זיך אַ קלונג אין טיר. אורי לאָזט זיך עפענען די טיר און קומט אַריין מיט לוריאָן. זיי גיבן זיך ביידע די הענט, איבעראַשטע, צעטומלטע

אוּ ר י

קום אַריין ווייטער, וואָס שטייסטו ביים טיר?

ל וּ ר י אָ

וואָס עפּעס פינסטער ביי דיר?

אוּ ר

אָט וועט ווערן ליכטיק. מאַכט גרעסער דאָס ליכט קום אַריין ווייטער, זיץ.

ל וּ ר י אָ

זעצט זיך ניט. ביידע שטייען אָנגעצויגן — לוריאָ נאָך מערער

איך בין שוין היינט געווען ביי דיר איינמאָל.

אוּ ר י

איך ווייס.

ל וּ ר י אָ

ביזט גאָר אַליין?

אורי

רײ איז אװעק אין טעאַטער.

לוריאַ

עס מאַכט ניט. עס מאַכט ניט

אורי

פֿאַרװאָס זיצטו ניט?

לוריאַ

זעצט זיך, בײדע שװײגן

אורי

װיפֿיל איז שױן, אַז דו ביזט ניט געװען בײ אונז?

לוריאַ

אנטקעגן װאָס פֿרעגסטו?

אורי

ס'איז דאָך ניט גוט אַזױ צו זיצן און שװײגן.

לוריאַ

יאָ. ביזט גערעכט. מאָדנע.

אורי

װאָס מאָדנע.

לוריאַ

אָט אַלץ. הם — קענסט נאָך אודאי מײנען, אַז איך בין אַרײנ־געפֿאַלן אין אַ נאַרישער לאַגע. געדענקסט אַז דו ביזט אין טעאַ־טער און רײ איז אין דער הײם —

אורי

די ביזט נאָך, זע איך, אַלץ אָנגעלאָדן אויף מיר.

לוריאָ

אויב דו פילסט אַזוי, מסתמא באַדאַרפסטו עס פילן.

אורי

אינטערעסאַנט.

לוריאָ

איך בין ניט אויסן צו זיין אינטערעסאַנט.

אורי

ביזט געקומען מיט קריג צו מיר?

לוריאָ

אויב דו פילסט אַזוי, מסתמא באַדאַרפסטו עס פילן.

אורי

שפּריגנגט אויף

וואָס באַטייט עס? איך בין איצט ניט אויפגעלייגט צו קריגן זיך, לוריאָ... און מאָרגן, ביזט דאָך אַ גאַסט, ווי קומט מען עס אריין אַזוי קריגעריש? נאָך ניט צייט געהאַט אָפּצואָטעמען. — וואַרט אויף אַ מינוט. אָטעם אָפּ.

לוריאָ

איך בין ניט קיין גאַסט איצט, עפּעס מער.

אורי

קוקט אים אָן ערשטוינט

עפּעס מער? דאָס געפעלט מיר.

לוריאָ

איך בין געקומען מאָנען אַ חוב.

אורי

אַ חוב? דיר אַ חוב? אַלע קומען צו מיר מאָנען חובות. אָבער וואָס פאַר אַ חוב בין איך דיר שולדיק?

לוריאָ

רייס אַ חוב.

אורי

וואָס זענען דאָס פאַר אַ רייד

לוריאָ

געלאָסענער, אורי, געלאָסענער.

אורי

ווידער די אַלטע מעשות?... און — ריי האָט דיך קיינמאָל ניט ליב געהאַט.

לוריאָ

דאָס אַרט מיך ניט. וואָס מיך אַרט איז, וואָס דו האָסט קיינמאָל ניט ליב געהאַט ריי. און האָסט זי איצט אויך ניט ליב.

אורי

צעלאַכט זיך

זעסטו, דאָס איז שוין צופיל אַפילו פאַר איינעם, וואָס איז ניט קיין גאַסט, נאָר עפּעס מער, פּנים צו פּנים ס'איז ניט אמת. ווער גיט דיר דאָס רעכט צו רעדן אַזוי?

לוריאָ

איך נעם זיך דאָס רעכט. און איצט, אַז דו ווילסט, קענסטו מיך אָננעמען פאַרן קאַרק און אַרויסוואַרפן.

א ו ר י

אַרויסוואַרפן? חלילה אדרבא, דו געפעלסט מיר — כאָטש דאָס וואָס דו זאָגסט איז ניט אמת. איך האָב דיך קיינמאָל ניט געזען אין אַזאַ געשטאַלט — ועצט זיך מאָדנע, מאָדנע. מיט אַמאָל דער־זע איך פֿאַר זיך די סיבירער נעכט, ווי מיר פֿלעגן זיצן ביידע ביים פייער פון אייוועלע, און הערן ווי דער צפון־ווינט בייסט מיט די ציין דעם דאַך פון אונזער שטיבל —

ל ו ר י אָ

דערפֿילט זיך מיט אַמאָל אַזוי ווי אַן ענטוואָפֿנטער

וואָס עפּעס אין מיטן דערינען?

א ו ר י

אין מיטן דערינען? נאָר איינער. הער זיך צו, ועסטו הערן. דאָ פעלט דאָס אייוועלע. נו, וואָס? זיצן מיר אָן אַן אייוועלע... אָבער אין די שויבן און איבערן דאַך ברומט יענער ווייסער, ווייכער ווינט — הערסט וי ער רייסט? הערסט ווי ער מאַכט הו־הו־הו־הו־הו —

ברומט אויס מיט די ליפּן אַ ווינט געפייף

ל ו ר י אָ

מיט שרעק

אורי ביזט פון זינען אַרונטער? כאַפּט אים אָן פאַר די הענט וואָס איז מיט דיר?

א ו ר י

פאַלט צו מיטן פּנים צום וואַנט

גאָר נישט, גאָר נישט. רעד ניט.

לוריאַ

שטייט לעבן אורין

דו ביזט דאָך שוין באמת גרוי, אורי.

מיט אַמאָל קומט אַריין סאָפי א צעטומלטע. אורי שפרינגט אויף, קוקט פאַרגאַפט

אורי

וואָס איז דאָס? וואָס עפּעס צוריק? ווו איז ריי?

סאָפי

מיט א וויינענדיקן קול

זי האָט חרטה געקראָגן, וויל ניט גיין. אַנטלאָפן צוריק. וואָס בין איך שולדיק?

אורי

עפּעס געווען צווישן אייך?

סאָפי

איך ווייס ניט. זי גייט און שווייגט. רעדט מיט מיר ניט. וואָס בין איך שולדיק?

אָפּ צו זיך א וויינענדיקע

ריי

קומט אַריין נידערגעשלאָגן מיט פאַרשטייפטע ליפּן דערזעט לוּריאָן, קאָרטשעט זיך צוזאַמען. אורי א מבולבלער לויפט איר אַנטקעגן

אורי

וואָס באַטייט, עס ריי?

ר יי

איך ווייס ניט. איך ווייס ניט. לאָז מיך איצט. איך קען ניט. איך קען ניט.

אָפּ

לוריאָ

כאַפּט זיין מאַנטל און לאָזט זיך צום טיר

אורי

כאַפּט אים אָן פאַר אַ האַנט

גיי ניט אַוועק, לוריאָ, זיי דאָ. איך בעט דיך ווייס אַליין ניט פון צעמישעניש ווי ער האַנדלט טו מיר אַ טובה, זיי דאָ.

לוריאָ

רייסט זיך אַרויס און לויפט אין לויפט

געמיינהייט.

אורי

שטייט אַ פאַרגליווערטער. אים דאַכט זיך, אַז ער הערט אַ געוויין און ווייסט ניט פון וואַנען. גייט צו צו רייס טיר, דערנאָך צו סאָפיס און ווידער צו רייס

ריי, קום אַרויס, ריי.

עפנט פּאַמעלעך די טיר. טרעט אַריין אינעווייניק. פון דאָרט הערט זיך אַ שטילער כליפּ. ער פאַרמאַכט די טיר. שטיל. עס קומט אַריין דער אָנקל גצלאַסן, קאַלטבלוטיק. קוקט זיך אַרום, זעט — קיינער ניטאָ, שטייט אָנגעשפּאַרט אויף זיין שטעקן וויר־דיק און רויק   זעצט זיך ביים טיש, פאַרלייגט אַ פוס   אויף אַ פוס ווי איינער זאָגט ; איך קען וואַרטן — אורי קומט אַרויס. דערזעט דעם אָנקלס פיגור, בלייבט שטיין ביים טיר ; ווי אַ צוגעשמידטער. אָנקל קערט אָפּ זיין פּנים, באַגעגנט זיך מיט אוריס אויגן. קוקט אויף אורין שאַרף, דורכדרינגנדיק

פאָרהאַנג

צווייטער אקט

אין אַ פּאָר טעג אַרום. די אַלטע מאַמע שטייט בײַם טיר פֿון איר שלאָף-צימער און רעדט אַרײַן

אַלטע

שלאָף מײַן ייִנגעלע, שלאָף ווילי‌קל, שלאָף מײַן טײַערער —
שטייט. וואַרט אַ פּאָר רגעס, רעדט ווייטער

מאַמע באַלד קומען, פּאַפּע באַלד קומען – שלאָף מײַן ייִנגעלע —
מאַכט צו די טיר, גייט אַרום און זיפֿצט

אַך, אַך, קינדערלעך מײַנע — אַזוי שפּעט, אַזוי שפּעט —
גייט צו צו דער טיר פֿון סאָפֿין, רופֿט

סאָפּילע.

סאָפי
עפֿנט די טיר, רעדט אַרויס פֿון צימער

וואָס איז, טאַנטע?

אַלטע

איך דאַרף אַראָפּטראָגן עפּעס קויפֿן. וועסט דאָך זײַן אין הויז, סאָפּילע.

סאָפי
פֿון צימער

גיין, טאַנטע. איך גיי אַוועק. וועל שוין דאָ ניט זײַן מער אינגאַנצן.

אַלטע

וואָס רעדסטו דאָרט, סאָפּי? קוקט אַריין אין צימער וואָס מאַכסטו? דערשראָקן דו פּאַקסט זיך?

סאָפּי

קומט אַרויס

יאָ, טאַנטע, איך פּאַק זיך. איך קלייב זיך אַרויס פון אייך

אַלטע

דו קלייבסט זיך אַרויס? פאַרוואָס? אַזוי פּלוצלינג.

סאָפּי

אַזוי, טאַנטע, מען דאַרף.

אַלטע

אין מיטן חודש. דו פאָרסט אַהעק ערגעץ?

סאָפּי

ניין, איך קלייב זיך איבער אין אַ צווייטן הויז.

אַלטע

קריינעלעך מיינע. דאָ איז דיר שלעכט?

סאָפּי

מען קען דאָך אייביק ניט וווינען אין איין הויז.

אַלטע

דו וואַרטסט גאָר ניט אויף אורין, אויף ריי? וואָס טוט זיך דאָ?

סאָפּי

איך קען ניט וואַרטן, טאַנטע.

אַ ל ט ע

זיי ווייסן פֿון דעם ?

ס אָ פ י

מסתּמא ווייסן זיי.

אַ ל ט ע

אוּן אָט איך ווייס גאָרניט, בּין אַ גאַנצן טאָג אין הויז און ניט הושד געווען גאָר, אַז דוּ פּאַקסט דיינע זאַכן. פֿאַרוואָס האָסטוּ מיר ניט געזאָגט ?

ס אָ פ י

וואָס איז דאָ צוּ זאָגן ?

אַ ל ט ע

וואַרט זשע כאָטש אויף די קינדער. וואָס הייסט דוּ קלויבּסט זיך אַרויס און זעגנסט זיך ניט ? איר האָט זיך צעקריגט, וואָס ?

ס אָ פ י

ניין. ניט געקריגט זיך.

אורי קוּמט אַריין, האַלט זיין מאַנטל אין האַנט, סאָפי דערזעט אים, גייט די רגע אַריין צוּ זיך אין צימער, פֿאַרמאַכט די טיר.

א ו ר י

גוּטן אָוונט, מאַמע.

אַ ל ט ע

גוּט יאָר דיר, קינד מיינס.

א ו ר י

ווּוּ איז ריי ?

אַלטע

זי איז נאָך ניט געקומען.

אורי

וווהין איז זי אַוועק?

אַלטע

זי איז אַוועק נאָך פון אין דער פרי, אַביסל שפּעטער פון דיר.

אורי

אויף אַ גאַנצן טאָג? און זי איז נאָך ניטאָ? זי האָט דיר ניט געזאָגט וווהין?

אַלטע

וואָס ווייס איך, מיין זון? לוריאַ איז געקומען און זיי זענען אַוועק ביידע ערגעץ, זי האָט געזאָגט, אַז זי וועט זיך זאַמען אַ גאַנצן טאָג. איך זאָל אַכטונג געבן אויפן קינד. דו ווייסט גאָר ניט פון דעם.

אורי

איך ווייס גאָר ניט. איך פאַרשטיי ניט... ווי אַזוי לאָזט זי עס דיך איבער אַליין מיטן קינד?

אַלטע

מיר איז ניט שווער, ווילעקל איז אַזאַ טייערס... ער האַלט אין איין פרעגן ווו איז די מאַמע. — דו האָסט שוין עפּעס געקראָגן אַרבעט, מיין זון?

אורי

ניין, ניין.

אַלטע

אורילע, זאָג מיר. פאַרוואָס קלייבט זיך סאָפי אַרויס פון דאַנען? זי פּאַקט דאָך אירע זאַכן. גיי זע.

אורי

וואָס איז דאָ צו זען? זי וויל דאָ ניט ווינען מער.

אַלטע

וואָס עפּעס אַזוי פּלוצלינג?

אורי

איר איז כסתמא באַקוועם ערגעץ אַנדערש מאַמע. וואָס איז אַזוינס? זי איז ניט קיין קינד

אַלטע

קריינעלעך מיינע — בעט זי זי זאָל בלייבן.

אורי

איך קען ניט מאַמע. אָבער ווו איז רײַ?

אַלטע

אַז איר דערציילט מיר גאָרנישט, ווייס איך ניט... פּרווו פונדעסט-וועגן, אורילע, בעט זי. איך וועל אַרונטערגיין עפּעס איינקויפן. רעד זיך מיט איר דורך דערווײַלע. דיר וועט זי אפשר פאָלגן.

לאָזט זיך גיין

אורי

האָסט געלט בײַ זיך, מאַמע?

אַלטע

יאָ מיין זון. רײַ האָט מיר איבערגעלאָזט געלט. זע, רעד זיך מיט איר דורך. בעט זי.

אַלטע אָפּ

אורי

וווהין האָט עס געקענט רײַ אַוועקגיין אויף אַ גאַנצן טאָג?

א ו ר י

גייט אַריין אין קינדס צימער, קומט גלייך אַרויס — סאָפי קומט
אַרויס מיט אַ טשעמאָדאַן אין האַנט — בלייבט שטיין און קוקט
אויף אורין — אורי מיידט אויס איר‫ע בליקן

ס אָ פ י

שטיל און אומעטיק

ני, זעט איך פאָלג אייך. איר וועט מיר עפּעס זאָגן פאַרן אוועקגיין ?

א ו ר י

שווייגט

ס אָ פ י

איר ווילט מיט מיר אפילו ניט רעדן ? איר האָט באַדאַרפט קו־מען שפּעטער אַבי־סי — נאָך איין מינוט -- וואָלט איך שוין ניט געווען דאָ

א ו ר י

ווו איז רײַ ?

ס אָ פ י

זי האָט מסתמא ניט געוואָלט זיין דערביי, ווי איך פאַרלאָז דאָס הויז.

א ו ר י

רײַ ווייס גאָר ניט.

ס אָ פ י

ערשטוינט

ווייס ניט ?

אורי

ריי ווייס ניט.

סאָפי

הייסט עס — אורי אַליין הייסט מיר אַרויסקלייבן זיך.

אורי

יאָ, סאָפי.

סאָפי

ציטעריק

אָבער פאַרוואָס אַזוי ברוטאַל, אורי? ניט געפינען אַפילו פאַר נויטיק צו רעדן מיט מיר. נאָר צוגעוואָרפן מיר אַ צעטעלע אויפן טיש מיט דריי ווערטער: פאַרלאָזט אונז, סאָפי. — פאַרוואָס קומט עס מיר, אורי?

אורי

איך האָב אַנדערש ניט געקענט.

סאָפי

אָבער פאַרוואָס קומט מיר איר זאָלט זיין צו מיר אַזוי ברוטאַל?

אורי

ברוטאַל ניט צו אייך, נאָר צו זיך. איר געדענקט, איך האָב אייך געזאָגט איר זאָלט מורא האָבן פאַר מיסטער דאָן.

סאָפי

אַפילו יעצט זענט איר פאַר מיר נאָך אַלץ יענער אורי, ניט מיסטער דאָן, און איך גלויב אין אורין.

אורי

נו, איז דאָך אייך גוט, סאָפי. גוט, גוט. איר זענט אַ גלויביקע. אָבער איך — איך בין מיסטער דאָן... מיסטער דאָן האָט אייער אוזרין פאַרן האַלז און ווערגט. שטיקט, בלוטיקט —

סאָפי

ניט אמת, ניט אמת. איר וועט ניט דערשטיקן אוזרין. איר האָט אים ליב, אַזוי ווי איך האָב אים ליב. און אורי האָט מיך אויך ליב. יאָ, יאָ.

אורי

און אָט פאַרטרייבט ער אייך.

סאָפי

לאָזט זיך אַראָפּ אויף אַ שטול. באַהאַלט איר פּנים. אורי קוקט אויף איר מיט הייסע אָנגעשטרענגטע אויגן. שווייגט שווער און קלעמעריק

אורי

איך געדענקט, סאָפי, איר האָט געזאָגט, אַז איר וועט אָננעמען מיט ליבשאפט צו זיין פאַרטריבן פון מיר. פאַרוואָס זאָגט איר עס ניט יעצט, ווען ס'איז געקומען דערצו?

סאָפי

אַזוי אומגעריכט געקומען, אַזוי שנעל. איר טוט עס צוליב ריי? זי איז אייפערזיכטיק? זאָגט, אַז צוליב ריי, צוליבן טעאַטער.

אורי

ניין. ניט צוליבן טעאַטער. פון רייס וועגן וואָלט איר געקענט דאָ בלייבן.

ס אָ פ י

הייסט עס, איר אַליין —

א ו ר י

יאָ.

ס אָ פ י

נו, גוט. איך האַלט מיין וואָרט. כאָטש איך פאַרשטיי ניט אייער האַנדלונג. מסתּמא פאַרשטייט איר — איר נעמט טאַקע נקמה פון זיך, ניט אַנדערש —

גרייט זיך צום גיין

א ו ר י

לייגט אַרויף אַ האַנט אויף איר אַקסל

איך וויל איר זאָלט מיך יאָ פאַרשטיין: ס'איז געווען אייער גורל צו ליב האָבן אַ מענטש, וואָס דאַרף שוין אַ ווייב און אַ קינד, און דער מענטש וואָס האָט אַ ווייב און קינד האָט אייך אויך ליב. אָבער ער וויל אייך ניט ליב האָבן — אָט שטייט איר לעבן מיר. פון אייך קוועלט מיט פרייד, מיט הייסער ליבשאַפט, מיט שיינקייט, וואָס איר ווייסט נאָך אַליין ניט פון איר, אָבער דער מענטש, וואָס שטייט לעבן אייך, וויל זיין אַליין, באַהאַלטן אין זיך, מיט קיינעם ניט טיילן זיין איינזאַמקייט.

ס אָ פ י

אפילו ווען איבער זיין קאָפּ ברעכט אויס אַ שטורם?

א ו ר י

דעמאָלט נאָך מער. דער שטורם איז דאָך ניט איבער אים נאָר אין אים. איך וויל ניט קיין הילף פון דער זייט.

ס אָ פ י

איז ניט אמת, אַז איר האָט מיך ליב?

א ו ר י ·

אמת.

ס אָ פ י

אַ שרעקלעכער אמת.

א ו ר י

איך האָב אייך ליב. אָבער איך זאָג דאָך אייך: איך וויל אייך ניט ליב האָבן — אָט וועט איר אַוועקגיין. איר וועט אַוועקנעמען פון מיר אַ חלום, וואָס ניט אַזוי אָפט חלומט מען אין דעם עלנט פון לעבן. אָבער גוט אַזוי. מענטשן דאַרפן זיך ניט אָנכאַפן אָן אַלץ, וואָס עס קומט ווי צום האַנט. מעג עס זיין אַפילו דאָס גליק אַליין. פּייזע סאָפי, איך רעד צו אייך ווי צו אַ מענטשן, וועמען איך וועל אפשר מער קיינמאָל ניט זען.

ס אָ פ י

אַ דערשראָקענע

וואָס רעדט איר אורי? וואָס רעדט איר?

א ו ר י

שרעקט זיך ניט. איך וועל גאָרניט טאָן מיט זיך, איך וויל אייך נאָר זאָגן: מיט מיר קומט עפּעס פאָר אַזוינס, וואָס איך ווייס אַפילו ניט ווי אַזוי אָנצורופן עס — עפּעס ברעכט זיך אין מיר, צעפאַלט; אָבער איך פיל אויך, אַז עפּעס שטאַרקט זיך אין מיר — דאָס פאַרטרויערטע לעבן, וואָס איך לעב דאָ, מוז מיך צו ערגעץ ברענגען, צו עפּעס גרויסעס — וואָרום אַנדערש קען עס ניט זיין — איך האָב שוין אַלץ דאָ געטון אין אַמעריקע. געאַרבעט אין דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, אין יוניאָנס, געשריבן אין צייטונגען, געלערנט, געשטודירט און פון אַלץ בין איך אַנטלאָפן, ניט געפינען קיין זין אין קיין זאַך. קיין סיך־לעבן, קיין פייער, אַלץ טעמפּ, פלאַך, חושכדיק — איך ווייס

ניט, אפשר בין איך אַליין אין אַלץ שולדיק. אויב יאָ — דאַרף איך אַליין געפינען דעם אויסוועג —

סאָפי

זאָגט מיר אורי, איר האָט ליב רײ?

אורי.

איבעראַשט, שווייגט אַ ווײלע און זאָגט פּעסט

יאָ, געוויס; עס געפעלט מיר, וואָס איר האָט עס געפרעגט.

סאָפי

איך וואָלט געהען זייער אַנטוישט אין אייך, ווען איר זאָגט ניין.. אָבער איך ווייס אַליין ניט — ס'איז מיר אַזוי שווער פאַלט צו מיטן קאָפּ צום טיש אַזוי שווער —

אורי

מען דאַרף ניט, סאָפי. מען דאַרף ניט וויינען.. געוויס, געוויס. וואָס פאַר אַ קונץ צו פאַרליבן זיך אין אַ צווייטער, ווען מען האָט ניט ליב די ערשטע? — אַך, צו וואָס האָט איר באַדאַרפט קומען אַהער?

סאָפי

מאַקע צוליב וואָס האָב איך באַדאַרפט קומען אין אייער הויז? ארויפלויפן אויף אַ וועג פון אַ מענטשן, וואָס וויל גאָר ניט, אַז עמעצער זאָל אים קומען אַנטקעגן — שטעלט זיך אויף איר וועט מיר ערלויבן איבערצולאָזן ביי אייך מיין טשעמאָדאַן ביז מאָרגן?

אורי

יאָ געוויס.

סאָפי

איר ווילט גאָרניט וויסן מיין נייעם אַדרעס?

א ו ר י

שווייגט

ס אָ פ

מיין טיר וועט זיין אָפן פאַר אייך

א ו ר י

ניין, ניין.

ס אָ פ י

אָבער מיין האַנט וועט איר דאָך נעמען צום זעגענען זיך.

שטרעקט אויס איר האַנט

א ו ר י

ניט געוואָנטערהייט נעמט אָן איר האַנט. טוט מיט אַמאָל אַ צי
איר האַנט צו זין מויל און קושט זי

ס אָ פ י

ציט צוריק איר האַנט

גיט מיר אַן אמתן קוש. שטייט און וואַרט. אורי טרעט אָפּ אויף צוריק

איר זענט גערעכט. מען דאַרף ניט, מען דאָרף ניט.

אָפּ שנעל ניט אומקוקנדיק זיך אויף אורין. אורי לייגט אַרויף
זיינע הענט אויף די אויגן. שטייט אין מיטן שטוב ווי אַ פאַר-
גליווערטער. עס קומט אַריין די אַלטע

אַ ל ט ע

נאָך ניטאָ ריי?

א ו ר י

שווייגט

אַ ל ט ע

ביזט שוין אודאי הונגעריק, אורילע. קום אין קיך וועסט עפעס אַ ביס טון.

א ו ר י

איך וויל ניט.

אַ ל ט ע

ביזט דאָך הונגעריק . . . קוקט אַריין אין סאָפּיס צימער וואָס, סאָפּי איז שוין טאַקע אַוועק?

א ו ר י

אַוועק.

אַ ל ט ע

קריינקעלעך מיינע... אַנטלאָפן. ס'טע געזען... ווי איז מיר . צעווייגט זיך וואָס איז מיט דיר, מיין זון?

א ו ר י

גאָרנישט. וואָס זאָל זיין? וואָס ווייסטו?

אַ ל ט ע

צו דער נאַכט — אַזוי שווער איז איר שוין געווען איבערצונעכטיקן דאָ... אַנטלאָפן. אַפילו מיט מיר ניט געזעגנט זיך. ווי איז מיר. וואָס טוט זיך דאָ? ס'איז דאָך עפּעס ניט גלאַט, אורילע.

א ו ר י

מאַמע, הער אויף. איך בעט דיך.

א ל ט ע

ווי אַזוי וועט זי עס וויינען ביי פרעמדע מענטשן? געווען ווי אַן אייגענע דאָ. אין מיטן דערינען אַנטלאָפן... אורילע ווילסט דאָך מסתמא עסן.

א ו ר י

נערוועז

איך וויל ניט. איך וויל ניט.

אַלטע

קרײנעלעך מײנע.

קוקט אַלע װײַלע אַרײַן אין סאָפּיס צימער און זיפצט

עס קומט אַרײַן רײַ, אױפֿגעלײגט. פֿרײלעך, סטאַרעט זיך די פֿרײלעכקײט צו איבערטרײַבן, טוט זיך שנעל פֿאַנאַנדער, לױפֿט צו צו אורין, נעמט אים אַרום

רײַ

גוטן אָװנט אורילע בײזט שױן לאַנג אין דער הײם?

אַלטע

קומט אַרײס פֿון סאָפּיס צימער

עס איז שײן רײַ אויך דאָ. אַבי אורי איז שוין אומגעדולדיק.

רײַ

װאָס טוט װיליקל? ער איז געװען גוט?

אַלטע

נו, אודאי, אַז די מאַמע איז דאָ איז בעסער.

אורי

פֿון װאַנען קומסטו? רײַ?

רײַ

באַלד, באַלד. אורי. אַפֿריער אַ קוק טון אויף מײַן ײנגעלע.

לױפֿט אין שלאָפֿצימער

אַלטע

נו, אַבי דו האָסט דיך געזאָגט — אוי, קרײנעלעך מײנע, איר װעט דאָך שוין גײן עסן.

לױפֿט אין קיך אַרײַן

ר יי

קומט אַרויס פריילעך

אַנו טרעף, ווו איך בין געווען. אורי? אַנו טרעף.

א ו ר י

איך ווייס ניט.

ר יי

זאָג מיר צו, אַז דו וועסט ניט בייז ווערן, וועל איך דיר זאָגן. אַ-יאָ. דו וועכט דאָך ניט בייז זיין, אורילע... לוריאָ וועט אויך באַלד אַרויפקומען אַהער. ער איז געלאָפן זוכן ערגעץ ווין און גוטע זאַכן.

א ו ר י

וואָס פאַר אַ ווין? ווי קומט לוריאָ איצט? איך הייב ניט אָן צו פאַרשטיין.

ר יי

אָט וועל איך דיר שוין זאָגן. אָבער זאָג מיר צו, אַז דו וועסט ניט בייז זיין. זאָג מיר צו...

א ו ר י

אָבער זאָג שוין.

פאַר דער צייט איז די אַלטע צוריקגעקומען

אַ ל ט ע

דער כאַבער איז שוין פון לאַנג פאַרטיק, קינדערלעך מיינע. קומט עסן.

ר יי

באַלד, באַלד שוויגער — איך האָב דיר געמאַכט אַ סורפריז, אורילע. איך האָב געוווסט, אַז דו וואָלסט מיך ניט געלאָזן, ווען איך פרעג דיך... איך האָב געאַרבעט...

אורי

איבעראַשט

געאַרבעט ?

אַלטע

קריינעלעך מיינע.

ריי

נו וואָס ביזטו אַזוי איבעראַשט ? לוריאַ האָט מיך אַרויסגענומען צו זיך אין שאַפּ — אויף אַ פּאָר וואָכן.

אורי

ביזט געגאַנגען אין שאַפּ ?

ריי

נו, וואָס איז אַזוינס ? איך האָב דיר ניט געוואָלט דערציילן. איך האָב מורא געהאַט, אַז דו וועסט מיך ניט לאָזן — אויף אַ פּאָר וואָכן נאָר. אורילע, ביז וואַנען דו וועסט קריגן באַשעפטיקונג. עס מאַכט ניט, אורילע, עס מאַכט ניט.

אורי

דו האָסט געוווסט, אַז איך וועל דאָס ניט ערלויבן, און דו ביזט געגאַנגען. וואָרום האָסטו דאָס געטון, ריי ?

ריי

איך זע ניט איין, וואָרום דו זאָלסט עס נעמען אַזוי ערנסט. נו, וואָס איז אַזוינס ? איך מעג אויך אַרויסהעלפן אין אַ שלעכטער צייט. פאַרקערט, ס'איז מיר אַנגענעם דיר אַרויסצוהעלפן.

אורי

וואָס רעדסטו — אַרויסהעלפן. ס'איז ניט גוט, ריי. איך וויל דאָס ניט. איך וויל דאָס ניט.

געפינט זיך ניט קיין אָרט

ר יי

נו, זיי ניט בייז אורילע, איך בעט דיך. נו, זאָגט אים, שוויגער. וואָס איז דאָ אַזוינס? מער ניט, איך האָב מיך זייער געזאָרגט פאַר אייך, טאָמער פאַלט אייך שווער מיטן קינד אַ גאַנצן טאָג.

אלטע

וואָס שייך שווער — אדרבא... האָסט מיר אויך ניט אויסגעזאָגט, אַז דו גייסט אַרבעטן.

ר יי

איך בין געגאַנגען אַ קוק טון. צי עס וועט מיר געפעלן זיין אַ גוטער פּלאַץ גראַדע... עס מאַכט ניט, אורילע... אָבער ס׳איז אייך ניט צו שווער? זאָגט מיר דעם אמת, שוויגער.

אַלטע

געזונט זאָלסטו מיר זיין, וואָס רעדסטו — אָבער גייט שוין עסן. ניט צייט נאָך?

אורי

שטייט ביים האַנט, אַזוי ווי דאָס לשון וואָלט אים אָפּגענומען

ר יי

זיי ניט אַזוי ערנסט. נעם עס לייכטער. ס׳איז מיר אָנגענעם. איך שווער דיר. איך טו עס מיטן גאַנצן האַרצן — דו לויפסט אַרום, זוכסט, און ס׳איז דיר שווער, איך זע דאָך — נו, איז וואָס? איך קען דאָך גוט נייען, עס וואָלט דאָך געווען אַ פאַרברעכן, ווען איך העלף דיר ניט איצט. נעמט אים אַרום און בעט זיך אורי, זיי ניט אַזוי ערנסט, אַזוי שווער — עס קומט אַריין לוריאַ מיט פּעקלעך אין די הענט אָט איז לוריאַ; קומט אַהער, לוריאַ, מאַכט אים פריילעך.

לוריאַ

גוטן אָוונט אייך האָט געהאַלט זיין דרייסט און פאַרלירט גלייך זיין מאָן ווען דאַרף מען עס מאַכן פריילעך, אורין?

ר יי

איר האָט טאַקע בעקראָגן ווײַן?

לוריאַ

געוויס. ווי דען? און טאַקע — גוטן, אמתן ווײַן. וואָס הייסט ניט קריגן קיין ווײַן? — וואָס, אורי איז טאַקע בייז?

ר יי

איר מוזט אים פריילעך מאַכן, לוריאָ.

לוריאָ

אויב עס ווענדט זיך נאָר אָן מיר -- פאַראַן צייטן, וואָס מען דאַרף זײַן ניט אומעטיק, אַפילו ווען ס'איז אומעטיק — ניט אמת, אורי?

אורי

אפשר.

לוריאָ

בייז זײַן? וואָס איז דאָ בייז צו זײַן? ווען איך האָב אַ ווײַב, וואָלט מיך אסור געאַרט, אויב זי וואָלט וועלן גיין אַרבעטן — אדרבה... נו, וואָס איז דאָ צו רעדן? אַ פלאַש ווײַן איז דאָ, געבעקס אויך — די באָבע וועט דאָך אויך מאַכן מיט אונז אַ לחיים, יאָ, באָבע?

אַלטע

טרינקט אייך געזונטערהייט, קינדערלעך, וואָס איך בין שוין פאַר אַ טרינקערין.

לוריאָ

נו, זייט אַ באַלעבאָסטע, ריי — אַפילו סאַרדינען האָב איך אײַנגע-האַנדלט — אורי, איך האָב נאָך אַזאַ ווײַן ניט געטרונקען — גלעזלעך, באַלעבאָסטע — אַ פּראָפּניצער האָט איר דאָך אויך מסתמא... עט נאָר אַ ווייז, אורי —

ר י י

האָט אַרײַנגעקוקט דערווײַל אין סאָפּיס צימער

וואָס איז דאָס? ווערענס טשעמאָדאַן?

לוריאָ

איר האָט גלעזלעך, באָבע?

ר י י

ווערענס טשעמאָדאַן?

אַלטע

סאָפּי האָט איבערגעלאָזט

לוריאָ

קומט באָבע אין קיך נאָך גלעזלעך.

גייט מיט דער אַלטער אין קיך

א ו ר י

סאָפּי האָט זיך אַרויסגעקליבן.

ר י י

פאַרוואָס?

א ו ר י

איך האָב איר געהייסן.

ר י י

דו?

א ו ר י

יאָ.

ר יי

מיינסט עס אמת?

אורי

יאָ.

ר יי

האָסט עס געטון צוליב מיר? צוליב וואָס האָסטו דאָס געטון?

אורי

צוליב מיר.

ר יי

וואָס מיינסטו?

אורי

איך מיין גאָרנישט. פשוט. איך האָב איר געהייסן אַרויסקלייבן זיך.

ר יי

מיין גאָט... אפשר בין איך שולדיק טאַקע?

אורי

דו ביזט ניט שולדיק.

ר יי

אויסער זיך

אַך, מיין גאָט. וואָס הייסט — אַזוי שנעל... אַזוי מיט אַמאָל... וואָרום האָסטו מיר גאָר נישט געזאָגט וועגן דעם? און זי איז שוין ניטאָ?

אורי

ניטאָ.

ר יי

נעמט אים ארום פארן קאפ

עפעס איז מיט דיר, אורי. זאג מיר וואס?

אורי

ס'איז מיר גאר נישט, ריי... איך בין נערוועז אביסל — דו ביזט אין כעס, וואס איך בין ניט צופרידן מיט דיין גיין ארבעטן, זיי ניט אין כעס, ריי —

ר יי

ניין, אורילע.

אורי

דריקט צו איר קאפ צו זיינע ליפן

טראכט ניט אויף מיר קיין שלעכטס, ריי.

ר יי

כאפט אן זיינע הענט

וואס פאר א שלעכטס וועל איך טראכטן אויף דיר? וואס רעדסטו? וואס טוט זיך מיט דיר? זע, ווי דו קוקסט אויס.

אורי

גייט אפ פון ריי א פאר טריט

מיך האט ער ניט געוואלט ארויפנעמען אין שאפ.

לוריא קומט אריין מיט גלעזלעך אין די הענט

לוריא

נו, גלעזלעך זענען שוין אויך דא.

אורי

צו לוריאן

ס'איז געווען דיין עצה זי זאל גיין אין שאפ ארבעטן?

לוריאָ

מיין עצה? וואָס מיינסטו צו זאָגן?

ר׳׳

אורי!

אורי

איך האָב דיך געבעטן דו זאָלסט מיך נעמען צו דיר אין שאַפּ אַרבעטן

לוריאָ

איך האָב דאָך געזאָגט, אַז פאַר דיר וועט ניט גוט זיין... איך מיין — ערשטנס, קענסטו דאָך ניט די אַרבעט, אַרויספּקומען לער־נען זיך — וואָס האָט עס פאַר אַ זינען פאַר דיר? — און צווייטנס, קען איך זיך עפּעס ניט פאָרשטעלן, אַז דו זאָלסט זיצן ביים מאַשין —

אורי

ביין

אָבער אַז איך וויל!... מיין גאָט... וואָס עפּעס דאַרפסטו זיך פּאָרשטעלן? צו אַלדי רוחות.

ר׳׳

איך קען דאָך נייען. אוריל׳ע — איך קען דאָך גלייך פאַרדינען אַ סך געלט... און איך וויל אויך ניט דו זאָלסט גיין אין שאַפּ...

אורי

פאַרוואָס קען איך ניט גיין אין קיין שאַפּ? איך קען! איך קען־ צו אַלדי רוחות.

לויפט אַרויס פון שטוב

אַ ל ט ע

אַריין פֿון קיך

וווהין איז אַרויסגעלאָפֿן אורי? וווהין איז ער געלאָפֿן?

ר יי

זיצט אַ טרויעריקע און שווייגט

אַ ל ט ע

וואָס איז דאָ געווען, טאָכטער?

ר יי

ער איז בייז געוואָרן.

אַ ל ט ע

אַך, קרייניעלעך מיינע. וואָס טוט זיך מיט אייך... וואָס איז דאָס פֿאַר אַ טאָג היינט? קרייניעלעך מיינע.

אָפּ צוריק אין קיך

פּויזע

ל ו ר י אָ

זוכט זיין מאַנטל אַוועקצוגיין

ר יי

איר גייט אַוועק, לוריאָ?

ל ו ר י אָ

יאָ.

ר יי

בלייבט, איך בעט אייך.

לוריאָ

איך זאָג אייך דעם אמת. אויף דעם האָב איך זיך ניט געריכט. ס'איז ניט שיין פון אים.

ריי

זייט אים מוחל. איר זעט דאָך ער איז נערוועז, צעטראָגן — אַך, גאָט מיינער... אפשר האָב איך טאַקע ניט באַדאַרפט גיין אַרבעטן, ווען איך ווייס, אַז דאָס וועט אויף אים אַזוי שלעכט ווירקן.

לוריאָ

איך קען עס ניט צוקוקן פעסט ריי. ס'איז אַן אומזין.

ריי

מיט אַ וויינענדיקן קול

רעדט ניט, לוריאָ. איך בעט אייך.

לוריאָ

פיליסטעריש.

ריי

וויינט פאַרשטיקט

לוריאָ

וויינט ניט, ריי.

ריי

שטאַרקט זיך ניט צו וויינען

איך וויין שוין ניט.

לוריאָ

נעמט זי אָן פאַר די הענט

איר וויינט דאָך יאָ.

גלעט זי פאַרן קאָפּ

ר יי

וואָס קען איך טון? — אפשר טאַקע ניט געדאַרפט גיין? אַזוי ניט גוט...

לוריאָ

נו, באַרויקט אייך. ליידנשאַפטלעך ריי, ריי.

ר יי

איר דאַרפט ניט קומען מער צו אונז.

לוריאַ

ניט קומען? אַז איר ווילט ניט, וועל איך ניט קומען — אייער פאַרלאַנג איז ביי מיר הייליק... ס'איז דאָך אָבער אַן אומזין, ריי. אַן אומזין.

נעמט אַרום איר קאָפּ

ר יי

שטויסט אים אַוועק פון זיך

טוט עס ניט לוריאָ... איך בעט אייך...

דרייט אַוועק איר פּנים צו דער וואַנט

לוריאַ

ס'איז דאָך אָבער אומזין, אומזין.

ר יי

קערט זיך אום צוריק צו אים מיטן פּנים

איך וועל מער ניט גיין אין שאַפּ.

לוריאָ

אַ פאַרשעמטער

ווי איר ווילט אייך.

נעמט זיין מאַנטל

ד יי

זייט ניט בייז. וווהין גייט איר? גייט ניט אַוועק...

צעוויינט זיך שטאַרק

אַ ל ט ע

מיט שרעק, לויפט אַריין

טאָכטער מיינע, טאָכטער מיינע. וואָס וויינסטו? וואָס איז מיט דיר?

ד יי

איך וויין ניט שוויגער, ס'איז גאָר נישט. איך וויין שוין ניט.

אַ ל ט ע

קריינעלעך מיינע. וואָס טוט זיך מיט אייך? איך ווייס דאָך גאָר ניט וואָס עס טוט זיך מיט אייך...

אַ קלונג אין טיר. לוריאַ ווערט זיך אָן אַ זייט און שווייגט. די אַלטע גייט עפענען. ריי מאַכט צו רעכט איר אויסזען. לוריאַ זיצט אַ שווייגנדיקער מיט אַן אַראָפּגעזונקענעם קאָפּ. עס קומען אַריין רייס משפחה: דער אָנקל. די טאַנטע, דער שוואָגער, די שוועגערין, ערשטער קוזין און צווייטער קוזין

אָ נ ק ל

און מיט אים אַלע איבעריקע

גוט איווינינג.

ד יי

איבעראַשט

אָ ס'אַראַ געסט. זיצט, זיצט. אָט ברענג איך שטולן

גייט מיט דער אַלטער אין קיך און ברענגט שטולן

אָנקל

שטרענג

ניט צו גאַסט, נאָר פאַר ביזנעס.

ברודער

ניט קיין צייט פאַר וויזיטן.

ערשטער קוזין

יאָ וויזיטן, ניט וויזיטן — מיר זענען געקומען.

צווייטער קוזין

אודאי, מיר זענען געקומען.

שוועגערין

אַזוי פינסטער ביי אייך, ריי.

טאַנטע

ריי איז שוין אויך אין כּעס. ס'וועט נאָך צייט זיין פאַר כּעס.

די געסט צעזעצן זיך. אָנגעבלאָזן, שווייגן, לוריאַ זוכט אַ פּלאַץ וווּ אַהינצוזעצן זיך. כאַפּט זיך אַריין אין סאָפּיס צימער. די אַלטע קוקט מיט בלאָנדזשענדיקע אויגן אויף אַלעמען

ריי

קלייבט צו פון טיש

איר וועט אפשר טרינקען טיי?

אָנקל

איך זאָג דאָך: מיר זענען געקומען פאַר ביזנעס.

ריי

איר באַליידיקט דאָך מיך, אָנקל.

ט אַ נ ט ע

אַ דאַנק, רײ. זײ זיך ניט מטריח.

ר ײ

אַביסל װײַן אױך ניט?

ט אַ נ ט ע

אַ דאַנק, רײ.

ש װ ע ג ע ר י ן

איך טרינק ניט קײן װײַן.

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

יאָ װײַן — ניט װײַן — װאָס עפּעס אין מיטן דערינען װײַן?

צ װ ײ ט ע ר ק ו ז י ן

אודאי, װאָס עפּעס אין מיטן דערינען װײַן?

ב ר ו ד ע ר

מיר דאַרפֿן אים אַלײן. דעם פּריץ אַלײן.

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

יאָ אַ פּריץ, ניט אַ פּריץ — מיר דאַרפֿן אים אַלײן.

ר ײ

נעמט צו פֿון טיש, זעצט זיך אַלײן פֿון דערװײַטנס

ש װ ע ג ע ר י ן

װאָס מאַכט איר, באָבע?

אַ ל ט ע

מען לעבט. אַ דאַנק גאָט. איר זענט אַלע אָנגעשטױסן אױף מײַן אוריִלען... קרײַבעלעך מײַנע,

ב ר ו ד ע ר

מיר האָבן פאַר וואָס צו זיין אָנגעשטויסן..., איר זעט דאָך באָבע, מיין שוועסטער זיצט און בלאָזט זיך. פרעגט זי, וואָס בלאָזט זי זיך נאָך.

ר יי

מעגסט זיך שעמען, אַז דו רעדסט אַזוי.

ש וו ע ג ע ר י ן

האָסטו געזען, מיר זאָלן זיך נאָך שעמען.

ט אַ נ ט ע

וואָס מאַכט ווילִיקעל?

ר יי

אַ דאַנק, טאַנטע. ער איז געזונט.

ט אַ נ ט ע

ער שלאָפט שוין?

ר יי

יאָ, ער שלאָפט שוין.

ב ר ו ד ע ר

ווו איז אורי?

ר יי

ער וועט קומען באַלד. שרעק זיך ניט, ברודער.

ב ר ו ד ע ר

אירא‏ָניש

ער אַרבעט דאָך ניט קיין אָווערטיימס.

ר יי

ביזט טאַקע מיין ברודער, אָבער ווענן אורין מעגסטו רעדן אַנשטענדיקער. דו אַרבעטסט — איז דיר גוט.

ב ר ו ד ע ר

אידאי אַרבעט איך, און אורי אַרבעט טאַקע ניט. ער וויל ניט אַרבעטן.

ר יי

מיט צו להכעיס מאַן

איך אַרבעט, ווי געפעלט עס דיר?

ב ר ו ד ע ר

דו ארבעסט?

ש ו ע ג ע ר י ן

איר הערט, זי גייט אַרבעטן.

ר יי

יאָ, געפעלט אייך ניט?

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

וייער שיין. וייער שיין.

ב ר ו ד ע ר

אַזאַ תכלית אויף אַלע מיינע שונאים. שפרינגט אויף איך בין דיי־נער אַ ברודער, און איך מעג דיר זאָגן, ריי, עס איז געמיין — אַ ווייב זאָל גיין אַרבעטן!

ר יי

איך בעט קיינעם זיך ניט מישן.

אָנקל

ווען איך וואָלט ניט געווען דיין אָנקל, וואָלט מיין פוס ניט גע־ווען דאָ.

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ריי

איר קומט דאָך ניט אַהער סיי ווי, ווייל איר זענט מיין אָנקל, נאָר ווייל עס קומט אייך געלט.

אָנקל

ווען איך וואָלט אָבער ניט געווען דיין אָנקל, וואָלט מיר קיין געלט ניט געקומען.

ערשטער קוזין

יאָ צו אָנקל, ניט צו אָנקל — עס קומט אונז אַלעמען געלט.

צווייטער קוזין

אודאי. עס קומט אונז אַלעמען.

אָנקל

דאָס איז דאָס לעצטע מאָל, וואָס איך קום אין הויז צו דיר. אין מיין משפחה האָט נאָך קיינער ניט געשיקט זיין ווייב אין שאָפּ אַריין אַרבעטן.

ריי

קיינער האָט מיך ניט געשיקט. איך בין אַליין געגאַנגען.

ערשטער קוזין

יאָ געשיקט, ניט געשיקט — אַבי אין שאָפּ אַריין אַרבעטן.

צווייטער קוזין

אודאי, אַבי אין שאַפּ אַריין אַרבעטן.

אַנקל

שאַנד און שפּאָט.

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ברודער

אַז ער האָט באַדאַרפט געלט, איז ער געקומען צו מיר. איצט ווייכט ער פון מיר.

אַלטע

לאָזט זיך צו זיי אַלעמען מיט געבעט

קריינעלעך מיינע. וואָס איר צערעדט עס אויף מיין אוריל'ן... אַזוי ווי ער וואָלט אייך, חלילה, באַגזלנט...

ברודער

אַז איר ווייסט ניט, טאַנטע. וואָס מישט איר זיך אַריין?

ר״י

לאָזט זיי, שוויגער.

ברודער

שפּרינגט אויף

יעס מעם. ס'איז געמיין, זאָג איך. יעס מעם. איך בין דען ראָטשילד האַ? דאָס געלט, וואָס אורי האָט ביי מיר גענומען אויף דער סטאָר איז בלויטיק געלט. איך בין אַ שווערער אַרבעטער, אַרבעט מיין גאַנץ לעבן אין שאַפּ... וואָסי? מיין שוואָגער וויל זיין אַ יחסן, אים שטייט ניט אָן אין קיין שאַפּ — איך וואָלט אויך געקענט פּאַרדייען

ניט צו זיצן מײנע גאַנצע יאָרן אין שאַפּ -- אַלע גלײכע יחסנים דאָ. האָסטו געזען? לעט מי טעל יו, רײ — דו ביזט שולדיק, דו גיסט אים נאָך, פאַרשװײגסט אים. אַ גװאַלדיקע מעשה, אײדל גע־װאַקסן... נאָך אַ סאָציאַליסט געװען, — בעט בײ מיר אַ דרײער פאַר דעם... אַרבעטער, אַרבעטער — און אַלײן װיל דאָס אַרומגײן מיט אַ שטעקעלע איבער די גאַסן... געמאַכט אים אַ ביזנעס — אויך ניט גוט. איז װאָס זשע װיל ער? טוט א קלאַפּ מיטן פויסט איבערן טיש אַרבעטן זאָל ער גײן. אין שאַפּ אַרײן. קלאָוקס נײען — זעסט? שטרעקט אויס אַ האַנט מיט אַ פאַרבונדענעם פינגער נאָדלען זיצן דאָ אין פלײש, אַרײנגעהאַקטע נאָדלען. יעס מעם. װאָס, מײן פלײש איז אפשר קײן פלײש ניט —

ר ײ

אָנגעצונדן

קלאַפּ ניט אין טיש.

ב ר ו ד ע ר

מיט מער כעס

יעס מעם; צו מאַכן אַ לעבן דאַרף מען האָרעװען; צי מען װיל, צי מען װיל ניט. איך בין שוין אַ דאַנק גאָט נאָענט צו פופציק, איך אַרבעט שוין צװאַנציק יאָר בײם מאַשין. איך פאַרשטײ ניט קײן אויבערשפּיצלעך. אונזערער אַ מענטש האָט זיך ניט אויף װעמען צו פאַרלאָזן... װוּ איז ער? איך װאָלט עס אים זאָגן אין פּנים אַרײן...

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

װאָס איז דאָ צו רעדן אַ סך? אַ טאָלק זאָל מען מאַכן.

אָ נ ק ל

ס'װעט שוין זײן אַ טאָלק. אַ חשבון װעט ער געבן. אַלע בעל חובות קומען צו מיר. װאָס איז? איך האָב גוט געזאָגט. דער סוף װעט זײן, אַז איך װעל נאָך בלײבן דער שלעכטער אָנקל.

ט אַ נ ט ע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

אָ נ ק ל

צו ריי

דיין ברודער איז גערעכט. אודאי. שטייען ביי מיר צענדליקער אַרבעטער און אַרבעטן אויף מיינע בילדינגס: פיינטערס, קאַר־פענטערס, בריקלייגערס, מויערער.

ט אַ נ ט ע

אַזאַ יאָר אויף מיר, ווי גוט זיי פאַרדינען.

אָ נ ק ל

איטאַליענער, גריכן, יידן און אמתע אַמעריקאַנער. יעס, אמתע אַמעריקאַנער. אַלע אַרבעטן אויף מיינע בילדינגס. אַרבעטן און פאַרדינען — גראָבן, שלעפּן ציגל, ווייל מען דאַרף אַרבעטן. און קיינער קלאָגט זיך ניט — ניטאָ קיין קלאָגעניש... שיין וואָלט די וועלט אויסזען, ווען אַלע וואָלטן מיט אַמאָל אַוועקגעלייגט די אַרבעט, די גראָב־אייזנס, די העק מיט די דלאָטעס, ווען אַלע וואָלטן פאַרשליסן די סטאָרס מיט אַלע געשעפטן און גענומען זיך בלאָזן, אויסשטעלן זויערע פּנימער — ניטאָ דאָ קיין פּלאַץ פאַר זויערע פּנימער —

ט אַ נ ט ע

זייער שיין טאַקע וואָלט אויסגעזען די וועלט.

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

יאָ שיין, ניט שיין, מען דאַרף אַרבעטן.

אָ נ ק ל

און אַז אַ מענטש וואַלגערט זיך אַרום שוין צען יאָר דאָ אין

לאַנד, האַלט זיך אין איין מאַטערן. — און ס'האָט מיר אַ פּנים פון חוזק... ער קומט צוגיין צו מיר און בעט אַ דזשאַב אויף מיינע בילדינגס. וואָס פאַר אַ דזשאַב קען איך אים געבן? ער וועט אַרבעטן שוואַרצע אַרבעט — איך קען דאָך די לייט פון זיין מין: ער וועט אָפּאַרבעטן אַ טאָג און אויף מאָרגן וועט ער שוין אומגיין מיט אַ פּנים, אַזוי ווי די וועלט וואָלט אים דערקוילעט... זאָג איך צו אים: אַזוי, איך עפן דיר אַ סטאָר און וועל זען, אַז אַלע זאָלן דיר אַרויסהעלפן.

ב ר ו ד ע ר

ער איז דאָך גלייך געקומען צו לויפן צו מיר מיט אייער פּלאַן.

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

צו מיר אויך.

אָ נ ק ל

אַזוי ווי מען דאַרף בויען הייזער, אַזוי דאַרף מען האָבן סטאָרס.

ט א נ ט ע

אַן אַנדערער וואָלט געטאַנצט אין די גאַסן פאַר שמחה.

אָ נ ק ל

און איך זאָג אים גלייך: אורי זאָלסט חיסן זיין — דאָ איז אַמעריקע. געוווינ דיר אומצודרייען זיך ווי אַ גיט־היגער, ווי אַ נעכטיקער... דו לעבסט אין דעם לאַנד און דו דאַרפסט זיך איינ־פונדעווען, דאַרפסט אָנהייבן לעבן אַ לעבן, אַ צופרידענעם, אַ זאַטן... און איך זאָג אים ווייטער: זאָלסט וויסן זיין, אַז אַ סטאָר איז אפשר נאָך אַ גרעסערער ענין ווי בילדינגס — זאָגט ער: אודאי, אודאי אָנקל, איך בענק שוין אליין פון לאַנג צו אָנהייבן אַ זיכערן לעבן — נו, אָט זעט איר דאָך. מיר אַלע, וואָס האָבן אים געוואָלט העלפן, זיצן איצט דאָ, מען קען מיינען, ווי ביי גזלנים — האָט צעטאַכליעוועט דאָס געלט מיט די סחורות, אָן

אַ סיסטעם, האָט אָנגעמאַכט הונדערטער חובות — פאַרשלאָסן די סטאָר און פּאַרטיק — דער מענטש איז דאָך פּשוט באַנקראָט...

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ערשטער קוזין

יאָ באַנקראָט, ניט באַנקראָט, איך וויל מיין חוב.

ברודער

אַ סוף זאָל עס נעמען

שוועגערין

צו וואָס האַלט ער נאָך די שליסלען און קיינער קען ניט אַריינקו־מען אין סטאָר? זאָל ער מער ניט האָבן צו טון מיט דער סטאָר.

ערשטער קוזין

יאָ שליסלען, ניט שליסלען — זאָל ער האַלטן די שליסלען.

עס קומט אַריין אורי. דערזעט דעם עולם, בלייבט שטיין אַ צע־מישטער. ריי און די מאַמע גייען צו צו אים. אַלע אויגן פונעם עולם נעמען אים דורך

אורי

ניט אַ זאָג אַרויס אַ צעטומלטער

גוטן אָוונט.

קוזין

יאָ גוטן אָוונט, ניט גוטן אָוונט, מיר זענען געקומען מאַכן אַ טאָלק.

ברודער

ריי דאַרף עס גיין אין שאַפּ אַריין אַרבעטן.

שווייג.

א ו ר י

ווי אַזוי האָט איר זיך עס צונויפגערעדט אַלע אין איין צייט קו-
מען?

לוריאָ קומט אַרויס פון צימער, שטייט ביים טיר און קוקט צו
שטום צו דער סצענע

אָ נ ק ל

איך האָב זיי אַלעמען געבראַכט.

א ו ר י

נו, וואָס? גוט אַזוי.

אָ נ ק ל

איך ווייס נאָך ניט צו ס'איז גוט,

ט אַ נ ט ע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ב ר ו ד ע ר

דיר ליגט נאָך אין זינען צו וויצלען זיך. טרעט אַרויס פון טיש איך
זאָג דיר אָפן; ס'איז געמיין. יעס סער.

אָ נ ק ל

צום ברודער

זעצט זיך. איך וועל מאַכן אַ טאָלק.

דער ברודער זעצט זיך צוריק

שוועגערין

שטייען אים אפשר ניט אָן די געסט?

אורי

אדרבא.

אָנקל

איך וויל אַ חשבון.

אורי

חשבונט.

אָנקל

דו האָסט מיט אַ כיון געפירט דעם סטאָר צו באַנקראָט. מיט א כיון. איך ווייס דאָס.

אורי

פון וואַנען ווייסט איר דאָס?

אָנקל

איך בין ניט קיין ייד פון גאַס, זאָלסטו וויסן — איך בין שוין אין אַמעריקע העכער פון דרייסיק יאָר, און דו האָסט ניט אַזוי פיל האָר אויפן קאָפּ, וויפיל הייזער, וויפיל גאַסן איך האָב שוין אויסגעבויט דאָ, וויפיל טויזנטער דאָלאַרס עס זענען דורכגעגאַנגען דורך מיינע הענט —

אורי

איך ווייס דאָס.

אָנקל

איך ניב אַ קוק אויף אַ מענטשן — דערקען איך אים. האָב

ניט מורא — איך קען דיך אויך... עס געפעלט דיר ניט דאָס גאַנצע לעבן דאָ — אַט וואָס... ביזט שוין צען יאָר דאָ, און ביזט נאָך אַלץ ניט קיין היגער, ביזט נאָך אַלץ אַ שטומער אַ זייטיקער... מיט קרומע אויגן גייסטו דאָ אַרום, און האָסט אונז אַלעמען פיינט... דיין אייגן הויז האָסטו פיינט. אַלעמען. איך זאָג, אַז דו האָסט מיט אַ כיון געפירט די סטאָר צו באַנקראָט. זאָג, אַז ניין, קוק מיר גלייך אין די אויגן. *גייט צו האַרט צו אורי;* קוק מיר גלייך אין די אויגן.

אורי

איך קוק אייך אין די אויגן.

אָנקל

זאָג אַז ניין.

אורי

איך האָב אייך ניט וואָס צו זאָגן.

אָנקל

האָסט אונז אַלעמען פיינט.

אורי

זייער.

אָנקל

גייט צוריק צו זיין פּלאַץ, שמייעקט אים אַ האַנט

גיב אַהער די שליסלען פון דער סטאָר.

אורי

אַט זענען זיי:

וואַרפט די שליסלען

אָנקל

אַהערצוצו.

אורי

שמעקט אוים די שליסלען

אָנקל

אַהערצוצו.

אורי

טוט אַ יאָריף די שליסלען אויפן טיש. די שליסלען טוען אַ פאַל מיט אַ קנאַק — אַ לאַנגע פויזע

אָנקל

לייגט אַריין די שליסלען צו זיך אין קעשענע, הייבט זיך פּלוצלינג אויף, צום עולם

קומט.

אַלץ

וואָס הייסט?

אָנקל

קומט, זאָג איך.

ערשטער קוזין

און אַ חשבון?

אָנקל

ניטאָ וואָס צו חשבונען. קומט. מיר האָבן דאָ ניט וואָס צו טון מער.

גייט אַרויס אַ שנייגנדיקער. און אַלע, ווי אין פאַרלעגנהייט, נאָך אים. שטיל. קיינער זאָגט קיין וואָרט ניט

לוריאָ

נו, האָבן זיי דאָס אָנגערעדט אַלץ.

שטילשווייגן

אורי

האָסט אַ סיגאַרעט, לוריאָ.

לוריאָ

מען דאַרף טאַקע אַרונטערגיין נאָך אַ סיגאַרעט.

אורי

ניט נייטיק.

פּויזע

ר יי

צו צו אורין

האָסט דאָך דאָס ערוואַרט, אורי. נו, אַראָפּגעפּטרט... אורי טייע־רער, שטיי ניט אַזוי.

אורי

מאַמע, וואָס ווייסטו?

אַלטע

וויינענדיק

מילא אַן אָנקל, אָבער אַ ברודער זאָל אַזוי שלעכט זיין.

אורי

גיי צו זיך, מאַמע. צו ריי זאָל זי גיין צו זיך.

ר יי

קומט שוויגער.

אלטע

גייט זשע שוין אָפּעסן, קינדער.

ריי

און איר זענט ניט הונגעריק, שוויגער.

אלטע

ניין, טעכטערל.

אָפּ צו זיך שטיל וויינענדיק

ריי

וואָס שטייט איר, לוריאָ, ווי אַ נעכטיקער. נו, גענוג, כ׳לעבן. און דו, אורי. וויפיל דער שיעור?

לוריאָ

נו, אָלרייט. איר זענט גערעכט, ריי. ברענגט דעם ווײַן צוריק, נאָך אַ נס, וואָס זיי האָבן זיך אָפּגעזאָגט פונם ווײַן.

ריי

מיר זענען דאָך אַלע הונגעריק. קומט לאָמיר גיין עסן. אורי!

אורי

נו גוט, נו.

לוריאָ

וווּ זענען די גלעזלעך.

ריי

שטעלט אַרויף דעם ווײַן מיט די גלעזלעך

לוריאָ

האָסט מיך באַליידיקט, אורי, פריער. אָבער איך וויל פאַרגעסן. אָט האָב איך שוין פאַרגעסן — איך האָב זיך באמת אַמוזירט פון זייערע רייד —

אורי

יאָ אַמוזירט, ניט אַמוזירט — טרינקט נו.

לוריאָ

לאַכט

דעם קוזינס רייד. האָבן זיי דאָס אַביסל אָנגערעדט. גיסט אָן די גלעזלעך פאַר אייך אויך, ריי?

ריי

ווי דען? איך בין ניט קיין טרינקערין?

אורי

דו האָסט דוכט מיר, געזאָגט, אַז דו קלויבסט זיך ווידער אַוועקגיין איבערן לאַנד. — וווהין? צו די ווערסט? לחיים פאַר די ווערסט.

לוריאָ

באָך ניט אַזוי שנעל מסתמא.

אורי

ריי האָט דוכט מיר געזאָגט, אַז איינגיכן.

לוריאָ

וועל אפנים וואַרטן שוין אויפן זומער.

אורי

טאָ זאָל זיין לחיים — פאַר ווערמען?

ר ײ

פֿאַר דיר, אורי.

א ו ר י

פֿאַר מיר? גוט. פֿאַר דעם, וואָס האָט ניט װוהין אַוועקצוגײן.

ל ו ר י אָ

וואָס מײנסטו?

א ו ר י

ניט גוט געזאָגט? ני — פֿאַר דעם וואָס גײט אין ערגעץ ניט אַוועק. סתם, ער גײט אין ערגעץ ניט אַוועק. ניט צו װעסט, ניט צו איסט.

טרינקען

ל ו ר י אָ

און איצט לאָמיר טרינקען לכּבוד רײס הײנטיקן טאָג אַרבעט.

ר ײ

לוריאַ.

ל ו ר י אָ

מיט עקשנות

מען דאַרף טרינקען לחיים פֿאַר אײער הײנטיקן טאָג אַרבעט.

א ו ר י

אינם טאָן פֿון לוריאַ

געזעכט. פֿאַר רײס טאָג אַרבעט.

ר ײ

אויב דו ווילסט ניט, איך זאָל גײן, װעל איך ניט גײן מער.

א ו ר י

אָבער לוריאָ, ווי איך זע, וויל דאָך.

ל ו ר י אָ

גיט א שטעל דאָס גלעזל מיט אימפעט

וואָס?

ר יי

אָנגעצונדן

וואָס האָסטו געזאָגט?

ל ו ר י אָ

כאַפּט זיין מאַנטל און לאָזט זיך צו דער טיר

ר יי

פּיַבט

בלייבט דאָ. איך הייס.

א ו ר י

צעמישט

וואָס האָב איך געזאָגט? איך האָב עפּעס געזאָגט.

ר יי

יאָ, דו האָסט געזאָגט.

עס קומט אַריין אַ מאַן

מ אַ ן

אַ ליידי האָט דאָ איבערגעלאָזט אַ טשעמאָדאַן.

א ו ר י

יאָ, ווו איז די ליידי אַליין?

מ אַ ן

אונטן וואַרט זי.

ר יי

פאַרוואָס קומט זי אַליין ניט אַרויף?

מ אַ ן

איך ווייס ניט. זי האָט מיך אַרויפגעשיקט צונעמען דעם טשעמאָדאַן.

א ו ר י

דערלאַנגט דעם טשעמאָדאַן

נעמט.

ר יי

זאָגט איר, אַז איך בעט זי אַרויפקומען.

א ו ר י

ניין.

ר יי

וואָס הייסט?

א ו ר י

גיט איר אָפּ דעם טשעמאָדאַן. מער גאָר נישט.

ר יי

וואָס טוט זיך היינט מיט דעם מענטשן? איך וויל זען סאָפין. איך וויל זי זען.

לאָזט זיך צום טיר

א ו ר י

פֿאַרצוימט איר דעם וועג

האָסט זי ניט וואָס צו זען. צום מאָן זי זאָל ניט וואַגן אַרויפֿקומען.

מאַן קוקט אים אָן משונה. אָפּ מיטן טשעמאָדאַן. פּויזע

א ו ר י

נו, מער ניטאָ שוין פֿאַר וועמען צו טרינקען? האַ?

ריי און לוריאָ שטייען און גאַפֿן

א ו ר י

שטייט אַ וואַזאָנע אין דאַרט. פֿאַרוואָס ניט טרינקען לכּבוד דער וואַזאָנע, וואָס דאַרט. האַ?

שטילשווייגן

א ו ר י

לוריאָ — אין כּעס? און דו, ריי, אויך? טאַקע אין כּעס? כאַפּט אָן ריי פֿאַר די הענט, מיט אַ ציטערדיקן קול ריי! איך האָב געזאָגט אַ נאַריש-קייט? — האָב איך טאַקע געזאָגט? ריי באַפֿרייט אירע הענט, טרעט אָפּ אויף צוריק וואָס גיסט איר ניט אָן אין די גלעזלעך לכּבוד דער וואַזאָנע, וואָס דאַרט?... וואָס גיסט איר ניט אָן? פֿאַרוואָס אַזוי שטיל? האַ? — אַזוי שווייגנדיק?... פֿאַר וואָס אַזוי שטיל...

גייט צו דער וואַזאָנע, שטייט לעבן איר, גיט אַ שלעפּ אַ בלאַט. די וואַזאָנע פֿאַלט אַרונטער מיט אַ קנאַק אויף דער ערד, ווערט צעשאָטן איבער שטיקלעך, ריי און לוריאָ לאָזן אַרויס אַן אויס-געשריי פֿון שרעק. אורי, אַליין אַ פֿאַרציטערטער, טוליעט זיך צום וואַנט

פֿ אָ ר ה אַ נ ג

דריטער אַקט

בײַ טאָג. אויף מאָרגן. אַ זײַגער צוויי. ריי גייט אַרום איבערן שטוב אַ פֿאַרצווייפֿלטע. אירע ליפּן צוזאַמענגעדריקטע, שטאַרקט זיך ניט צו וויינען. די אַלטע, געבויגן קראַנק, גייט איר נאָך

אַלטע

פֿאַרוואָס זאָגסטו מיר ניט אויס?

ריי

מיט פֿאַרשטיקטן געוויין

העדט ניט, רעדט ניט.

אַלטע

איך זע, אַז עפּעס האָט פּאַסירט מיט אורילן, פֿון אין דער פֿרי־אָן, אַז דו גייסט אַרום אַ צעמישטע. ריי, טאָכטער מײַנע, וואָס האָט געטראָפֿן מיט אורילן? פֿאַרוואָס זאָגסטו מיר ניט?

ריי

איך ווייס גאָר נישט.

אַלטע

איך זע דאָך, אַז היינט ביזטו ניט ווי אַלעמאָל. ניט דו עסט

ניט דו טרינקסט — וואָס טוט זיך דאָ? פּאָרוואָס דערציילט מען מיר ניט? שטייט צו פּאָרוואָס זאָגסטו מיר ניט? וואָס שווייגסטו?

ר יי

שטייט ווי אַ צעמישטע, נעמט אַרום דעם קאָפּ מיט ביידע הענט. שווייגט מיט פאַרקלעמטע ליפּן

אלטע

לאָזט זיך אַרונטער אויף אַ שטול, ברעכט אויס אין געוויין

ר יי

מיט אַ ציטער, גיט אַ טופּ מיטן פוס

וויינט ניט.

אלטע

שטייט ווידער אויף, כאַפּט ריי אָן פאַר אַ האַנט

זאָלסט מיר זאָגן ווו איז אורי? האָסט ניט געזען, ווי ער איז אַוועק פון הויז? מיט פּחד וואָס קוקסטו אויף מיר אַזוי? — ריי, איך וועל מאַכן גוואַלדן.

ר יי

בעט זיך

נו, נו... ש-ש, וויינט ניט רויקער איך דאַרף אויף אַ מינוט אַריינגיין צו דער שכנה. זייט דאָ, איך קום באַלד.

אלטע

איך וועל אויך גיין מיט דיר.

ר יי

גיין, זייט דאָ. איין מינוט.

אָפּ געשווינד

אַלטע

זיצט אוי׳ קוקט מיט פאַרחיינטע אויגן אויף אַלץ אַרום. שעפּטשעט

פּאָטער האַרציקער, געטרייער. דערבאַרעם זיך. וואָס טוט זיך דאָ ביי זיי אין אַמעריקע? וואָס איז געשען מיט מיין אורילן? — דערבאַרעם זיך...

ריי קומט אַריין צוריק און מיט איר ערשטע שכנה און נאָך צוויי שכנות

ריי

איך בעט אייך. מאַכט ניט קיין טומל.

ווינקט צו דער ע״שטער שכנה זי זאָל אויפקנעמען די אַלטע

ערשטע שכנה

קומט אַריין צו מיר, באָבע. פאַרברענגט אַביסל ביי מיר.

אַלטע

וואָס טוט זיך דאָ, קריינעלעך מיינע?

שכנה

קומט, באָבע. איר מעגט אַריינקומען אַביסל אָפּטער צו מיר.

אַלטע

ווער זאָגט, אַז ניט. אודאי, אודאי. מענטשן מעגן אַריינקומען איינע צו די צווייטע.

שכנה

קומט באָבע.

אַלטע

אָבער, קינדערלעך מיינע, פאַרוואָס וויל מען מיך צונעמען פון דאנען.

ר ײ

גײט, שװיגער, פאַרבערענגט אַביסל. איך בין געװען נערװעז פריער.
ס׳איז גאָרנישט, גײט שװיגער.

אַ ל ט ע

גײט ניט װילנדיק נאָך דער שכנה

מען װיל מיר ניט אױסזאָגן. מען באַהאַלט פון מיר.

ש כ נ ה

מען באַהאַלט גאָרנישט פון אײַך, באָבע.

ר ײ

מאַכט זיך, אַז זי איז פולקאָם רויִק, נעמט די אַלטע אונטערן
אָרעם

װאָס איז מיט אײַך, שװיגער? איר קענט מיך שוין. איך בין
אַביסל אַ משוגענע. אַ נאָװינע, אַז אורי איז ניטאָ בײטאָג אין
דער הײם. ער איז דאָך בײטאָג קײנמאָל ניטאָ.

אַ ל ט ע

לאַנג לעבן זאָלסטו מיר, טאָכטער, האָסט מיך איבערגעשראָקן.

רײ פירט זי אונטערן אָרעם, און גײט אַרױס צוזאַמען מיט דער
ערשטער שכנה. די אַנדערע צװײ שכנות בלײַבן, קוקן זיך איבער,
באַטראַכטן דאָס הױז

ע ר ש ט ע

אַ מאַמעס האַרץ קען מען ניט אָפּנאַרן.

צ װ ײ ט ע

אױף די אַלטע יאָרן דערלעבט נחת. געדאַרפט נאָך פון רוסלאַנד
קומען אַהער צוזען. זאָל מען באַהיט װערן. און זי — מיסעס
דאָן, איר האָט געזען װי זי קוקט אױס?

ע ר ש ט ע

אריינגעלאָפן צו מיר בלייך ווי די וואַנט, חענט און פיס האָבן איר געציטערט.

צ וו יי ט ע

צו מיר אויך אַזוי, קוים אַ וואָרט אויסגערעדט. ביז וואַנען איך האָב ביי איר אַרויסגעקראָגן, אַז עפּעס איז דער מער מיט איר מאַן.

ע ר ש ט ע

איך ווייס נאָך אַלץ ניט. וואָס ראָ האָט פּאַסירט פּ־ האָט זי פּאַרלאָזן, וואָס ?

צ וו יי ט ע

געהיימניספול

ניין, ניין. עפּעס אַנדערש.:. זי האָט מורא פֿאַר עפּעס אַנדערש — איר פאַרשטייט ?

ע ר ש ט ע

מיט פּחד

איר מיינט — —

צ וו יי ט ע

אוי רעדט ניט, מיסעס לעבן.

ע ר ש ט ע

זאָל מען באַהיט ווערן, טאָ וואָס שווייגט מען ? וואָס שטייען מיר דאָ ? זאָל מען זוכן. — —

צ וו יי ט ע

וו זוכן, מיסעס לעבן, ווו זוכן ? אזא תהום ווי ניו־יאָרק — מען דאַרף אָנזאָגן אין פּאָליס.

ע ר ש ט ע

מען דאַרף זי אפּריער פרעגן צי אָנפרעגן.

צ ווײ ט ע

מען דאַרף זי ניט פרעגן גאָר. זי אַיז אַזוי צעטומלט. קומט, מען טאָר קיין מינוט ניט פאַרלירן.

ע ר ש ט ע

אוי, איר מיינט עס אמת? איר האָט טאַקע אַליין געהערט פון איר מויל?

צ ווײ ט ע

אַלט איר געזונט זיין, מיסעס לעבן. איך פאַרשטיי אַליין. זי האָט געזאָגט איין וואָרט — פארשטיי איך שוין אַליין. איך ווייס פון אַזוינע צרות. זאָל מען ניט געפרוווט ווערן — מיט מיינעם אַ קוזין איז אויך אַזוי געוועזן. ניט לאַנג טאַקע. אַוועק פון הויז אָט אַזוי אָ, און דערנאָך האָט מען אים, ניט היינט געדאַכט, געפונען אין קעלער...

ע ר ש ט ע

אוי, וואָס רעדט איר.

צ ווײ ט ע

אַזאַ תהום ווי ניו-יאָרק סודותדיק ווי האָבן זיך אַרומגעקריגט צווישן זיך... און מען זאָגט נאָך — זיינע אַ קוזינע האָט געוווינט מיט זיי, האָט זי מיסעס דאָן אַרויסגעטריבן.

ע ר ש ט ע

אָ, איך האָב עפּעס געהערט... איז עס טאַקע אמת?

צוויטע

און קיין לעבן האָט ער אויך ניט געקאָנט מאַכן. אַליין אַרומגעגאַנ-
גען שלינג און שלאַנג, און געשיקט דאָס ווייב אין שאַפּ אַריין..
אַ סטאָר געהאַט, און ניט געוואָלט שטיין אין איר. באַנקראָטירט,
האָט בעסער געוואָלט דאָס ווייב זאָל גיין אַרבעטן.

ערשטע

וואָס היינטיקע מענער זענען.

צוויטע

ער וואָלט באַדאַרפט אין פּריזאָן גיין. איר אָנקל האָט אים גע-
וואָלט אין פּריזאָן אַריינזעצן... קומט, מיסעס לעבן, מען דאַרף
אָנזאָגן די פּאָליציי...

נעמען זיך אַליין אַרויסצוגיין. עס קומט אַריין דער אַלטער פּעד-
לער

צוויטע

ווי אַ גאַנצע בעל-הביתטע, איידער דער פּעדלער האָט נאָך אַ
וואָרט אַרויסגערעדט

וואָס דאַרפט איר דאָ, מיסטער? ניטאָ אין שטוב קיינער. מען וועט
בײַ אייך גאָרנישט קויפן איצט.

פּעדלער

וואָס קויפן — ווער וויל פאַרקויפן? ווו איז די מיסעס דאָן? איך
דאַרף די מיסעס דאָן.

צוויטע

גייט אַוועק פון דאַנען. ניט די צייט איצט. איר וועט קומען אַן אַנ-
דער מאָל.

פּעדלער

וואָס פאַלט איר אויף מיר אָן אַזוי? זע נאַר, זע נאַר. ווען איך

קום — טרעף איך פרעמדע מענטשן. געלט קומט מיר, אָט וואָס, איך דאַרף די מיסעס, דאַרף איך.

צווייטע

ניט איצט, ניט איצט, מיסטער. אין הויז איז אַן אומגליק און ער קומט חובות מאָנען. גייט אייך, גייט אייך.

פעדלער

אַן אומגליק? וואָס פאר אַן אומגליק?

צווייטע

צו דער ערשטער

קומט מיסעס לעבן, מען דאַרף אָנזאָגן אין פּאָליס סטיישאָן — זאָל מען אים זוכן. צום פעדלער קומט פון דאַנען. איצט מאָנט מען ניט קיין חובות.

פעדלער

פּאָליס סטיישאָן? וואָס עפּעס פּאָליס סטיישאָן אין מיטן דערינען?

צווייטע

מען זאָגט דאָך אייך; אַן אומגליק האָט געטראָפן. מיט מיסטער דאָן אַן אומגליק — ער איז שוין ניטאָ, איר פאַרשטייט? ניטאָ...

לויפן אַרויס און שלעפּן מיט דעם פעדלער. עס קומט אַריין ריי מיט ערשטער שכנה

שכנה

איך זאָג אייך מען דאַרף רופן מענטשן.

ריי

מען דאַרף נאָך ניט. איך בעט אייך. מיין קאָפּ שפּאַלט זיך מיר, האָט קיין פּאַראיבל ניט וואָס איך האָב אייך מטריח געווען.

שכנה

אָ, וואָס רעדט איר. איך וועל אַכטונגנג געבן אויף אייער שוויגער נו, זייט ניט אַזוי צעטראָגן. אפשר וועט גאָט רחמנות האָבן.

ר״י

אַ דאַנק אייך, אַ גרויסן דאַנק אייך... אַ שאַנדע טאַקע, איך האָב איינגאַנצן מיין קאָפּ פאַרלוירן. פון פרי אָן, אַז איך זיץ און וואַרט, ער איז אַרויס פון הויז. נאָר אויף פינף מינוט —

שכנה

פאַרוואָס האָט איר מיך ביז איצט ניט אַ רוף געטון.

ר״י

אַז איך ווייס אַליין ניט. איך האָב אַלץ געוואַרט — ס׳איז דאָך ניט מעגלעך —

שכנה

איר האָט דאָך אָבער אַליין געזאָגט. אַז איר זענט חושד —

ר״י

איך בין צעטומלט. איך ווייס אַליין ניט וואָס איך רעד. איך בעט אייך, גייט, זייט מיט דער שוויגער. מאַכט ניט קיין רעש, אַז איך בין איינע אַליין, אַזוי אַליין —

די צווייטע שכנה קומט אַריין ווידער

צווייטע

אפשר זאָל מען אַ קוק טון אויפן דאַך, אָדער אין קעלער.

ר״י

געוועזן באַרויקט אַביסל, פאַלט אַריין צוריק אין שרעק, נעמט זיך אָן פאַרן קאָפּ

גייט קוקט, גייט זוכט, גייט.

ש כ נ ה

צו דער צווייטער

וואָס שרעקט איר אַ מענטשן. מען טאָר ניט אַזוי.

צ וו יי ט ע

וואָס הייסט — איך שרעק? מען דאַרף זוכן. מען דאַרף אַרומזוכן
דאָס הויז —

ר יי

זוכט, זוכט. אָט איז מיין אָנקלס און ברודערס טעלעפאָן, רופט זיי
אָפּ, איך בעט אייך, זאָגט זיי, זיי זאָלן קומען וואָס שנעלער —

גיט איר אַ קאַרט

צ וו יי ט ע

אודאי. איך לויף שוין.

עס קומט אַריין לוריאַ. די שכנה לויפט אים פאַרביי מורמלענ-
דיק; און אין קעלער דאַרף מען פונדעסטוועגן זוכן — און
פאַרשווינדט

ר יי

אָ, גוט, וואָס איר זענט געקומען, לוריאַ. צו ערשטער שכנה גייט צו
מיין שוויגער, איך בעט אייך. אַ דאַנק אייך פאַר אייער גוטסקייט.
שכנה אָפּ. רײ צו לוריאַ אַזוי ווי גאָט וואָלט אייך געבראַכט.

ל ו ר י אָ

וואָס איז מיט אייך? ווי איר זעט אויס!

ר יי

לאָפּט אים אָן פאַר די הענט

לוריאַ, לוריאַ.

לוריאָ

איך בין געקומען צו אייך זעגענען זיך. איך גיי צוריק איבערן לאַנד.

ריי

גייט ניט אַוועק איצט.

לוריאַ

איך פאַרלאָז ניו יאָרק אין אַ שעה אַרום. האָב געהאַט באַשלאָסן ניט קומען צו אייך זיך זעגענען, און דאָך געקומען.

ריי

פאַרבערגט מיט די הענט

פאַרלאָזט מיך ניט איצט.

לוריאָ

וואָס איז מיט אייך? איר זעט אויס שרעקלעך. עפּעס האָט פּאַסירט זאָגט שוין,

ריי

איך פיל אַ גרויס אומגליק. איך האָב מורא אַרויסצורעדן — אורי —

לוריאָ

וואָס אורי?

ריי

אורי איז ניטאָ.

לוריאָ

איך פאַרשטיי ניט.

ר יי

איך האָב מורא אַרויסצורעדן.

לוריאָ

ער איז אַוועק פון אייך?

ר יי

פאַר עפּעס אַנדערש האָב איך מורא.

לוריאָ

הייבט אָן צו פאַרשטיין

ערגערס.

ר יי

איך האָב געמיינט אַ גאַנצן טאָג, אַז איך ווער משוגע.

לוריאָ

איר שטעקט מיך אָן מיט אייער שרעק. ווי אַזוי? ווי? ווען?

ר יי

איך האָב מורא אַרויסצוטרעטן פון שטוב. מיר דוכט זיך אַלץ אַז אָט ברענגט מען אים צוטראָגן...

לוריאָ

איר זענט פון זינען, ריי —

ר יי

איך זאָג דאָך אייך — אומגליק פיל איך.. יעדער שאָרך אויף די טרעפ —

לוריאַ

איך דאַכט זיך, צי איר ווייסט אויף זיכער?

ר יי

איך ווייס ניט. איך האָב שוין קיין כח ניט צו טראַכטן. גיט אַן עצה. ער איז ניטאָ... איר פאַרשטייט, אַוועק — ניט ווי אַלע מאָל. אַרויסגעגאַנגען פון שטוב, ווי קיין מענטש גייט ניט אַרויס... אַ פחד גייט מיר דורך אַלע גלידער, ווען איך דערמאָן זיך זיין אויסזען, ווען ער איז היינט אין דער פרי אַרויס פון הויז — ערשט איצט הייב איך אָן פאַרשטיין ווערטער אַזוינע פון אים, וואָס איך האָב פריער ניט פאַרשטאַנען. מיר דוכט זיך אַ גאַנצן טאָג, אַז איך הער זיין קול: ראַטעוועט. אַ קול פון אַ גוסס — טוט עפּעס, לוריאָ. מען מוז אים אויפזוכן —

לוריאַ

דאַרף מען אָנזאָגן אין פּאָליס סטיישאָן. דאָס איז דאָס בעסטע, וואָס מען קען טון.

ר יי

אפשר נאָך וואַרטן?

לוריאַ

ס'איז דאָך שדים ווייסן וואָס. בּאַרויקט אייך אַביסל. וואָס איז פאָרגעקומען צווישן אייך?

ר יי

איר ווייסט דאָך אַלץ.

לוריאַ

איר האָט זיך געקריגט נעכטן נאָך מיין אַוועקגיין

ר ײ

ניין, פֿאַרקערט. אַז איר זענט אַוועק, בין איך צוגעגאַנגען צו אים און געפֿרעגט צי ער איז אײַפֿערזיכטיק אויף אײַך, — האָט ער געענטפֿערט: ניין. ביז שפּעט אין דער נאַכט איז ער געזעסן אַ שווײַגנדיקער, און פּלוצלינג איז ער צוגעגאַנגען צו מיר, און מיט אַזאַ מאָדנעם קול געזאָגט: זײַ מיר מוחל — אַזוי ווי ער וואָלט זיך געזעגנט מיט מיר.

ל ו ר י אָ

איר מיינט, אַז ער האָט זיך שוין פֿון לאַנג אַרומגעטראָגן מיטן געדאַנק?

ר ײ

איך זאָג אײַך דעם אמת, פֿאַר די לעצטע וואָכן האָב איך אים געהיט.

ל ו ר י אָ

פֿאַרוואָס האָט איר מיר גאָרנישט געזאָגט וועגן דעם?

ר ײ

איך האָב מורא געהאַט אַרויסצורעדן. אפֿילו טראַכטן האָב איך מורא געהאַט.

ל ו ר י אָ

וואָס איז געווען בײַ נאַכט?

ר ײ

איך האָב אַ גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפֿן און ער — אויך ניט. אַ זייגער פֿינף פֿאַרטאָג, זע איך, ווי ער גייט צו צום קינדס בעטל, שטייט צוקאָפּנס, און קוקט מיט אַזאַ מאָדנער שטילקייט. בוינט זיך צו פּאַמעלעך, גיט אַ קש דאָס קינד, און גייט צו

דערנאָך צו מיר. איך האָב זיך געמאַכט, אז איך שלאָף. ער איז געשטאַנען א פּאָר רגעס און מיט אַמאָל האַסטיק זיך א לאָז געטון צום טיר. איך בין אויפגעשפּרונגען און אַ געשריי געטון: אורי. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט: איך קום באַלד צוריק... וואוהין אַזוי פרי? פרעג איך. — עס מאַכט ניט, זאָגט ער, וואָס אַזוי פרי. איך וויל זיך דורכגיין אביסל, איך קום באַלד. און איז אַרויס פון הויז. איך וואַרט אַ שעה, צוויי, דריי און אָט איז שוין צווייטע נאַכט באַלד.

לוריאָ

האָט איר זיך נאָכגעפרעגט ווו?

ר״

אומעטום. ווו נאָר א באַקאַנטער. אַפילו ביי סאַפּין בין איך געווען.

לוריאָ

איר ווייסט דען ווו זי וווינט?

ר״

דער מאַן, וואָס איז געקומען נאָכן טשעמאָדאַן, וווינט אינם צווייטן הויז פון דאַנען. ער איז מיט מיר געגאַנגען צו איר. אורי איז אָבער דאָרט ניט געווען

לוריאָ

לאָזט זיך צום טיר

ר״

וואוהין גייט איר?

לוריאָ

מען דאַרף אַרומזוכן דאָס הויז.

איך האָב מורא.

לוריאָ

זייט ניט קיין קינד. מען מוז דאָך אים געפינען. איך אַליין הייב זיך אָן דערמאָנען ווערטער אַזוינע פון אורין.

לג־יאָ אָפּ. ריי נאָך אים. עס גייען דורך אַ פּאָר רגעס. מען הייבט אָן הערן שטימען אויף די טרעפּ און טופּנדיקע פיס פון אַ סך מענטשן, וואָס לויפן אַרויף און אַראָפּ — עס קומען אַריין די פריערדיקע שכנות, נאָך שכנים און דער פעדלער

צווייטע שכנה

איך האָב דאָך אייך געזאָגט, מען זאָל זוכן אין קעלער.

ערשטע שכנה

אַז מען קען דעם דזשעניטאָר גאָר ניט געפינען. דער קעלער איז פאַרהאַקט.

ערשטער שכן

צן איינפאַל פון אַ מענטשן, אין קעלער גאָר. קיין אַנדער־פּלאַץ שוין ניט געקענט קריגן.

אַלטער פעדלער

ניט אויסצוהאַלטן, ניט אויסצוהאַלטן, ווו מען גייט אין ווו מען שטייט -- זעלבסמערדער.

צווייטער שכן

שאַט, שטילער אַביסל. וואָס פאַר אַ רייד?

צווייטע שכנה

און קיין פּאָליסמאַן אויף אַ רפואה. איך לויף שוין אַרום צען מי־נוט, זוך אַ פּאָליסמאַן. דרייט זיך אַרום אין שטוב ווי אַן אמתע בעל הבית־טע. די גאַנצע מעשה איז איר אַזוי ווי צום האַרצן גייט, גייט, יידן, מען וועט אויסקומען אָן אייך.

פּעדלער

אָט האָסטו דיר אַ נייע באַלעבאָסטע. ס'טע געזען? נאָר זי טרייבט זיך.

ערשטער שכן

און אַליין איז זי אַרומגעלאָפן און געקלאַפּט אין אַלע טירן, געררופן.

ערשטע שכנה

מאַכט ניט קיין טומל. וואָס טוט זיך מיט אייך? ווו איז זי — די מיסעס דאָן? מען דאַרף זי אַוועקנעמען ערגעץ. די אַלטע שוויגער זיצט קוים איין אין שטוב ביי מיר. קומט אַריין צו מיר, איך בעט אייך פאַרשמועסט מיט עפּעס די אַלטע.

צווייטע שכנה

קומט, איך גיי מיט אייך. אַ רחמנות אויף דער אַלטער מאַמען.

אָפּ

דריטע שכנה

וואָס זשע שטייט איר דאָ יידן? לויפט אין קעלער. זעט מען זאָל אויפרייסן די טיר.

צווייטער שכן

איך האָב מורא פאַר אַ זעלבסטמערדער.

דריטער שכן

און איך האָב געמיינט, אַז מען האָט אים שוין געפונען. אַז ער ליגט שוין דאָ אין שטוב.

פ ע ד ל ע ר

מורמלט

וואָס איז די נפקה מינה? אויב ער ליגט אין קעלער, וועט ער שוין ליגן דאָ אויך.

ד ר י ט ע ר ש כ ן

פאַרוואָס האָט ער עס געטון?

ד ר י ט ע ש כ נ ה

וואָס הייסט? אַ מענטש האָט קיין לעבן ניט געקענט מאַכן. אפילו אַ ביזנעס ניט געקענט אָנהאַלטן.

צ ו ו ײ ט ע ר ש כ ן

אַבי איך האָב געמיינט, ער איז רייך.

ד ר י ט ע ש כ נ ה

רייך. אויף אַלע מיינע שונאים געזאָגט געוואָרן. זעט — אַ שטוב חושך. אָרעם. אַ טיש. — קום וואָס ער האַלט זיך.

אַלע קוקן אַרום די שטוב, קוקן אַריין אין די חדרים

פ ע ד ל ע ר

יאָ, רייך; פרעגט מיך — איך וויים.

ד ר י ט ע ש כ נ ה

פון ווילטאָג נעמט מען זיך ניט דאָס לעבן.

פ ע ד ל ע ר

אַ סדם, ניט קיין וועלט. רשעים — ניט קיין מענטשן. רשעים, אָט וואָס.

ד ר י ט ע ר ש כ ן

וואָס בייזערט איר זיך, מיסטער?

פעדלער

קלאַפּט מיט זײַן שטעקן

זעט אַ שמחהלע אויף זיי, אַ יום טובֿל אויף זיי.

גייט אַרויס

דריטע שכנה

מען דאַרף טעלעפאָנירן נאָך אַן אַמבולאַנס.

ערשטער שכן

קומט, קומט, וואָס איז דאָ צו שטיין? קומט אַרונטער אין קעלער. מען דאַרף אויפברעכן די טיר.

צווייטער שכן

אָן מיר. אַז איך זע אַ טויטן קען איך דערנאָך ניט שלאָפן אַ גאַנצע נאַכט.

דריטע שכנה

אַרויס. אַרויס.

אָפּ, און אַלע נאָך איר, דאָס געלויף אויף די טרעפּ ווערט שטאַרקער, עס קומען אַריין מענטשן פון גאַס, צווישן זיי דער מאַן, וואָס האָט געטראָגן סאָפּיס טשעמאָדאַן

מאַן

וואָס זאָגט איר ניט צו דעם, האַ? ערשט נעכטן בין איך געווען אין שטוב דאָ. אַליין געזען אים. אַליין מיט מיינע אויגן.

אײנער

האָט ער אייך גאָרניט געזאָגט, אַז ער גייט זיך אויפהענגען? ווי קומט דאָס?

מאַן

אַ גאַנצער חכם.

אַ צווייטער

וואָס, טאַקע אויפגעהאָנגען זיך? טאַקע אין קעלער?

ערשטער

אַז ווער קען צוקומען אַהין. אַלע שטויסן זיך און יעדער האָט מורא די טיר אויפצוברעכן. היינט אַ טיר — אָן אייזן, זאָג איך אייך.

מאַן

איצט פאַרשטיי איך שוין.

ערשטער

וואָס פאַרשטייט איר?

מאַן

איך פאַרשטיי שוין אַלץ. מיר דאַרף מען קיין פינגער ניט לייגן אין מויל, אַזאַ אידיאָט וואָס איך בין, היינט אין דער פרי קומט צו מיר צולויפן זיין ווייב — איך זאָל איר זאָגן וווהין איר געוועזענע באַרדערקע האָט זיך אַריינגעצויגן.

אַ דריטער

אַזוי גאָר. אַז אַ באָרדערקע מישט זיך אַריין.

ערשטער

איך האָב געהערט, אַז ער האָט זיין אָנקל שיער ניט דערהרגעט אויף טויט. אַ מענטש האָט באַנקראָטירט.

אַ פערטער

ס'איז אים ניט געפעלן געווען אַמעריקע.

אַ פינפטער

אַזוי — ניט געפעלן אים אַמעריקע, עס געפעלט זיי ניט. אין

קען אַ סך אַזוינע מענטשן — נאָר עפּעס אַ האָר — אַמעריקע געפעלט זיי ניט, זיי האָבן טאַקע אַ גרויסן חלק אַריינגעלייגט אין אַמעריקע.

מאַן

זעט איר דאָך וואָס פאַר אַ סוף — אַזאַ אידיאָט, וואָס איך בין. איך האָב דאָך אים נעכטן אַליין געזען. אַ נערוועזער אַזאַ — אַ מורא... אַ, אַ, אַ, איך בין דאָך נעכטן אַליין געווען אין שטוב דאָ.

אַן אַלטע פרוי

שאַט יידן. אַ מענטש איז טויט און איר רעדט אַזויפיל שלעכטס אויף אים. מען טאָר ניט. אַ מענטש איז שוין טויט.

ווישט די אויגן

עטלעכע

טאַקע, טאַקע. אַ מענטש איז שוין טויט.

לאָזן זיך צום טיר. אין דער צייט איז אַריינגעקומען סאָפּי

סאָפּי

אַ פאַרסאַפּעטע, קוים זי כאַפּט דעם אָטעם

טויט ? ס'איז אמת ?

מאַן

דאָס איז זי. צו איר איז דאָס מיסעס דאָן געלאָפן היינט פרי.

אַלע קוקן זי אָן שטום

סאָפּ

דערקענט דעם מאַן. צו אים

ס'איז אמת ? זאָגט. ווו איז ער ?

מאַן

וואָס דען? ניט אמת?

עטלעכע

בײַן

איר מיינט, ס'איז אַ שפּאַס?

סאָפּי

פֿאַלט צו צום וואַנט מיטן פּנים

זאָגט מיר, ווו איז ער.

אַ בחור'ל לויפֿט אַריין

בחור'ל

גוואַלד, וואָס שטייט איר? מען דאַרף אַ פּאָליסמען קריגן. וואָס איז דאָס פּאַר אַ קעלער צו אַלדי שוואַרצע יאָר? מען זאָל ניט קענען אַ טיר אויפֿברעכן. אַ געגנט, מען זאָל קיין פּאָליסמען ניט געפֿינען.

אָפּ. אַ טײל פֿון עולם לאָזט זיך נאָך אים

מאַן

צו סאָפּין

וואָס איז אייך, מיס? איר ווילט אַביסל וואַסער? ברענגט ווער אַביסל וואַסער. איר איז ניט גוט געוואָרן.

אַלע רינגלען זי אַרום, שרײַען: וואַסער, וואַסער

סאָפּי

שטעלט זיך אויף

ניין, ניין. מען דאַרף ניט.

האָט זיך די גאַנצע צייט איינגעהאַלטן ניט צו וויינען. ברעכט אויס מיט אַמאָל אין אַ שטאַרקן געוויין. דער עולם אַדורכגענומען פֿון איר געוויין, קוקט איר נאָך שווייגנדיק. דער פֿעדלער קומט אָן אַקוראַט ווען סאָפּי גייט אַרויס, קוקט איר נאָך מיט שאַרפֿע אויגן, שאָקלט מיטן קאָפּ

פ ע ד ל ע ר

אָט אזוי, אָט אזוי. זאָל מען וויינען. אַז אַ מענטש שטאַרבט, דאַרף מען וויינען. זעלבסטמערדער דארף מען אויך באַוויינען, כאָטש זיי פאַרדינען עס ניט.

א ל ט ע פ ר ו י

צעלאָזט זיך מיט אַ געוויין

אַזאַ יינגער בוים.

עס קומען אַריין דער אָנקל, די טאַנטע, דער ברודער, שוועגע־רין און די קוזינס, מבולבלע

אָ נ ק ל

ווי אַזוי האָט עס פּאַסירט? פול די גאַס מיט מענטשן. זאָגט יידן, ווו איז ער? איך בין זיין אָנקל.

פ ע ד ל ע ר

ייער שיין פון אַן אָנקל. קומט ווען ס'איז שוין נאָך אַלעמען.

ט אַ נ ט ע

וויי איז מיר, וואָס נאָך אַלעמען? ווו איז ריין? ווו איז די אַלטע מאַמע?

ב ר ו ד ע ר

צום פעדלער

ווער זענט איר? וואָס דאַרפט איר דאָ?

פ ע ד ל ע ר

ווער בין איך? ווער זאָל איך זיין?

אָ נ ק ל

אַרויס פון דאַנען אַלע.

אַלטע פרוי

וואָס טרייבט איר זיך מיסטער, באַקלאָגן מעגן אַלע.

פעדלער

געקומען, אַז ס'איז שוין נאָך אַלעמען און שרייען. מענטשן באַוויי־נען — געפעלט זיי גיט. אַן אָנקל! ווו איז דער אָנקל געווען פריער, ווען מען האָט נאָך געקענט ראַטעווען.

שוועגערין

וויי איז מיר, וואָס טוט זיך דאָ?

קוזין

אָבער ווו איז ער? וואָס שטיין מיר דאָ?

פעדלער

אַז אַ מענטש גייט צום טויט, רופט ער, שרייט ער, וויינט. — פאַר־וואָס האָט איר ניט געהערט ווען ער האָט אייך גערופן? גייט אין קעלער אַריין. אין קעלער, אָט וואָס.

אָנקל

איך וועל אייך נעמען פאַרן קאַרק און אַרויסוואַרפן, אַלטע וואָראָנע.

פעדלער

מיך טרייבט מען ניט. פון אַ לײדיקן הויז טרייבט מען קיינעם ניט.

אָנקל

וואָס טוט זיך דאָ.

לויפט אַרויס און די משפחה נאָך אים

פעדלער

געקומען טרייבן. אַז אַ באַלעבאָס פון הויז הענגט זיך אויף, בלייבט דאָס הויז ליידיק. אַ באַלעבאָס דאַרף זיין, און אַז דער באַלעבאָס איז ניטאָ, איז אויס הויז. אָט וואָס.

אַלטע פרוי

גענוג שוין.

מאַן

טאַקע אַן אַלטע וואָראָנע.

אָפּ

פעדלער

מען דאַרף וויינען. ניט טרייבן זיך. אַז אַ מענטש שטאַרבט, דאַרף מען וויינען.

צוויי פּאָליסלייט קומען אַריין

פּאָליסמאַן

אַלע אַרויס פון דאַנען.

איינער

מען טראָגט אים שוין, דזשענטלמען?

פּאָליסמאַן

אַרויס פון דאַנען.

שטויסט אַרויס דעם עולם און אַליין אויך אָפּ. עטלעכע נייע מענטשן קומען אַריין. דער פעדלער צוריק

איינער

אַז מען קען זיך ניט דורכשלאָגן.

פעדלער

אַ שמחהלע אויף זיי, אַ טויטן דערשמעקט.

אַ פרוי

און וואָס איז דער מער מיט אייך זיידע? אַ קרוב אייערער.

פעדלער

און אַז ניט קיין קרובֿ?

איינער

זענען מיר דאָך אויך ניט קיין קרובֿים.

פעדלער

ווען עס טוט וויי דאָס האַרץ און ווען ניט. אָט וואָס.

אַ פֿרוי

מיר טאַנצן דען.

פעדלער

ווען ס'איז פֿינסטער אין די אויגן און ווען ניט. אָט וואָס. די וועלט איז פֿול מיט זעלבסטמאָרד. אָט וואָס.

איינער

אַז איינעם שטיקט צו.

פעדלער

דאַרף מען זיך שטיקן. אָבער לעבן דאַרף מען.

אַ צווייטער

כאַ, וואָלט איר מיט אייער עצה געקומען פֿריער?

פעדלער

אין ווילדן כּעס

טפּשים — אָט וואָס.

איינֿיקע

לאַכן

אָט וואָס.

פעדלער

לאַכט, לאַכט פון אַן אַלטן יידן. איך זאָג אמת. איך ווייס וואָס איך זאָג. איך האָב שוין ניט איינעם פון דער תּליה אַרונטער־געשלעפּט. איך קום אין אַ סך הייזער. איך זאָג אמת. אָט וואָס. וואָס שטייט איר דאָ? איר הערט, ס'איז שטיל געוואָרן דאָס לויפעניש.

אַלע הערן זיך צו

פון עולם

טאַקע שטיל געוואָרן.

פעדלער

שטיל געוואָרן אָט וואָס.

עס קומט אַריין אורי, בלייבט שטיין ביים טיר צעטומלט און דערשראָקן. קוקט געפּלעפט אויפן פרעמדן עולם

פעדלער

אָ! אָט איז נאָך אַ פרייַנט געקומען, אויסגעשלאָפן זיך.

אורי

וואָס איז דאָ פאַר אַן עולם? וואָס איז דאָ געשען? וואָס פאַר אַ געלויף?

פעדלער

וואָס הייסט? איר הערט דען ניט? איר זעט דען ניט?

אורי

וואָס איז געשען? פרעג איך. וואָס טוט זיך דאָ?

איינער

וואָס שרייט איר מיסטער? פון וואַנען קומט איר?

אורי

וואָס איז דאָס פאַר אַ רייד? וואָס טוט איר דאָ?

אַן אַלטער ייד

מיר זענען שכנים. מיר זענען יידן — זענען מיר געקומען.

אַ צווייטער

גייט אין קעלער וועט איר זען.

אורי

וואָס פאַר אַ קעלער?

אַלטע פרוי

אין קעלער, מיין טייערינקער, אין קעלער. דאָרטן ליגט ער. ווייִ איז מיר.

וויינט

אורי

ווער ער?

איינער

דער מיסטער פון דעם הויז. אַ געהאָנגענער.

אורי

אַ געהאָנגענער? ווער?

איינער

איך ווייס ווי מען רופט אים דאָרט? מיסטער דאָן, דוכט זיך.

אורי

הייבט אָן צו פאַרשטיין

וואָס טוט זיך דאָ?

פ ע ד ל ע ר

וואָס איז די נפקא מינה? אָפּגעטון שוין — פאַרפאַלן. אָט וואָס

א ו ר י

ווער האָט עס אייך געמאַכט צו דענקען אַזוינס?

א יי נ ע ר

וואָס רעדט ער? אַ מענטש האָט אָנגעזעצט.

אַ צ וו יי ט ע ר

אַ טויגעניכטס געווען. אַ צעדרייטער. אַלע זאָגן.

אַ ד ר י ט ע ר

אַ מענטש אָן געוויסן. געלאָזט דאָס ווייב גיין אַרבעטן.

ע ר ש ט ע ר

פיינט געהאַט דאָס לאַנד. פיינט געהאַט מענטשן.

פ ע ד ל ע ר

אַ ווערמדיקער מענטש געווען. אָט וואָס. כאָטש אייערער אַ פריינט אָבער ס'איז אמת. אַז ניט — וואָלט ער עס ניט געטון. לעבן מוז מען, אָט וואָס.

א ו ר י

מיט פויסטן

אַרויס פון דאַנען, מנוּבלים.

א יי נ ע ר

זע, זע, אַ נייער באַלעבאָס.

א ו ר י

אַרויס פון דאַנען, זאָג איך.

פעדלער

אַ טויט הויז. אַ פּוסט הויז. — מעגן אַלע אַריינקומען.

אורי

כאַפּט אָן דעם פעדלער און וואַרפט אים צו דער טיר
אַרויס פון דאַנען.

דער עולם פאַלט אָן אויף אורין, ראַטעווען אַרויס דעם אַלטן עפּדלער

עולם

אָן הענט, מיסטער.

אורי

איך הייס אַרויסגיין איך בין דער באַלעבאָס פון הויז.

עולם

דער באַלעבאָס?

שיסן אויס אַ געלעכטער

אורי

וואָס לאַכט איר?

פעדלער

וועמען בלאָפט איר, מיסטער? מיך וועט איר ניט בלאָפן, ניטאָ
שוין דער באַלעבאָס. אין קעלער איז דער באַלעבאָס אָט וואָס. אויף
אַ תּליה. אָט וואָס.

איינער

מען זאָגט אים, אַז דער באַלעבאָס איז טויט, און ער גלויבט נאָך
ניט, אַזאַ יאָלד.

אורי

מען זאָגט דאָך אייך, אַז איך בין דער באַלעבאָס.

פעדלער

פון וועמען מאַכט איר חוזק מיסטער? ניט די צייט צו מאַכן חוזק, אָט וואָס. ער איז גאָר דער באַלעבאָס — האָסטו געהערט? איך ווייס דאָך. איך קען דאָך אייך.

עולם

האָט איר אייך אַ נייעם משוגענעם.

אורי

אַרויס פון דאַנען.

אַ פרוי לויפט אַריין

פרוי

ניטאָ אים אין קעלער. אויפגעבראָכן די טיר, און ניטאָ אים דאָרט.

פרוי

מען לויפט צום קעלער פונם צווייטן הויז. אַלע זאָגן, אַז דאָרטן ליגט ער.

פעדלער

ניט אין דעם קעלער איז ער אין אַ צווייטן. מען וועט אים שוין געפונען.

איינער

אַ חברה-מאַן. האָט גוט אויסגערעכנט. וואָרים ווער וועט עס גיין אין אַ פרעמדן קעלער זוכן. קומט, קומט, יידן.

אַלע אָפּ, אַחוץ דעם אַלטן פעדלער און אורי

אורי

נו, וואָס לויפט איר ניט.

פעדלער

מורמלט

וואָס? אפשר ווילט איר נאָכאַמאָל אָנפאַלן אויף מיר?

אורי

בין.

פעדלער

איך האָב שוין גענוג געהאַנגענע געזען. ניטאָ וואָס צו קוקן. נייגע-ריקע לויפן. איך בין ניט נייגעריק. פאַרוואָס לויפט איר ניט?

אורי

איך בין אויך ניט נייגעריק.

פעדלער

ניט נייגעריק? אַ פּריינט — און ניט נייגעריק.

אורי

שטייט ביים פענסטער, קוקט אַרויס

זעט, ס'איז דאָ גענוג נייגעריקע.

וואַקלט זיך, שפּאַרט זיך אָן אין וואַנט

פעדלער

גאָרניט שיין פון אייך יונגערמאַן. מאַכן חוזק פון אַן אַלטן ייִדן און נאָך אַנפאַלן.

זעט, אַז מיט אורין איז עפּעס ניט גוט

אורי

גאָרנישט, גאָרנישט.

פעדלער

וואָס זענט איר אַזוי בלייך? ס'איז אייך ניט גוט געוואָרן?

אורי

עס מאַכט ניט, גוט אַזוי.

פעדלער

וואָס איז גוט אַזוי?

אורי

צו זען אַזויפיל נייגעריקע. איר האָט שוין געזען, זיידע, אַ מענטשן, וואָס זאָל קוקן אויף זיין אייגענער לויה?

פעדלער

זיין אייגענער לויה? וואָס מיינט איר צו זאָגן?

אורי

ס׳איז גוט אַזוי. ס׳איז אמת. אַזוי באַדאַרף עס זיין.

פעדלער

איר זענט אַ קרוב צום געשטאָרבענעם? אַ נאָענטער פריינט?

אורי

יאָ, אַ קרוב.

פעדלער

אויב אַזוי איז עפּעס אַנדערש.

אורי

יאָ, עפּעס אַנדערש.

פעדלער

שלעפּט זיך צום טיר

אַך, אַך, אַך, קוקט זיך אום צוריק האָט איר טאַקע גוט געקענט דעם געשטאָרבענעם.

אורי

יאָ, זייער גוט.

פעדלער

איז טאַקע אמת אַלץ וואָס מען זאָגט אויף אים?

אורי

אַלץ אמת

מאַן

אויב אַזוי איז עפּעס אַנדערש... אַך, אַך, אַך...

אָפּ. אורי בויגט זיך אַראָפּ מיטן האַלבן קערפּער איבערן טיש, שטייט אַזוי אָנגעבויגן און שווייגט. עס קומט אַריין לוריאַ. דערזעט אורין, גיט אַ ציטער

לוריאַ

לויפט צו צום טיש מיט פרייד אויסגעשריי

אורי!

אורי

גלייכט זיך אויס, גייט צו צוריק צום פענסטער

בישקשה פון אַן עולם, ניט אמת?

לוריאַ

כאַפּט אים פאַר די הענט

אורי, וואָס באַטייט עס?... לאָזט זיך צום טיר און רופט אויס אורי איז דאָ. ער לעבט.

אורי

מיט פלוצלינגען אימפּעט שפּרינגט צו צום טיר, פאַרצאַמט לוריאַן דעם וועג

זאָלסט ניט וואַגן רופן. שווייג. וועסט ניט אַרויסגיין איצט.

לוריאָ

דער שרעק קוקט אים אָן

וואָס איז דאָס פאַר אַן איינפאַל?

אורי

באַפעלנדיק

זאָלסט ניט וואַגן, זאָג איך. דאָן איז ניטאָ. דאָן לעבט ניט.

לוריאָ

וואָס איז מיט דיר? ריי און די מאַמע — זיי גייען דאָך פון זינען אַרויס פון פאַרצווייפלונג. לאָז מיך גיין אָנזאָגן זיי.

אורי

איר האָט דאָך אַלע געגלויבט· אַז איך בין שוין ניטאָ, פאַרפאַלן. געגלויבט — איז פאַרפאַלן.

לוריאָ

ס'איז געווען אַ גרונט צו גלויבן. סטאַרעט זיך אים איינצושטילן אורי באַרויק זיך. ווילסט זיך מיט מיר קריגן איצט? ניט די צייט אויף דעם. יעדע מינוט איז טייער.

אורי

לאָזט אים ניט גיין

זיץ דאָ, זאָג איך.

לוריאָ

ביזט פון זינען אַרונטער?

אורי

איך בין ניט אַרונטער פון זינען. איך זע אַלץ קלאָר. איך האָב זיך אויף אַזוינס ניט גערעכנט. איך קען ניט זאָגן, אַז איך פאַר־

שטיי עס. אָבער, ס'איז דאָך אמת. עס קומט דאָך פּאַר. איך האָב דאָ געהערט דאָס געוויין איבער מיר, דאָס אמתע געוויין, טויט־געוויין... גאָט מיינער, פאַרברעכער פאַרמשפּט מען דאָך אויך ניט אַזוי אָ...

לוריאָ

רייסט זיך אַרויסצוגיין

לאָז מיך. ביזט אויף אַן אמת משוגע געוואָרן. קוק ווי דיינע אויגן זענען ווילד.

אורי

נאָך ווילדער

וועסט ניט גיין, זאָג איך. אַזוי וועט עס בלייבן.

לוריאָ ראַנגלט זיך, אָבער אורי איז פון ווילדקייט אַזוי שטאַרק, אַז ער טוט לוריאָן אַ וואָרף אויף אַ שטול, דריקט אים מיט ביידע הענט אויף די אַקסלען

לוריאָ

זיצט, קוקט מיט אויסגעגלאָצטע אויגן, קען ניט קומען צו זיך בלייך פון שרעק

וואָס קומט דאָ פּאָר? איז דאָס אמת? אַ קאָשמאַר. ניט אַנדערש. וואָס קומט דאָ פּאָר?

אורי

לייגט צו דעם קאָפּ צום שוועל פון טיר

דאָס, וואָס עס דאַרף פּאַרקומען.

לוריאָ

דאַרף?

אורי

אַזוי דאַרף עס מסתמא פּאַרקומען, לייגט אַרויף די הענט אויף די אויגן

אַלע האָט איר מיר אָפּגעזאָגט דאָס לעבן. אַלע. ס׳איז ניט געווען קיין איינער, וואָס זאָל אַ צווייפל טון. אַלע. הער דעם טומל אויפן גאַס. אַלע, דו אויך; ריי אויך. קיין איינער, זעסט, אַט קלאַפּן זיך פליגלען איבער די ווענט. טויטע פליגלען האָבן געשלאָפן, האָבן געוואַרט, האָבן געלויערט — האָט איר זיי אויפגעוועקט, אָנגעשיקט אויף מיר מחנות־ווייז... פאַרנומען מיין הויז, באַלעבאַטים נייע: פרעמדע, פרעכע, דורשטיקע...

לוריא

שפרינגט אויף

משוגעת, דו רעדסט משוגעת. האָסט קיין רחמנות ניט אויף דיין ווייב, אויף דיין מאַמען — מיר דוכט זיך, אַז איך ווער אויך באַלד משוגע...

אורי

וואָס איז איצט ווייב, מאַמע?

לוריא

קלאַפּט אין טיש

ס׳איז געמיין

אורי

זעץ זיך, קלאַפּ ניט.

לוריא

איך זאָג נאָך אַמאָל: ס׳איז געמיין. איך זאָג דיר אָפן, ביזט אַ געמיינער מענטש. איך האָב אָבער אַלעמאָל אָפּשיי פאַר דיר. אי פאַר דיין איינזאַמקייט דאָ, אי פאַר דיין טרויער. איך האָב געגלויבט אין דיין גרויסן טרויער און איך האָב דיר אַ סך פאַרגעבן. דו פירסט מיך אָבער אַרויס פון געדולד איצט צו זאָגן דיר —

א ו ר י

וואָס האָסטו מיר פאַרגעבן ?

לו ר י אָ

איך זע איצט, אַז מען דאַרף דיר ניט פאַרגעבן קיין זאַך. מען דאַרף מאַנען און מאָנען. אַנגעמען דיך פאַרן האַלז און מאָנען.

א ו ר י

שטרעקט אויס זיין האַלז

נאַ, מאָן. נעם אָן. מאָן דיין חוב. ווערג, טו וואָס דו ווילסט. גיי׳ בּרענג דעם עולם אַהער. די גאַס. פאַרייניק זיך מיט זיי און מאָן.

לו ר י אָ

ביזט אַ יידענע, אָט וואָס.

א ו ר י

וועק אויף דיין גאַנצע שנאה, וועק אויף.

לו ר י אָ

מיין שנאה איז באַרעכטיקט געוואָרן. אָט איצט איז זי באַרעכטיקט געוואָרן. איך ווייס דאָך, אַז אַלץ, וואָס איז פאַרגעקומען היינט, וועסטו פאַרשרייבן אויפן חשבון פון דיין עלנט. וואָס דו כאַליעסט אַזוי... איצט וועסטו ערשט קענען אַרומגיין און צערטלען דעם געדאַנק, אַז דו ביזט ניט אויף דיין ריכטיקן פּלאַץ, און דיין פאַראַכטונג צו אַלעמען וועט דיר רינען איבער די ליפּן. און איך זאָג דיר, אַז דו ביזט אַ קאַלטער רוצח, און וואָס ווילסטו ? זאָג. אָדער דו ווילסט גאַר נישט, אַבי נאָר כאָליען דיין קראַנקן טרויער.

אורי

נאָך, נאָך, רעד.

לוריאָ

נאָך. נאָך. וועסט מיך מיט דיין ביטולדיקן טאָן ניט אָפּשרעקן. איך גיי אַוועק פון דאַנען. איז מיר ניט גוט דאָ, גיי איך אַוועק ערגעץ אַנדערש. ליגט אין מיין נשמה אַ שטיק סם — ווערג איך זיך, אָבער איך גרויס מיך ניט מיט דעם. איך קום צווישן מענטשן, ווער זיי זאָלן ניט זיין, און מיך אַרט ניט אויב איך בין דער לעצטער צווישן זיי . . . דו וועסט אין ערגעץ ניט אַוועקגיין. האָסט אין ערגעץ ניט קיין פּלאַץ. ניט קיין אָפּגרונט צווישן דיר און מענטשן. ביזט אַליין אָפּגרונט.

אורי

נאָך, נאָך.

לוריאָ

קוק ניט אַזוי פון אויבן אַראָפּ אויף מיר. אַז דו ווילסט וועל איך דיר נאָך אָט וואָס זאָגן: דו מיינסט, אַז דער טומל אויפן גאַס איז גאָר נישט, איז אַ צופאַל?

אורי

ניין, איך מיין דאָס ניט.

לוריאָ

דער אומבאַוווסטער משפּט פון מענטשן, מיינסטו, איז גאָרנישט? עס איז אפשר נידערטרעכטיק פון מיר דיר דאָס צו זאָגן.

אורי

זאָג, זאָג. די נידערטרעכטיקייט פון דיינע רייד וועל איך דיר מוחל זיין.

לוריאַ

מענטשן משפּטן, כאָטש זיי האָבן קיינמאָל ניט געזען דעם געמשפּטן. אַלע זענען געבונדן איינער צום צווייטן מיט ניט-געזעענע שטריק. אַלע קענען איינע די צווייטע, כאָטש זיי מעגן זיך קיינמאָל ניט זען אין פּנים, ווייל יעדער מענטש האָט אַ חוב צום צווייטן, און דאַרף זיין חוב טון, און טאָמער ניט — מאָנט מען, און מען דאַרף צאָלן. און קיינער קען זיך ניט אַרויסדרייען, און אַז מען קען ניט צאָלן — שטראָפט מען, פאַרמשפּט מען.

אורי

איך בין קיינעם גאָר נישט שולדיק. קיינעם ניט.

לוריאַ

יאָ שולדיק. איך האָב דאָס דיר איינמאָל שוין געזאָגט, און איך זאָג נאָכאַמאָל: דו ביזט שולדיק חובות. ניט געלט, נאָר עפּעס מער פון געלט. אַז מען האָט ניט ליב מענטשן — נעמט מען אַ זאַק אויף די פּלייצעס, און אַ שטעקן אין האַנט און מען גייט אַוועק און ניט מען פאַרנעמט גלאַט אַזוי אַן אָרט.

אורי

אָט וואָס!

לוריאַ

יאָ. אויב דאָס וואָס איך זאָג איז נידערטרעכטיק, זאָל זיין אַזוי. און איך וויל ניט דו זאָלסט מיר מוחל זיין — יאָ, מען נעמט אַ שטעקן אין האַנט און מען טראָגט זיך אָפּ, און ניט מען פאַרנעמט נאָך אַ צווייטנס פּלאַץ —

אורי

גייט צו האַרט צו לוריאָן

ענדלעך ביזטו געקומען צום פּונקט, וווהין דו האָסט געצילט.

ל ו ר י אָ

יאָ, היינט איז עס געקומען.

א ו ר י

און דו ביזט דאָך דער צ ו ווי י ט ע ר וועמענס פּלאַץ איך האָב פאַר-נומען?

ל ו ר י אָ

יאָ, איך.

א ו ר י

ווער גיט דיר דאָס רעכט צו רעדן אַזוי?

ל ו ר י אָ

איך נעם זיך דאָס רעכט, ווייל איך האָב ל י ב.

א ו ר י

צעלאַכט זיך פאַרשטיקט

נאַר דערפאַר? טרעט אָפּ פון מיר ווו ער איז [די גאַנצע צייט געשטאַנען און שטרעקט אויס די האַנט גיי, איך לאָז דיך פריי — גיי פאַרנעם דיין פּלאַץ, פאַרנעם, גיי, רוף צוזאַמען די מחנות פון גאַס. די מחנות זענען שוין אַביסל אַנטוישט, זיי זוכן און געפינען ניט... זיי גייען זיך שוין פאַנאַנדער, רוף זיי צונויף צוריק. גיי. נעמט ארויס אַ שליסל פון קעשענע נעכטן האָב איך צוריקגעקערט דעם שליסל פון סטאָר. איצט ביזטו געקומען מאָנען אויך דעם שליסל פון מיין שטוב. נאַ, זיי דו באַלעבאָס. באַלעבאַטעווע.

שטרעקט אויס די האַנט מיטן שליסל

ל ו ר י אָ

קוקט אויף אורין, אַ קרומער שמייכל פון ווייטאָג צעגיסט זיך איבער זיין פנים. ער פאַלט צו מיטן פנים צום טיש. ליגט אַזוי אַ ווײלע, שפּרינגט אויף מיט אימפּעט און לויפט האַסטיק ארויס.

מען הערט ווי די טיר טוט אַ האַסטיקן קלאַפּ. אורי שטייט מיטן שליסל אין האַנט אַ פאַרגליווערטער. — אין טיר באַווייזט זיך די גאַנצע משפּחה, אַלע ווי זיי דערזעען אים, שרייען אויס מיט פרייד „אורי". בלייבן שטיין פאַרשעמט און קענען מער ניט רעדן; אורי קוקט אויף זיי שטיל און פאַרטרויערט, פרעמד, אַזוי ווי ער קערט זיך ניט אָן מיט קיינעם. דער שליסל פון זיין האַנט פאַלט אַרונטער צו דער ערד מיט אַ קלאַפּ

אַלטע

קומט צו זיך די ערשטע

זון מיינער, אורילע.

פאַלט צו צו אים מיט אויסגעשפּרייטע אָרעמס

אורי

רוקט זיך אָפּ אויף צוריק, זאָגט ניט קיין וואָרט

ריי

לויפט צו צו אים, כאַפּט אים אָן פאַר די הענט

אורי, אורי.

ברעכט אויס אין אַ געוויין

אַנקל

וואָס טוט זיך דאָ, האַ? זענען מיר משוגע געוואָרן, צי וואָס?

ערשטער קוזין

יאָ משוגע ניט משוגע, אַבי ער איז דאָ.

טאַנטע

זאָל מען שוין מיט דעם שרעק אָפּקומען, רבונו של עולם.

ברודער

אָבער ווו ביזטו עס פאַרפאַלן געוואָרן? האָסט געזען? אַזאַ מהומה אָנגעמאַכט.

אנקל

שרייט ניט איצט, נו, אז עק. אבי מיט שרעק אפגעקומען.

צווייטער קוזין

א שיינער שרעק.

אנקל

מיט כעס צו זיך אליין

שפעט זאל עס ווערן, ניטא ווער עס זאל לאכן פון אונז.

מאמע

אורילע, וואס איז מיט דיר? וואס רעדסטו ניט? צו קלעמען וויי איז מיר, זעט, ווי ער שטייט!

ר יו

זעלט צו איטן צאם צו אגריי

זייט מיר מוחל

אנקל

וואס געווען איז געווען, פארגעסט א טעות וואס מאכט פארפאלן.

ר יו

זייט מיר מוחל,

אלטע

וואס האט איר געטין מיט מיין אורין? זעט ועץ

אנקל

צו אלדי גוטע יאר.

ט אַ נ ט ע

אויף דיר

און שולדיק איז זי. זי האָט אָנגעמאַכט די טרעוואָגע.

ר יי

איך בין שולדיק. איך בין משוגע געוואָרן. דעם קאָפּ פאַרלוירן; גיט פון שלעכטסקייט צו דיר. אורי, טייערער.

אָ נ ק ל

זיי האָלסט מיך טאַקע פאַר אַזאַ שלעכטן. קאָנסטו מיך ניט. אויב איך בין געווען שלעכט צו דיר -- איז אויך ניט פון שלעכטקייט, גלויב מיר. פון דיין טובה וועגן. איך האָב אָבער ניט געמיינט, אַז ס'וועט אַזוי ווייט פאַרגיין זיי מיר מוחל, איך בין גרייט אַלץ צו טון פאַר דיר. געלט איז ניט אַלץ, אורי, נאַ דיר מיין האַנט.

אורי שטייט און שווייגט

אַ ל ע

רינגלען אים ארום

אורי, אורי, וואָס רעדסטו ניט?

מען הערט א קלינגעריי פון אן אמבולאנס

אָ נ ק ל

ווער האָט טעלעפאָנירט נאָך אַן אַמבולאַנס?

קוזין

איך ניט.

ש וו י ג ע ר

איך אויך ניט.

ניט איך

ט אַ נ ט ע

פרעמדע מסתמא.

עס קומען אַריין אַן אַמבולאַנס דאָקטאָר, אַ געהילף, צוויי פּאָליס לײַט. און עולם נאָך זיי. די פּאָליסלײַט לאָזן ניט אַרײַן רעשט עולם.

ד אָ ק ט אָ ר

ווו איז ער?

אָ נ ק ל

אַנטשולדיקט, הער דאָקטאָר, ס׳איז אַ טעות געווען

ד אָ ק ט אָ ר

מען האָט דאָך טעלעפאָנירט נאָך אַן אַמבולאַנס, אַ העלפּס־סאָרד

אָ נ ק ל

איך זאָג דאָך אײַך, הער דאָקטאָר, אַ טעות געווען. סײַן זעלבסט. מאָרד. פרעמדע מענטשן האָבן מסתמא טעלעפאָנירט

ק ו ז י ן

יאָ טעלעפאָנירט, ניט טעלעפאָנירט. אַ טעות. וואָס איז דאָ צו רעדן

ד אָ ק ט אָ ר

איר וועט באַצאָלן שטראָף.

אָ נ ק ל

אָלרײַט, אָלרײַט, דאָקטאָר.

דאָקטוירים אָפּ. אורי קוקט זיך צו מיט אַ מאָדנעם שמייכל. דער נײַגעריקער עולם פּילט אָן דאָס הייז

אַנקל

וואָס דאַרפסטו דאָ אַלע?

פּאָליסלייט

אַרויס, אַרויס.

דער עילם ווערט אַרויסגעשטויסן. פּאָליסלייט אָפּ. אין געדרענג און טומל באַמערקט מען ניט, ווי אורי איז ניט געוואָרן. די איבערגעבליבענע משפּחה דערזעט מיט אַמאָל, אַז אורי איז ניטאָ.

דרײַ

שרײַט אויס די ערשטע

ווו איז אורי? ווו איז אורי? לויפן אַרום איבער אַלע הדרים אין שטייגנדן שרעק און רופן: אורי. רײַסן זיך לויפן פון הויז אַרויס אורי, אורי.

אַלע נאָך אים

פאָרהאַנג

